

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM ANABİLİM DALI
STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİ BAĞLAMINDA POPÜLİST
VE KUTUPLAŞTIRICI SÖYLEMLER:
2023 TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ
İSTANBUL MİTİNGLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Cem TÜMDAĞ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ

AĞUSTOS 2024

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM ANABİLİM DALI
STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİ BAĞLAMINDA POPÜLİST
ve KUTUPLAŞTIRICI SÖYLEMLER:
2023 TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ
İSTANBUL MİTİNGLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Cem TÜMDAĞ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ

AĞUSTOS 2024

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Stratejik İletişim Yüksek Lisans Programı'nda karşılaştığım konular kapsamında ilgimi çeken kutuplaştırma ve popülizm üzerine bir araştırma gerçekleştirdim.

Öğrencileri olmaktan gurur duyduğum hocalarım Doç. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ, Prof. Dr. İnci ÇINARLI'ya, her daim yanımda olan ailem ve arkadaşlarıma ve bu süreçte desteğini gördüğüm herkese teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ	vi
RÉSUMÉ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
GİRİŞ	1
1. SİYASAL İLETİŞİMDE POPÜLİZM ve KUTUPLAŞTIRICI SÖYLEM	4
1.1. Bir siyasal iletişim biçimi ya da fenomeni olarak popülizm	4
1.1.1. Popülizmin siyasal iletişimde kullanımının tarihsel gelişimi	6
1.1.2. ‘Hakikat sonrası’ çağında popülizm ve ‘hakikat sonrası’ kavramının eleştirisi	11
1.2. Kutuplaştırıcı söylem tanımı, kaynakları ve tarihsel gelişimi	12
1.2.1. Çoğulcu demokrasi kavramı ve çoğulculuk karşıtı söylemler	14
1.3. Kutuplaştırıcı söylemlerin toplum üzerindeki etkilerinde siyaset okuryazarlığının önemi	15
1.4. Kutuplaştırıcı söylemlerin toplum üzerindeki etkilerinde medya okuryazarlığının önemi	17
1.5. Kimlik politikası söylemlerinin artışı ve popülist yaklaşımlarla ilişkisi	18
2. STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİNDE KUTUPLAŞTIRICI SİYASİ SÖYLEM İNŞASI ve UYGULANIŞI	21
2.1. Stratejik iletişim yönetiminin siyasi söylemlere uygulanması, amaçları, hedefleri ve unsurları	21
2.1.1. Stratejik iletişim sürecinde kullanılan iletişim araçları	24
2.2. Siyasi söylem olarak kutuplaşma ve kutuplaştırıcı söylemler	26
2.2.1. Kutuplaşma örneği 1: ABD başkanlık seçimleri	29
2.2.2. Kutuplaşma örneği 2: Brexit referandumu	30
2.2.3. İtalya, Fransa, popülizm ve aşırı sağın yükselişi	32

2.3. Siyasi kutuplaşmanın tarihsel arka planı, Türkiye’deki durumu ve tarihsel gelişimi	35
2.4. Türk siyasi hayatında elit değişimi ve siyasal kutuplaşma: AKP dönemi...41	
3. 2023 TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ DÖNEMİNDEKİ SÖYLEMLERİN ANALİZLERİ	43
3.1. Araştırmanın amacı.....	43
3.2. Araştırmanın yöntemi	44
3.2.1. Söylem-Tarihsel Yaklaşım (STY)	45
3.2.2. STY’nin temel prensipleri	46
3.2.3. STY’nin uygulanma yöntemi	48
3.3. Araştırmanın sınırlılıkları	51
3.4. 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin arka planı: Siyasi partilerin, ittifakların ve adayların tanıtımı	52
3.5. Örneklem, söylemlerin yöntemle göre analizi ve bulgular.....	53
3.6. Bulguların değerlendirilmesi	64
SONUÇ	67
KAYNAKÇA.....	72
ÖZGEÇMİŞ	83

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKP, AK Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DHA	: Discourse-Historical Approach (STY)
DP	: Demokrat Parti
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
LGBT	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans
PKK	: Partiya Karkerên Kurdistanê (Kürdistan İşçi Partisi)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STY	: Söylem-Tarihsel Yaklaşım
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa no:

Tablo 1: Wodak'ın Söylemsel Stratejileri	49
Tablo 2: Erdoğan'ın İstanbul Mitingi Konuşması İncelemesi	53
Tablo 3: Kılıçdaroğlu'nun İstanbul Mitingi Konuşması İncelemesi	58



Université : Université Galatasaray

Institut : Institut des Sciences Sociales

Département : Communication

Programme : Gestion de Communication Stratégique

Directeur de recherche : Assoc. Prof. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ

Diplôme sollicité- Date : Master – Août 2024

RÉSUMÉ

DISCOURS POPULISTES ET POLARISANTS DANS LE CONTEXTE DE LA GESTION STRATÉGIQUE DE LA COMMUNICATION : LE CAS DES ÉLECTIONS PRÉSIDENTIELLES TURQUES DE 2023, MEETINGS À ISTANBUL

La polarisation est l'une des menaces les plus évidentes pour la démocratie, et cette étude montre comment les discours politiques approfondissent la division au sein de la société. Cette thèse examine les discours polarisants utilisés par les alliances Cumhur et Millet lors de l'élection présidentielle de 2023 en Turquie, à travers une analyse critique et une analyse du discours. L'objectif de cette recherche est de comprendre les fondements culturels de la polarisation politique et les raisons pour lesquelles ce discours polarisant est privilégié au niveau de la gestion stratégique de la communication. De plus, elle évalue l'impact de ces discours sur la culture démocratique en Turquie. Il est souligné que les périodes électorales en Turquie représentent le début de nouvelles périodes politiques et que la relation entre le pouvoir et l'opposition se déroule généralement dans une dynamique d'exclusion mutuelle. Les résultats de la recherche montrent que les discours polarisants sont stratégiquement utilisés par les acteurs politiques pendant les périodes électorales. Cette étude apporte une contribution significative à la compréhension des fondements culturels et idéologiques de la polarisation politique en Turquie. Il est essentiel d'analyser attentivement les stratégies de communication politique et les discours utilisés pour préserver les valeurs démocratiques et maintenir la stabilité politique.

Mots-clés : *Polarisation, populisme, analyse du discours, communication stratégique, élections présidentielles en Turquie*

Code d'enregistrement : 715

Üniversite: Galatasaray Üniversitesi

Enstitü: Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: İletişim

Program: Stratejik İletişim Yönetimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans - Ağustos 2024

ÖZET

STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİ BAĞLAMINDA POPÜLİST VE KUTUPLAŞTIRICI SÖYLEMLER: 2023 TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ İSTANBUL MİTİNGLERİ ÖRNEĞİ

Kutuplaşma, demokrasinin en belirgin tehditlerinden biridir ve bu çalışma, siyasi söylemlerin toplumdaki ayrışmayı nasıl derinleştirdiğini göstermektedir. Bu araştırma, Türkiye'de 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri sürecinde Cumhur ve Millet İttifakları tarafından kullanılan kutuplaştırıcı söylemleri, söylem analizi ve eleştirel düzlemde incelemektedir. Araştırmanın amacı, siyasi kutuplaşmanın kültürel temellerini ve bu kutuplaştırıcı dilin stratejik iletişim yönetimi düzeyinde neden tercih edildiğini anlamaktır. Ayrıca, bu söylemlerin Türkiye'deki demokratik kültür üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Türkiye'nin seçim dönemlerinin, yeni siyasi dönemlerin başlangıcını temsil ettiği ve iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkinin genellikle dışlayıcı bir doğada ilerlediği vurgulanmıştır. Araştırmanın bulguları, kutuplaştırıcı söylemlerin seçim dönemlerinde siyasi aktörler tarafından stratejik olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu çalışma, Türkiye'deki siyasi kutuplaşmanın kültürel ve ideolojik temellerini anlamaya yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır. Siyasi iletişim stratejilerinin ve kullanılan söylemlerin dikkatli bir şekilde analiz edilmesi, demokratik değerlerin korunması ve siyasi istikrarın sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: *Kutuplaşma, popülizm, söylem analizi, stratejik iletişim, Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimleri*

Bilim Dalı Sayısal Kodu: 715

University: Galatasaray University

Institute: Institute of Social Sciences

Science Program: Communication

Program: Strategic Communications Management

Management Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ

Degree Awarded and Date: MA-August 2024

ABSTRACT

POPULIST AND POLARIZING DISCOURSES IN THE CONTEXT OF STRATEGIC COMMUNICATION MANAGEMENT: THE CASE OF 2023 TURKISH PRESIDENTIAL ELECTIONS ISTANBUL RALLIES

Polarization is one of the most apparent threats to democracy, and this study demonstrates how political discourses deepen societal divisions. This thesis critically examines the polarizing discourses employed by the Cumhur and Millet Alliances during the 2023 Presidential Elections in Turkey, through discourse analysis. The primary objective of this research is to understand the cultural foundations of political polarization and to explore why such polarizing language is preferred at the level of strategic communication management. Additionally, it assesses the impact of these discourses on Turkey's democratic culture. It is emphasized that electoral periods in Turkey signify the beginning of new political eras and that the relationship between the ruling party and the opposition is generally conducted in an exclusionary manner. The findings of the research indicate that polarizing discourses are strategically utilized by political actors during election periods. This study makes a significant contribution to understanding the cultural and ideological foundations of political polarization in Turkey. It is crucial to carefully analyze political communication strategies and the discourses employed to preserve democratic values and maintain political stability.

Keywords: *Polarization, populism, discourse analysis, strategic communication, Turkish presidential elections*

Department of Science Numerical Code: 715

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nde seçim dönemleri genellikle çok yüksek seçmen katılımlarıyla bazen yeni iktidarların doğuşuna bazen de çeşitli koalisyonların kurulmasıyla yeni dönemlerin başlangıcını temsil etmiştir. Seçimleri kazanan, özellikle de tek başına kazanan partiler genellikle ardından gelen seçimi de kazanmış ve Cumhuriyetin yaklaşık 10 yıllık bir dönemini şekillendirme fırsatı yakalamıştır. Cumhuriyet kültürünün 100, çok partili kültürün 73 yıllık bir tarihi olan Türkiye'de çoğulcu demokrasi kültürünün yerleşmediğini söylemek mümkündür. Türkiye'de iktidar ve muhalefet arasındaki ilişki, yapıcı bir düzlemde ilerlemek yerine genellikle birbirini dışlayıcı ve dolayısıyla farklı kutuplara iten bir düzlemde seyretmiştir.

Her dönemin kendisini ifade ettiği bir söylem ve bu söylemlerin taşıdığı tarihsel bağlamlar kadar bu ifadelerin toplumda nasıl algılandığı, nelere işaret ettiğinin incelenmesi önemlidir. Bu nedenle bu tezde Türkiye Cumhuriyeti 2023 yılında düzenlenen Cumhurbaşkanlığı Seçimi döneminde önde gelen iki ittifakın (Cumhur ve Millet İttifakları) birbirine karşı kullandığı kutuplaştırıcı söylemler, söylem analizi ve eleştirel düzlemde incelenmiştir.

Bu konunun seçilmesinin sebebi, Türkiye'de özellikle seçim dönemlerinde sıklıkla medyada dile getirilen kutuplaşma ile ilgili yorumların çok yüzeysel kalması ve kültürel düzeyde hangi temellere oturduğunun yeterince irdelenmemesidir. Öte yandan stratejik iletişim yönetimi düzeyinde kutuplaştırıcı bir dil kullanımının ittifaklar tarafından neden tercih edildiği de araştırmanın içerisinde yer almıştır. Bu çalışmada, stratejik olarak yürütülen iletişim faaliyetlerinin toplumun bir bölümünü dışlamasının kültürel olarak incelenmesinin Türkiye'deki ideolojik ve toplumsal ayrışmalara farklı bir perspektif katması hedeflenmektedir.

Bu tezin amacı, Türkiye'deki siyasi kutuplaşma söylemlerine farklı bir bakış açısı getirmek ve farklı kutuplar arasındaki uçurumun kapatılmasına, bunun sonucunda da ülkenin demokrasi kültürüne katkıda bulunmaktır. Koalisyonların kurulduğu bir düzende, siyasi kutuplaşmaların aşılması sistemsal olarak zorunluluk arz etmektedir. Ancak koalisyonlar seçim ittifakı düzeyinde sadece seçim kazanmak amacıyla kurulduğunda demokratik kültüre bir katkıda bulunmamaktadır.

Tarihsel olarak farklı grupları barındıran bir toplumda diyalog ve hoşgörünün önemli bir rolü vardır. Bu iki unsurun hâkim olmadığı yerde çatışma ve kutuplaşma hüküm sürer. Siyasi partilerin oy oranlarını artırmak için popülist söylemlere başvurmaları, bu süreçte de kendilerini farklı kılma amacıyla rakibi dışlayıcı söylemleri kutuplaştırma siyasetini ortaya çıkarmıştır. Öte yandan koalisyonlar, yüksek hoşgörü gerektiren ve farklı kutuplardaki siyasetçilerin birlikte çalışmasını gerektiren sistemlerdir.

Gri alanların olmadığı bir konuda, mesele sadece siyah ya da beyaz olarak algılanır ve koalisyon gibi ortak bir alan yaratma zorunluluğu ortadan kalkar, böylece doğal bir iki kutuplu iç siyaset mekanizması oluşur. Başkanlık sisteminde, seçimleri kazanmak için %50 oy oranını aşma zorunluluğunun bulunmasıyla Türkiye'nin çok kutuplu siyaset mekanizması doğal bir süreçle iki kutba ayrılmıştır.

Kutuplaşma demokrasi için bir tehdittir. Türk toplumundaki siyasi kutuplar, farklılıklara saygı duyarak ve kendisiyle benzer düşünmeyenle iş birliği yaparak kutuplaşmanın yarattığı uçurumu azaltabilir. Ortak noktada buluşmak, uzlaşma kültürünü yeniden tesis etmek Türkiye'nin Cumhuriyet kültürünün de ikinci yüzyılında daha gelişkin bir boyuta ulaşmasını sağlamıştır. Bu çalışma toplumun tüm kesimlerine hitap eden çoğulcu demokrasiye sahip bir Türkiye inşasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın önemi, Türkiye'nin siyasi sahnesindeki kutuplaştırıcı ve popülist söylemlerin demokratik kurumları ve siyasi süreçleri nasıl etkilediğini anlamak için örneklem olarak seçilen liderlerin söylemlerinin detaylı bir analizini sunmasıdır. Demokrasilerde uzlaşma kültürü önemlidir, kutuplaştırma ise demokrasiye en belirgin tehdittir. Bu çalışma, demokratik değerlerin korunması ve siyasi istikrarın sürdürülmesi için siyasi iletişimin niteliğine yönelik farkındalığı artırmayı ve siyasi tartışmalarda daha kapsayıcı ve bilgi temelli bir yaklaşımı teşvik etmeyi öne çıkartmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'deki kutuplaşmayı anlamak ve analiz etmek için iki araştırma sorusu belirlenmiştir:

Q1: Türkiye’deki 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde liderlerin kullandığı kutuplaştırıcı söylemler siyasi merkezden nasıl uzaklaştırmadır?

Q2: Kutuplaştırıcı popülist söylemlerin Türkiye siyasetinde liderlerin söylemlerinin ana odağına yerleşmesi nasıl açıklanabilir?

Bu araştırma sorularına cevap ararken nitel araştırma yöntemlerinden Ruth Wodak’ın *Discourse-Historical Approach* (DHA) (Söylem-Tarihsel Yaklaşım, STY) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde liderlerin konuşmalarına uygulanarak, söylem analizi yapılmasını sağlamıştır. Bu tezde kutuplaştırıcı söylemler söylem düzeyinde incelenmiş, toplumdaki etkisi üzerinde bir veri toplama yapılmamıştır. Bu nedenle bu çalışma, kullanılan söylemlerin toplumda direkt olarak ne kadar bölünme veya kutuplaşmaya yol açtığını ölçmemiştir. Çalışmanın bir diğer sınırlı kaldığı alan ise kod çözümü açısından seçmen kitlenin bireysel olarak görüşlerine yer vermek yerine 2018 ve 2023 seçimleri arasındaki oy oranındaki farklar ile gözlenebilir. Seçmen tercihinin yansıması olan seçim sonuçlarında etkili olan tek unsur liderlerin söylemleri olmasa da liderlerin seçtikleri iletişim stratejisi ve kullandıkları söylemler önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle kültürel incelemede tarihsel bağlamdan faydalanılmıştır.

Bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde popülizm ve kutuplaştırıcı söylemlerin tanımlaması, literatür taraması ve tarihsel süreçte nasıl geliştikleri anlatılmaktadır. İkinci bölümde stratejik iletişim yönetiminde kutuplaştırıcı söylemlerin hangi araçlar kullanılarak yayıldığı ve ABD, İngiltere, Fransa ve İtalya’da kutuplaştırıcı söylemlerin örnekleri ve Türkiye’de siyasi kutuplaşmanın tarihi incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise DHA yönteminin neden seçildiği ele alınarak ve kullanılarak 2023 Cumhurbaşkanlığı seçiminde liderlerin İstanbul mitinglerindeki söylemlerinin analizi yapılmaktadır.

1. SİYASAL İLETİŞİMDE POPÜLİZM ve KUTUPLAŞTIRICI SÖYLEM

Kutuplaştırıcı söylemlerin incelenmesine geçmeden önce popülizm kavramı ve bunun nasıl doğduğu, siyasette nasıl ve ne amaçla kullanılmaya başlandığının açıklanması önemlidir. Siyasetçilerin kamuoyu oluşturma ve kendilerine daha fazla seçmen kazanmak amacıyla toplumun çoğunluğunun onayladığı popüler politikalara yönelmeleri demokratik siyasetin bulunduğu ülkelerde siyasetçilere sunulan alanlardan biridir. Söylem seviyesinde siyasetçiler kampanyalarını pozitif ya da negatif söylemler üzerine inşa edebilirler. Bu tezde kutuplaştırıcı, negatif ve dışlayıcı söylemlerin nasıl kullanıldığı araştırılmıştır. Bu araştırma için de ilk olarak popülist söylemler ve siyasetin popülizmi nasıl kullanacağı incelenmiştir. Popülist söylemlerin zamanla gerçekten nasıl uzaklaştığı ve “hakikat sonrası” aşamaya nasıl vardığı, kamuoyunun hakikatleri ve hakikat sonrası denilen gerçek olmayan ifadeleri nasıl anlamlandırdığı tezin bu aşamasında tartışılmıştır. Çoğunluğun oyunu kazanmak için inşa edilen söylemlerin karşılığı seçimlerde alınmaktadır, bu nedenle kamuoyunda bu söylemlerle nasıl kimlikler inşa edildiğine de bu bölümde ele alınmıştır.

1.1. Bir siyasal iletişim biçimi ya da fenomeni olarak popülizm

Popülizm, toplumun alt kesimlerinin çıkarlarını temsil ettiğini ileri sürerek ortaya çıkmış bir siyasi harekettir. Bu hareket, genellikle halkın isteklerine karşılık verdiğini ifade eden liderlerin öncülük ettiği bir politika şeklidir. Popülizm, yozlaşmış veya kendine hizmet eden bir elit kesime karşı halkın ya da “sıradan insanlar” olarak tabir edilen bir kesimin çıkarlarını ve taleplerini vurgulayan bir siyasi strateji olarak da anlaşılabilir. Siyasetçiler, çoğunlukla sosyal, ekonomik veya siyasi istikrarsızlık dönemlerinde kamuoyunu kendi yönlerinde harekete geçirmek için popülist söylem ve politikalara başvururlar. Bu yaklaşım karmaşık ve çözümü basit olmayan meseleleri basitleştirmeyi, duygulara ve kimliğe hitap etmeyi, toplumun marjinalleştirilmiş veya haklarından mahrum bırakılmış kesimleri arasında bir dayanışma duygusu yaratmayı içerebilir (Mudde, 2004).

Ayrıca popülist liderler sıklıkla halk ile “müesseses nizam” (ing. *establishment*) veya “elitleri” karşı karşıya getiren ikili bir anlatı kurarak destekçileri arasında birlik

ve ortak kimlik duygusunu teşvik ederler. Popülist söylemler, “biz” ve “onlar” ikilemi üzerinden şekillenir; burada “biz” halkı, “onlar” ise elitleri veya dış grupları temsil eder (Laclau, 2005). Bu yaklaşım, toplumda var olan gerilimleri ve hoşnutsuzlukları kullanarak, geniş kitleleri mobilize eder ve liderlerin gücünü pekiştirir. Popülist liderler, medya ve diğer iletişim araçları aracılığıyla, kendi söylemlerini yaymak ve destekçileri arasında birlik sağlamak için basit ve anlaşılır mesajlar kullanabilirler. Ayrıca, popülist mesajları genellikle halkın şikayetlerini dile getirmek, toplumsal bölünmeleri istismar etmek ve kendilerini toplumun marjinalleştirilmiş veya ihmal edilmiş kesimlerinin sesi olarak konumlandırmak için de kullanabilirler. Bu yaklaşım, mevcut politikalara tepkili, hoşnutsuz gruplarda yankı bulabilir ve kitlesel çekicilik kazanarak popülist liderlerin gücü pekiştirmesini ve kamuoyunu etkilemesini sağlayabilir. Destekçileri arasında ortak bir kimlik oluşturmaya çalışan bu söylem, yapısı itibarıyla doğal olarak iki ayrı kutup yaratır, bizden olanlar ve olmayanlar.

Popülizmin siyasi bir araç olarak kullanılması, demokratik kurumlar ve toplumsal uyum üzerinde önemli etkiler yaratabilir. Popülizm, dışlanmış grupların ve geçerli endişelerin ses bulmasına olanak tanırken, aynı zamanda toplumsal kutuplaşmayı artırabilir, demokratik normları zayıflatabilir ve azınlık gruplarının daha da marjinalleşmesine yol açabilir (Lilleker ve diğ., 2021). Popülist liderler, halkın geniş kesimlerinin duygularına ve endişelerine hitap ederek, toplumdaki hoşnutsuzlukları ve adaletsizlikleri dile getirir. Bu durum, genellikle başlangıçta siyasi katılımı ve toplumsal farkındalığı artırarak olumlu bir etki yaratır. Ancak, bu tür söylemler, toplumu “biz” ve “onlar” şeklinde ikiye bölerek, sosyal ve politik ayrışmayı derinleştirir.

Popülist söylemler hem iktidarda hem de muhalefette farklı şekillerde görülebilir. İktidarda bulunan popülist liderler, genellikle halkın iradesini temsil ettiklerini ve elitlerin veya dış güçlerin halkın çıkarlarına karşı hareket ettiğini iddia ederler (Urbinati, 2009). Bu liderler, reformlar yaparken veya mevcut sistemi değiştirirken, halkın desteğini kazanmak ve sürdürmek için duygusal ve ayrıştırıcı bir dil kullanırlar. İktidardaki popülistler, genellikle medya kontrolünü artırarak ve eleştirileri bastırarak, kendi anlatılarını pekiştirirler. Örneğin, iktidarda olan popülist liderler, ekonomik zorluklar veya siyasi krizler karşısında, suçu dış güçlere, göçmenlere veya iç muhalefete atarak halkın dikkatini dağıtabilir ve desteğini mobilize edebilirler.

Muhalefetteki popülistler ise, mevcut iktidarı yozlaşmış ve halkın çıkarlarını ihmal eden elitler olarak tasvir ederler. Muhalefet popülizmi, genellikle mevcut hükümete karşı güçlü bir eleştirel söylem olarak geliştirir. Alternatif olarak da halkın gerçek temsilcisi olduğunu iddia eden liderler ve hareketler aracılığıyla kendini gösterebilir. Bu liderler, iktidarın başarısızlıklarını ve hatalarını vurgulamak için basit ve anlaşılır mesajlar kullanarak, geniş halk kesimlerinin desteğini kazanmaya çalışırlar. Muhalefetteki popülistler, mitingler, sosyal medya kampanyaları ve diğer iletişim araçlarıyla halkın memnuniyetsizliğini ve hoşnutsuzluğunu harekete geçirirler. İktidarın elitist politikalarını eleştirirken, kendi gündemlerini halkın talepleri ve çıkarları etrafında şekillendirirler (Batory ve Svensson, 2019). Hem iktidarda hem de muhalefette, popülist söylemler toplumsal gerilimleri ve kutuplaşmayı artırarak, demokratik süreçleri ve toplumsal uyumu zorlayabilir.

1.1.1. Popülizmin siyasal iletişimde kullanımının tarihsel gelişimi

Popülizm, 19. yüzyılın sonlarında siyasi arenada kendini göstermeye başlar ve ilk olarak (Amerika Birleşik Devletleri) (ABD)'de kurulan Popülist Parti (*Populist Party*, diğer adı *People's Party*, aktif olduğu yıllar: 1892-1909) ile somutlaşmıştır. Bu parti, çiftçi ve işçilerin haklarını savunmak için kurulmuş bir siyasi hareketti ve ABD'nin Yaldızlı Çağ (*Gilded Age*) olarak tanımlanan özellikle büyük şirketlerin kontrolü altındaki kuruluşlarda çalışan tarım ve sanayi işçilerinin haklarını savunuyordu (Goodwyn, 1978: 178). Bu örnek üzerinden popülist hareketin çıkış noktasında bireylerin haklarını organizasyonlara karşı koruma refleksi bulunduğu söylenebilmektedir.

Bireylerin çıkarlarını savunan siyasi hareketler popülerite kazandıkça diğer partiler de bu söylemlerin kamuoyu üzerindeki etkilerinden faydalananarak kendi siyasi söylemlerinde popülist öğelere yer vermişlerdir. ABD'de ise popülist söylemler ana akım siyasette, 1930'larda radyo üzerinden yayın yapan ve antisemitik retoriği ile dikkat çeken Rahip Charles Coughlin ile 1960'lı yıllarda üçüncü parti hareketiyle ortaya çıkan ve ırkçı bir retoriğe sahip olan Vali George Wallace'ın söylemleriyle görülmüştür.

Popülizm, ABD'den sonra Latin Amerika'da etkili bir siyasi hareket olarak ortaya çıktı. 1930'lu yıllarda Arjantin, Meksika, Brezilya, Şili ve Peru gibi ülkelerde popülist liderlerin iktidara gelmesi, bu hareketin siyasi arenada güçlendiğini göstermektedir. Bu dönemde, popülizm, kendini halkın temsilcisi olarak ifade eden liderler tarafından savunulan bir ideoloji haline gelmiştir. Askeri darbeler öncesi yıllarda Arjantin Devlet Başkanı olan Juan Domingo Perón, kişisel cazibesini ve popülist söylemini işçi sınıfına ve halkın yoksul kesimine hitap etmek için kullanan karizmatik bir liderlik sergilemiştir. Perón, imtiyazlı olmayan insanların yaşamlarını iyileştireceğine ve daha adil ve eşitlikçi bir toplum yaratacağına söz verdi (Conniff, 1999: 104).

Latin Amerika, XX. yüzyılda pek çok askeri darbe yaşadı. Askeri darbe dönemlerinden sonra da popülist liderlerin iktidarları kıtada görülmeye devam etti. 2000'li yıllarda Venezuela Devlet Başkanlığı yapmış Hugo Chávez ise yoksullara ve sistemin dışladığı insanlara hitap etmek için popülist söylemi kullanan karizmatik bir liderdi. Eski düzeni yıkıp daha adil ve eşitlikçi bir toplum yaratma sözü verdi (Conniff, 1999: 210). Brezilya Devlet Başkanı Lula da Silva da işçi sınıfına seslenmek için popülist söylemi kullanan eski bir sendika lideriydi. Lula, söylemlerinde yoksulların yaşamlarını iyileştireceğine ve daha adil ve eşitlikçi bir toplum yaratacağına söz vermiştir (Coutinho vd. 2017). Lula'nın popülizmi, hem kurumsal normlara ve prosedürlere uyma hem de yerinden edilmiş ailelere ilişkin anlatıları yeniden bağlamlandırma becerisiyle karakterize edildiğini ileri sürmüştür. Bu ona, halk adına konuşan bir başkan olarak benzersiz bir “söyleme odağı” işgal etme olanağı sağlamıştır. Bu söylemiyle Lula, hedef kitlesiyle kişisel düzeyde bağlantı kurabilmiştir ve politikaları için halktan destek toplamayı amaçlamıştır (Coutinho vd. 2017).

Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Almanya'nın savaş mağlubiyetiyle birlikte ortaya çıkan kırılgan ortamda popülist hareketler Nazizm etkisinde görülmüştür. 1920'li yılların başında kurulan Ulusal Sosyalist Alman İşçi Partisi adını taşıyan ve kısaca adı Nazi Partisi olan siyasi hareket etnik milliyetçilik ve antisemitizm söylemlerini Alman halkının çıkarı adı altında geniş kitlelere ulaştırmıştır. 1929 yılındaki ekonomik krizin oluşturduğu şartlar ile Nazi partisinin oyları artmış, 1933 yılındaki seçimle iktidara gelmesinin ardından ise demokrasiyi askıya alarak totaliter bir rejim kurmuştur. Nazi partisi ve lideri Adolf Hitler, propagandayı sistemik ve kontrol edilebilir kılmak amacıyla Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı'nı

kurmuş ve bu propagandanın merkezine popülizm söylemlerini koymuştur. Hannah Arendt, *Totalitarizmin Kaynakları* (1951) adlı eserinde, Nazi rejiminin halkın duygularına ve önyargılarına hitap ederek destek kazanmak için popülist söylem kullandığını vurgulamıştır. Bu popülist söylem, duygusal olarak yüklü bir dilin kasıtlı olarak halkın korkuları ve isteklerini şekillendirmek amacıyla kullanılmasıyla karakterize edilmiştir. Arendt, Nazilerin kullandığı popülist söylemin, Adolf Hitler etrafında kişilik kültü oluşturarak eleştirel düşüncenin erozyonuna ve muhalefetin bastırılmasına katkıda bulunduğunu vurgulamıştır.

Yakın dönemde hayatımızı etkileyen popülizm ise 1980’li yıllarda ortaya çıkmıştır. 1970’li yılların siyasette de etkileri görülen karşı kültür hareketi, sol politikaların dünya genelinde artışına yol açmış, aynı zamanda ise bu politikalardan hoşnut olmayan muhafazakâr kitleleri de rahatsız etmiştir. Muhafazakâr kitlelerdeki bu hareketlenme 1980 yılında bu görüşü temsil eden siyasetçiler ve onların popülist söylemleri kullanmalarıyla birlikte iktidara gelmelerine yol açmıştır.

Ronald Reagan ve Margaret Thatcher, 1980’lerde sırasıyla ABD ve Birleşik Krallık’ta liderlik yapmış olup, her ikisi de popülizmin belirli unsurlarını kendi liderlik stillerinde benimsemişlerdir. Reagan, “sıradan Amerikalı” temasını kullanarak, hükümetin büyüklüğünü ve etkisini azaltma vaadiyle geniş halk kitlelerini cezbetmiştir. Onun söylemi, Amerikan halkını yeniden büyük yapma ve ülkeyi eski “şanlı günlerine” dönüş yapma arzusuna dayanıyordu. Reagan, medya karşısında karizmatik bir figür olarak, basit ve anlaşılır dil kullanarak karmaşık politikaları halka açıklama konusunda usta bir isimdi.

Margaret Thatcher ise, özelleştirme ve serbest piyasa ekonomisini savunarak, “devletin problem olduğu, çözüm olmadığı” yönündeki görüşleriyle tanınır. Thatcher, Birleşik Krallık’ı “hasta adam” imajından kurtaracak ve ekonomik olarak canlandıracak bir lider olarak ortaya çıktı. Onun liderliği altında, hükümetin ekonomik faaliyetler üzerindeki rolünü azaltma ve bireysel girişimciliği teşvik etme politikaları, geniş bir halk kesimi tarafından desteklenmiştir. Thatcher, aynı zamanda ulusal kimlik ve Britanya’nın küresel konumunu güçlendirme konusunda da oldukça vurgulu bir dil kullanmıştır.

Her iki lider de, halkın özlemlerini ve korkularını anlama konusunda olağanüstü bir yeteneğe sahipti ve bu yeteneklerini, kendilerine politik destek sağlamak için etkin bir şekilde kullanmışlardır. Reagan ve Thatcher'ın politikaları, yalnızca kendi ülkelerinde değil, küresel çapta neoliberal politikaların yükselişinde de önemli bir rol oynamıştır. Bu politikaların bazıları tartışmalı olsa da, her iki liderin de popüler ve etkili figürler olarak tarihe geçmelerini sağlayan bu yaklaşımlar, onların siyasi miraslarının ayrılmaz bir parçasıdır.

Reagan ve Thatcher'ın geniş halk kesimlerinden gördüğü destek, kısmen 1960'lar ve 1970'lerin karşı kültür hareketlerine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemlerde gençlik hareketleri, savaş karşıtlığı ve sosyal normların sorgulanması gibi konular ön plandayken, Reagan ve Thatcher gibi liderler daha geleneksel değerlere dönüş ve otoriter yapılara olan desteği savunarak, toplumdaki belirsizlik ve düzensizliklere karşı bir çözüm olarak görülmüşlerdir. Onların politikaları, sosyal düzen ve ekonomik istikrar arayışı içindeki bireyler için bir sığınak olmuş ve bu yüzden özellikle muhafazakâr seçmenler arasında yoğun bir şekilde desteklenmiştir. Bu şekilde, karşı kültürün radikal değişikliklerine tepki olarak ortaya çıkan bir yankı olarak, Reagan ve Thatcher'ın politik yükselişleri, kendi dönemlerinin sosyal ve ekonomik koşullarına uyum sağlamıştır.

Popülizmin günümüzdeki yükselişi özellikle Avrupa ve ABD'de de görülmektedir. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği (AB)'den çıkmayı savunan Brexit Hareketi ile ABD Başkanı Trump'ın 2016 yılında kazandığı seçim kampanyasını üzerine kurduğu sloganı "*Make America Great Again*" (Amerika'yı Yeniden Harika Yap) popülist hareketlere örnek olarak gösterilebilir, ilerleyen bölümlerde bu iki kampanya detaylandırılmıştır.

Popülizmin siyasi bir araç olarak kullanılmasının demokratik kurumlar ve toplumsal uyum açısından geniş kapsamlı sonuçları görülebilmektedir. Ekonomik krizler, artan sosyal bölünmeler ve siyaset kurumu ile halk arasında algılanan kopukluk, popülist söylemin gelişmesi için verimli bir zemin yaratmıştır (Mudde, 2004). Popülist liderler, duygulara, kimliklere ve şikayetlere hitap eden farklı iletişim stratejileri kullanırlar. Genellikle geniş bir destekçi kitlesinde yankı bulan basit mesajları benimseyerek "halk" ile "düzen" veya "elit" arasında bir ikilik yaratırlar. Bu yaklaşım bir birlik duygusu yaratabilir ve marjinalize edilmiş ya da geride bırakılmış

hissedenlerin desteğini harekete geçirebilir. Ancak, bu konuya eleştirel yaklaşımlar popülizmin iletişim yöntemlerinin karmaşık meseleleri aşırı basitleştirebileceğini, kutuplaştırıcı anlatıları besleyebileceğini ve lider merkezli, çoğulculuk karşıtı bir yaklaşımı teşvik ederek demokratik kurumlara zarar verebileceğini savunmaktadır (Moffitt, 2016).

Popülizmin kıtaları ve yüzyılları kapsayan tarihsel bir yörüngesi vardır. ABD'deki kökleri ve Latin Amerika'daki müteakip gelişmeleri, popülizmin mevcut tezahürlerini şekillendirmiştir. Günümüz siyasetinde popülizmin yeniden canlanması çeşitli biçimlerde ve farklı bağlamlarda gözlemlenebilir. Avrupa'da popülist hareketler Macaristan'da Viktor Orbán'ın Fidesz'i (Macar Yurttaş Birliği) ve İtalya'da Beş Yıldız Hareketi (*Movimento 5 Stelle*) ve Kuzey Ligi (ya da Kuzey Birliği, *Lega Nord*) gibi partilerde güç kazanmıştır. Bu hareketler, küreselleşme ve ana akım siyasi partilerin algılanan başarısızlıkları nedeniyle geride kaldığını düşünen vatandaşlara hitap ederek, düzen karşıtı duygulardan, Avrupa şüpheciliğinden ve nativist (bir ulusun yerli halkının hak ve çıkarlarını koruyan) söylemlerden yararlanmaktadır (Moffitt, 2016). ABD'de, Donald Trump'ın 2016 başkanlık seçimlerindeki beklenmedik başarısında popülizm ön plana çıkmıştır. Trump'ın kampanya söylemi, ekonomik kaygılar, göçmenlere karşı duyulan endişeler ve siyasi elitlere duyulan güvensizlikten faydalanarak Amerikan seçmenin önemli bir kısmında karşılık bulmuştur (Mudde, 2017). Bu tür popülist liderlerin başarısı, popülist söylemlerin şekillendirilmesinde medyanın, sosyal ağların ve dezenformasyonun yayılmasının rolünün gündeme gelmesini sağlamıştır (Hawkins & Stewart, 2019).

Popülist hareketler sağcı veya solcu olabilir, hedefleri ile ideolojileri farklılık gösterebilir. Bazı popülistler kapsayıcı politikaları ve sosyal adaleti savunurken, diğerleri dışlayıcı milliyetçiliği ve otoriter eğilimleri destekleyebilmektedir (Kaltwasser ve diğ., 2017). Popülist iletişim stratejileri, duygusal çağrılara vurgu yapmaları ve belirgin bir “bize karşı onlar” anlatısı yaratmaları ile karakterize edilir. Popülist liderler genellikle destekçilerinin hayal kırıklıklarından ve şikayetlerinden yararlanarak kendilerini marjinalleştirilmiş veya haklarından mahrum bırakılmışların sesi olarak sunarlar. Siyasi meseleleri, “halk” ile yozlaşmış ya da dokunulmaz “elit” arasında bir mücadele olarak çerçeveleyerek halk desteğini harekete geçirmeyi ve kolektif bir kimlik duygusu inşa etmeyi amaçlarlar (Moffitt, 2016). Ancak bu kavrama eleştirel yaklaşımlar, popülist iletişim yöntemlerinin demokratik süreçler ve

müzakereci siyaset açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmektedir. Eleştirilerde şunlar görülmektedir: popülist liderlerin karmaşık meseleleri aşırı basitleştirme, ikili seçeneklere indirgeme veya toplumsal sorunların kaynağı olarak belirli grupları günah keçisi ilan etme eğilimi (Kaltwasser ve diğ., 2017). Bu aşırı basitleştirme, nitelikli politika tartışmalarını ve kanıta dayalı rasyonel çözümlerin geliştirilmesini engelleyebilir. Ayrıca, popülist iletişimin bölücü doğası kutuplaşmayı ve toplumsal parçalanmayı teşvik edebilir. Popülist retorik genellikle “halk” ile siyaset kurumu, etnik veya dini azınlıklar veya uluslararası kurumlar gibi algılanan “düşmanlar” arasında düşmanca bir ilişki kurmaya dayanır (Rooduijn, Akkerman ve De Lange, 2019). Bu durum, bu yapısı gereği sosyal uyumun erozyona uğramasına ve dışlayıcı ve ayrımcı tutumların teşvik edilmesine yol açabilir.

1.1.2. ‘Hakikat sonrası’ çağında popülizm ve ‘hakikat sonrası’ kavramının eleştirisi

Bu tezde son yıllarda popülerleşen ve özellikle popülist siyasi retorikte sıklıkla kullanılan ‘hakikat sonrası’ (*post-truth*) kavramının eleştirel bir yaklaşım tercih edilmiştir. Hakikat sonrası, genellikle gerçeklerin siyasi tartışmalardaki etkisini azaltarak duygusal ve kişisel inançların öne çıkmasını ifade etmek için kullanılır. Bu kavram, özellikle demokratik toplumların temel taşlarından olan objektif gerçeklik ve rasyonel tartışma normlarını zayıflatmakla eleştirilmiştir (Wodak, 2011). Hakikat sonrası kavramının, gerçeklikten kopuk bir retorik olarak toplumları yanıltıcı bir çerçeveye sürüklediği ve siyasi diyalogları olumsuz etkilediği savunulmuştur (Hawkins & Kaltwasser, 2017).

‘Hakikat sonrası’ teriminin, hakikatin yani gerçeklerin varlığını ve önemini küçümseyerek, yanıltıcı bilgilere ve yalanlara daha geniş bir kabul alanı sağladığı iddia edilebilir. Bu terimin kullanılması, bireyleri gerçeklerle yüzleşmekten ziyade, kişisel inançlarını doğrulayan bilgileri seçme eğilimine teşvik etmektedir. Bu durum, toplumsal bilgi ekosistemini zayıflatır ve bilgiye dayalı karar verme süreçlerini erozyona uğratmaktadır (Mudde, 2017). Güncel literatürde, gerçeklerin politikada halen merkezi bir yer tuttuğu ve hakikat sonrası kavramının bu gerçekliği perdelemekten başka bir işlev görmediği savunulmuştur (DiMaggio, 2023).

Siyasal iletişimde gerçeklere dayalı yaklaşımların korunması ve hatta teşvik edilmesi önemlidir. Bu kavrama eleştirel bir yaklaşımın tercih edilmesi, siyasi kutuplaşmanın azaltılması ve sağlıklı demokratik süreçlerin desteklenmesi bağlamında önem taşımaktadır. Hakikat sonrası kavramı rasyonel bir siyaset düzleminde normal olarak kabul edilmemelidir. Kanıtlanamayan gerçeklerle alternatif gerçekler üretilerek yapılan politikalar sosyal düzene zarar verir. Bu kavramın eksiklikleri ele alınmış, daha sağlam bir siyasi ve toplumsal diyalog oluşturmak için alternatif yaklaşımlar öne sürülmüştür (Farkas & Schou, 2019).

Hakikat sonrası kavramı, siyasette kendi suni gerçekliğini ön plana sürmek isteyen popülist yaklaşımlara bir dayanak oluşturmuştur. Bu yaklaşıma sağlanacak tolerans her farklı kesimin kendi gerçekliğini yaratıp bunun bir yankı odasını yaratmasını sağlayabilir, böylece farklı kutupların farklı gerçekleri “doğru” kabul ederek yaşadığı, birbiriyle ortak zemin bulamayan siyasi gruplar yaratabilir. Bu da bir toplumun ortak bir amaçla hareket etmesi gayesine zarar verebilir, ortak akıl oluşturulamadığı durumlarda da derin bölünmelere yol açabilir.

1.2. Kutuplaştırıcı söylem tanımı, kaynakları ve tarihsel gelişimi

Kutuplaşma, toplumun farklı kesimleri arasında belirgin bir ayrımın ortaya çıkmasıdır. Siyasi kutuplaşma ise, toplumun farklı kesimleri arasında oluşan siyasi ayrımları ifade eder. Bu ayrışma, insanların ideolojik, toplumsal veya kültürel farklılıkları nedeniyle birbirlerine karşı düşmanlık hissetmesine ve kutuplaşmış gruplar arasında giderek artan bir gerilim yaratılmasına neden olmuştur (Sunstein, 2017). Kutuplaşmanın tarihsel kökenleri, Antik Yunan ve Roma devletlerinde görülmüş; toplumun farklı sınıfları ve grupları arasında siyasi ve sosyal ayrımlar belirgin hale gelmiştir. Ancak, modern anlamda kutuplaşma, özellikle XX. yüzyıldan sonra yaşanan olaylarla görülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, dünya çapında farklı ideolojiler arasındaki gerilim artmış ve kutuplaşma siyasi arenada gözle görülür ve hissedilir bir noktaya ulaşmıştır (Levitsky & Ziblatt, 2018). Soğuk Savaş dönemi, iki kutuplu dünyanın ideolojik kutuplaşmanın doruk noktasını oluşturmuş, ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki mücadelenin dünya siyasi tarihini şekillendirmesine yol açmıştır. Bu

dönemde, iki süper güç arasındaki rekabet, dünya genelinde siyasi kutuplaşmanın artmasına neden olmuştur. İdeolojik savaşlar, sadece hükümetler arasında değil, aynı zamanda toplumun çeşitli kesimleri arasında da ciddi ayrışmalar yaratmıştır. Siyasi ve ideolojik olarak devletlerin ve farklı politik kesimlerin hizalanmaları, bu dönemde ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin hem kendileri hem de temsil ettikleri siyasi ve ekonomik ideolojiler çerçevesinde gerçekleşmiştir.

Günümüzde, kutuplaşma dünya çapında makro ve mikro ölçeklerde devam etmektedir. Farklı ideolojilere sahip siyasi gruplar arasındaki ayrışma ve toplumdaki gerilim giderek artmaktadır. Ekonomik gelişmeler, toplumların artan mobilizasyonu ve gelişen göç problemleri, popülist liderler tarafından kullanılan siyasi söylemler bu kutuplaşmanın izlerini taşımaktadır (Norris & Inglehart, 2019). Sosyal medya ve diğer iletişim araçları da bu kutuplaşmanın yayılmasına ve artmasına neden olmuştur. Sosyal medya platformları, bireylerin benzer görüşlere sahip gruplarla daha fazla etkileşimde bulunmalarını sağlarken, karşıt görüşlerin daha da kutuplaşmasına yol açmıştır (Sunstein, 2017).

Popülist söylemler, kutuplaştıracı dilin önemli bir aracı olarak öne çıkmıştır. Geçmiş bölümde altı çizildiği üzere, popülist liderler, genellikle “halk” ve “elit” arasındaki ayrımı vurgulayan basit ve etkili mesajlarla geniş kitlelere hitap etmişlerdir. Bu söylemler, halkın mevcut düzene duyduğu hoşnutsuzluğu manipüle ederek, liderlerin destek tabanını genişletmek amacıyla kullanılmıştır (Moffitt, 2016). Popülist söylemler, toplumun belirli kesimlerini dışlayarak veya günah keçisi ilan ederek, kutuplaşmanın derinleşmesine katkıda bulunmuştur. Bu durum, toplumun farklı grupları arasında artan bir gerilim ve düşmanlık yaratmıştır.

Kutuplaştıracı söylemler sadece politik liderler tarafından değil, aynı zamanda medya tarafından da yaygınlaştırılmıştır. Medya kuruluşları, izleyici kitlesini genişletmek ve reklam gelirlerini artırmak amacıyla, çatışmayı ve kutuplaşmayı teşvik eden içerikler üretmişlerdir. Bu durum, toplumun farklı kesimleri arasındaki ayrışmayı daha da derinleştirmiştir (Levitsky & Ziblatt, 2018). Sosyal medyanın etkisi, bu ayrışma sürecini daha da hızlandırmış ve geniş kitlelere çok daha kolayca ulaşılmasını sağlamıştır. Bireylere kolayca yankı odalarına ulaşma imkanı veren sosyal medyanın, çeşitli örneklerde kullanıcılarının yalnızca kendi görüşlerini doğrulayan içeriklere

maruz kalmasına yol açtığı ve karşıt görüşler hakkında hiçbir bilgi sunmaması dikkat çekmiştir (Sunstein, 2017).

1.2.1. Çoğulcu demokrasi kavramı ve çoğulculuk karşıtı söylemler

Bu noktada kutuplaştırıcı söylemlere ek olarak çoğulculuk düşüncesine karşı olan söylemlerden de bahsetmek gerekiyor. Çoğulcu demokrasi, toplumun çoğunluk olmayan kesimlerinin de sesini duyurmayı temel alır. Bu nedenle çoğulculuk karşıtı söylemlerin toplumdaki farklı grupların ve bireylerin eşit temsiliyetini reddeden, tek bir ideolojik veya kültürel çizgiyi dayatan bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu tür söylemler, genellikle homojen bir toplumsal yapı idealini savunur ve farklı kimliklerin, kültürlerin veya inançların varlığını bir tehdit olarak görür. Çoğulculuk karşıtı söylemler, özellikle otoriter liderler ve popülist hareketler tarafından kullanılmış ve toplumun belirli kesimlerini marjinalleştirerek, homojen bir ulusal kimlik yaratma çabalarını desteklemiştir (Mudde, 2007). Bu söylemler, toplumsal çeşitliliği ve farklılıkları zenginlik olarak görmek yerine, birliğe ve homojenliğe yönelik tehditler olarak algılayarak, toplumsal uyumu bozmuş ve ayrışmaları derinleştirmiştir.

Çoğulculuk karşıtı söylemler, medya ve siyasi kampanyalar aracılığıyla yaygınlaştırılarak, toplumda kutuplaşmayı ve düşmanlıkları körüklemiştir. Bu söylemler, genellikle göçmenler, etnik ve dini azınlıklar gibi marjinal grupları hedef almış ve bu grupların toplumun genel düzenine zarar verdiği iddiasında bulunmuştur (Norris & Inglehart, 2019). Popülist liderler, bu tür söylemlerle, toplumun belirli kesimlerini dışlayarak veya günah keçisi ilan ederek, kendi destek tabanlarını güçlendirmeye çalışmışlardır. Çoğulculuk karşıtı retorik, sadece siyasi arenada değil, günlük yaşamda da toplumsal gerilimlerin artmasına neden olmuştur. Bu durum da aynı kutuplaştırıcı söylemlerde görüldüğü gibi, sosyal medya platformları üzerinden hızla yayılmaya fırsat bulmuştur (Sunstein, 2017).

Çoğulculuk karşıtı söylemler, kutuplaştırıcı söylemlerin bir alt kümesi olmasına rağmen, ayrıca vurgulanmalıdır çünkü “biz ve onlar” ayrımını yapan bu yaklaşımlar, demokrasinin temeli olan toplumun tüm kesimlerinin temsiliyet ilkesine aykırıdır. Bu nedenle, çoğulculuk kavramının önemini vurgulamak, demokrasiyi verimli ve işler kılan faktörlerden biri olduğunu göstermek açısından kritiktir.

1.3. Kutuplaştırıcı söylemlerin toplum üzerindeki etkilerinde siyaset okuryazarlığının önemi

Siyaset okuryazarlığı bu tezin amacı, metodolojisi, ölçmeye ya da cevaplamaya çalıştığı soruları ile direkt bir ilişki içerisinde değildir. Ancak yapılan tüm kutuplaştırıcı söylemlerin etkileri, toplumun bu söylemlere verdiği reaksiyonlara göre ölçülmektedir. Halkın kutuplaştırıcı söylemlerden, hakikat ötesinden ve popülizmden etkilenme oranı, siyaset okuryazarlığı düştükçe artmaktadır (Delli Carpini & Keeter, 1996; Norris, 2000). Bu nedenle, tezin bu kısmında kısaca siyaset okuryazarlığının ne olduğunun aktarılması önem arz etmektedir.

Siyaset okuryazarlığı, bireylerin siyasi süreçleri, politikaları ve otoritelerin eylemlerini anlama, değerlendirme ve eleştirel bir şekilde sorgulama yeteneğini ifade eder. Bu yetenek, demokratik toplumlarda özellikle önemlidir çünkü vatandaşların bilinçli kararlar alabilmesi, toplumun genel refahı ve demokratik süreçlerin sağlıklı işleyişi için temel bir gerekliliktir. Siyaset okuryazarlığı sayesinde (özellikle de oy verme yetisine sahip) bireyler, siyasi bilgileri yorumlayabilmekte, medyada yer alan siyasi içerikleri kritik bir bakış açısıyla değerlendirebilir ve politik argümanları analiz edebilmektedir. Ayrıca, bu yetenek bireylerin kendi siyasi haklarını ve sorumluluklarını anlamalarını ve kamuoyu ilgilendiren meselelere aktif olarak katılım göstermesini sağlamaktadır.

Siyaset okuryazarlığının gelişimi, örgün eğitim ve medya aracılığıyla desteklenebilir. Eğitim kurumları, öğrencilere politik düşünce tarihini, temel siyasi kavramları ve demokratik katılımın önemini öğretirken siyasi süreçlere bilinçli katılımın önemini öğretebilir. Medya ise, temelinde objektif ve çeşitlendirilmiş haber sunumu ile toplumu bilgilendirme görevini üstlenir. Ancak medyanın bu rolü, zaman zaman politik ve ekonomik çıkarlar nedeniyle baskı altına alınabilir. Bu durum, medyanın tarafsızlığını ve haberlerin doğruluğunu sorgulamayı gerektiren kritik bir siyasi okuryazarlık ve medya okuryazarlığı becerisine sahip olmanın önemini vurgular. Bu beceriler, bireylerin propaganda ve yanlış bilgilendirmeye karşı daha dirençli olmasını sağlamaktadır.

Siyaset okuryazarlığı, toplumda kutuplaşmanın azaltılmasına da katkıda bulunabilir. Bilinç, farkındalık ve bilgi sahibi vatandaşlar, farklı siyasi görüşlere daha

açık olabilir ve çeşitli görüşleri anlamaya yönelik daha fazla çaba gösterebilir. Bu durum, diyalog ve uzlaşma kültürünün gelişimini destekler ve toplumsal bütünlüğü pekiştirir. Siyaset okuryazarlığı yükseldikçe siyasi süreçlere aktif katılım gösterildiği dönemlerde halkın iradesi popülist etkilerden daha az etkilenmiş olarak gözlenebilecektir. Bu yüzden siyaset okuryazarlığı, her vatandaşın üzerinde durması gereken kritik bir yetenektir.

Kutuplaştırıcı söylemlerin, siyaset okuryazarlığının düşük olduğu ülkelerde veya toplumlarda daha etkili olduğuna dair akademik bulgular mevcuttur. Kutuplaştırıcı söylemler, bilgi eksikliği nedeniyle siyasi süreçleri ve politikaları eleştirel bir şekilde değerlendiremeyen bireyler arasında daha fazla yankı bulur. Siyaset okuryazarlığı düşük bireyler, medya içeriklerini ve politik argümanları analiz etme yeteneği sınırlı olduğu için popülist ve kutuplaştırıcı mesajlara daha açık olabilmektedirler (Delli Carpini & Keeter, 1996; Nyhan & Reifler, 2010).

Araştırmalarda ayrıca görülmektedir ki düşük siyaset okuryazarlığına sahip bireyler, sunulan bilgilerin kaynağını sorgulama veya bilgilerin doğruluğunu teyit etme konusunda daha az yeteneklidir. Bu durum, manipülatif ve yanıltıcı bilgilere karşı savunmasızlığı artırır (Iyengar & Massey, 2019). Kutuplaştırıcı söylemler, liderin ya da grubun amacına hizmet eden ama özellikle belirsiz ve yanıltıcı bilgilerle desteklendiğinde, bu tür topluluklarda daha derin bölünmelere ve sosyal çatışmalara yol açabilir (Norris, 2000).

Öte yandan, siyaset okuryazarlığı yüksek toplumlarda bireyler, siyasi iddiaları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme eğilimindedir. Bu yetenek, kutuplaştırıcı ve ayrıştırıcı söylemlerin toplumsal etkisini azaltabilir. Yüksek siyaset okuryazarlığı, bireylerin farklı bilgi kaynaklarından gelen bilgileri karşılaştırarak daha bilinçli kararlar almasını sağlar, bu da sağlıklı bir demokratik sürecin işleyişine katkıda bulunur (Norris, 2000). Bu bağlamda, siyaset okuryazarlığı, toplumun kutuplaştırıcı söylemlere karşı direncini artıran önemli bir faktördür.

Tezin incelediği konu, kutuplaştırıcı söylemler ve liderlerin söylem analizidir. Bu bağlamda, halkın bu söylemlere nasıl tepki verdiği doğrudan ölçülmeyecektir. Bununla birlikte, seçim sonuçları incelenerek bazı gözlemler yapılabilir. Ancak, hiçbir liderin tek bir mesajı sadece kutuplaştırıcı bir söylem üzerine inşa edilmemektedir.

Kutuplaşmanın Türk demokrasisine zarar verme tehdidi nedeniyle, siyaset okuryazarlığının, siyaset hakkında bilinç sahibi olmanın bu çalışma içinde işlenmesinin önemli olduğuna kanaat getirilmiştir.

1.4. Kutuplaştırıcı söylemlerin toplum üzerindeki etkilerinde medya okuryazarlığının önemi

Siyaset okuryazarlığı, demokratik toplumların sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için temel bir gerekliliktir. Bireylerin siyasi süreçleri, politikaları ve karar alma mekanizmalarını anlama, değerlendirme ve eleştirel bir bakış açısıyla sorgulama yeteneği, toplumun daha bilinçli ve katılımcı bireylerden oluşmasına katkı sağlar. Ancak, günümüz bilgi çağında bu yeteneklerin tam anlamıyla gelişebilmesi için medya okuryazarlığıyla desteklenmesi gerekmektedir. Medya, siyasi bilgiye erişimde birincil kaynak olma özelliği taşıdığından, bu bilgilerin nasıl sunulduğunu, hangi niyetlerle şekillendirildiğini ve nasıl yorumlanması gerektiğini anlamak, siyaset okuryazarlığını tamamlayıcı bir unsur olarak öne çıkarır. Bu bağlamda, siyaset okuryazarlığının yalnızca siyasi bilgiyi edinmekle sınırlı olmadığı, aynı zamanda medya aracılığıyla yayılan bilgileri de eleştirel bir süzgeçten geçirebilme becerisini kapsadığı söylenebilmektedir.

Medya okuryazarlığı, bireylerin siyasi okuryazarlıkla ilgili yeteneklerini geliştirmek ve demokratik süreçlerin sağlıklı bir şekilde işlemesine katkı sağlamak açısından önem taşımaktadır. Medya, modern toplumlarda bilginin yayılmasında ve kamuoyunun şekillendirilmesinde merkezi bir role sahiptir. Ancak medya içeriklerinin doğruluğu ve tarafsızlığı, siyasi ve ekonomik koşullar ve olası baskılar altında zaman zaman zayıflayabilmektedir. Bu durumda, bireylerin medya okuryazarlığı becerileri, manipülatif içeriklere karşı direnç geliştirmelerini ve daha bilinçli kararlar almalarını sağlar. Medya okuryazarlığı, bireylerin doğru bilgiye ulaşmalarını ve bu bilgiyi eleştirel bir perspektifle değerlendirmelerini mümkün kılar (Kellner & Share, 2007; Livingstone, 2004).

Medya okuryazarlığı yüksek bireyler, bilgi kaynaklarını eleştirel bir şekilde değerlendirme yeteneğine sahip olup, propaganda ve yanlış bilgilendirme kampanyalarına karşı daha dirençli hale gelmektedir. Bu direnç, özellikle

kutuplaştırıcı söylemlerin yoğun olduğu siyasi atmosferlerde, toplumsal çatışmaların önüne geçilmesi ve uzlaşının sağlanması açısından önemlidir. Medya okuryazarlığı, bu anlamda demokratik değerlerin korunması ve toplumsal barışın sağlanması için hayati bir araç olarak kabul edilmektedir (Hobbs, 2010).

Bireylerin medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmeleri, onları yalnızca tüketici olarak değil, aynı zamanda aktif ve bilinçli vatandaşlar olarak konumlandırır. Bu beceriler, medya içeriklerinin ardındaki niyetleri anlamayı, farklı perspektifleri değerlendirmeyi ve manipülatif içeriklerden kaçınmayı mümkün kılar. Sonuç olarak, medya okuryazarlığı, siyaset okuryazarlığı ile birleştiğinde, daha bilinçli ve katılımcı bir toplumun inşasında kritik bir rol oynamaktadır (Potter, 2013).

Medya okuryazarlığı da siyaset okuryazarlığı gibi bu araştırmanın temeli ile dolaylı bir ilişkide bulunmaktadır. Kutuplaştırıcı söylemlerin bireyler üzerindeki etkisini azaltmak için siyaset ve medya okuryazarlığı bilinci kazanmak propaganda ve yanlış bilgilendirmeler gibi stratejik iletişim çalışmalarının etkisini azaltmaktadır. Bu nedenle, okuryazarlık bilinci popülist ve kutuplaştırıcı söylemlere karşı bireylerin kendilerini korumaları konusunda etkili bir yetenektir.

1.5. Kimlik politikası söylemlerinin artışı ve popülist yaklaşımlarla ilişkisi

Kimlik politikaları, bireylerin ve grupların etnik, dini, cinsiyet, sınıf veya ulusal kimlikleri üzerinden politik taleplerde bulunmalarını içeren süreçleri ifade eder. Bu tür politikalar, bireylerin ve grupların kendilerini tanımlama biçimlerini, toplumsal ve politik hak taleplerine dönüştürmelerine olanak tanır. 1960'lardan itibaren ABD'de sivil haklar hareketi ve çeşitli sosyal hareketlerle ön plana çıkmış, 1990'lardan itibaren ise küresel bir olgu (fenomen) haline gelmiştir (Mansbridge & Morris, 2001). Bu dönemde, dünya genelinde çok sayıda grup, kimlik temelli taleplerle siyasi alanda yer almaya başlamıştır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte iki hegemon kutba göre hizalanma da tarihe karışmış, 1990'lı yılların başında pek çok ulus devletin iç ve dış politikalarında kimlik politikaları daha belirgin bir rol oynamaya başlamıştır. Bu dönemde, uluslararası ilişkilerdeki güç dengelerinin yeniden şekillenmesi, milliyetçi ve etnik kimliklerin siyaset sahnesinde daha görünür hale gelmesine yol açmıştır. Özellikle

Doğu Avrupa ve Balkanlar'da, Yugoslavya'nın dağılması ve ardından gelen etnik çatışmalar, kimlik politikalarının ne denli güçlü ve yıkıcı olabileceğinin somut örneklerinden biri olmuştur (Brubaker, 1996).

Küreselleşme süreci ile birlikte, sınırların geçirgen hale gelmesi ve uluslararası göçün artması, ulusal kimliklerin yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluğun yanı sıra milliyetçi görüşlere hâkim siyasi oluşumlar ulusal kimliklerin erozyonunu politikalarının merkezine oturtarak yeniden tanımlanmaya çalışan ulusal kimlikler konusunda kutuplaştırıcı görüşleri benimsemişlerdir. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde, göçmenler, yerli halklar ve çeşitli etnik gruplar arasındaki etkileşimler, kimlik temelli politik taleplerin artmasına sebep olmuştur (Castles & Miller, 2009). Batı Avrupa ülkelerinde artan göçmen nüfusu, hem göçmenlerin hakları için yapılan mücadeleleri hem de bu göçmenlere yönelik yabancı düşmanı politikaların ortaya çıkmasını tetiklemiştir.

Kimlik politikaları ile popülizmin ilişkisi, özellikle 1990'lar ve sonrasında dünya genelinde gözlemlenen politik trendlerde belirginleşmiştir. Popülist liderler, geçmiş bölümlerde ifade edildiği gibi, toplumsal kimlikler üzerinden siyaset yaparak, belirli grupları “biz” olarak tanımlarken, diğerlerini “öteki” olarak dışlamışlardır. Etnik, dini veya milli kimlikleri öne çıkaran yaklaşım, toplumu belli başlı kimlik eksenlerinde kutuplaştırmayı amaçlamıştır.

Popülizmin bu kullanımı, aynı zamanda kimlik politikalarının radikalleşmesine yol açabilir. Popülist liderler, sosyal adalet ve eşitlik vaatleriyle marginalize edilmiş grupların desteğini kazanmaya çalışırken, bu grupların kimliklerini siyasi bir araç olarak kullanır ve toplumsal bölünmeleri derinleştirir (Laclau, 2005). Bu süreç, bireylerin ve grupların kendi kimliklerini daha sert ve dışlayıcı bir şekilde ifade etmelerine neden olabilir, bu da toplumsal çatışma ve kutuplaşmanın artmasına yol açar. Avrupa'da ve ABD'de göçmen karşıtı ve ırkçı söylemlerle öne çıkan popülist hareketlerin yükselişi, kimlik politikalarının popülizmle nasıl iç içe geçebileceğinin somut örneklerindendir.

Bu aşamada 2 örnekten bahsedebiliriz ABD ve Türkiye özelinde. 2016 sonrası ABD politikalarında kimlik politikaları büyük bir önem kazanmıştır. Donald Trump'ın başkanlık kampanyası ve ardından gelen yönetimi, göçmenlik, ırk, cinsiyet ve dini

kimlikler üzerinden yoğun bir söylem geliştirmiştir. Trump'ın "Amerika'yı Yeniden Harika Yap" sloganı, beyaz işçi sınıfının ekonomik kaygılarını ve kültürel kimliklerini hedef alırken, göçmenler ve azınlık grupları üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır (Fording & Schram, 2020). Bu dönemde, özellikle göçmen karşıtı politikalar, Müslüman ülkelere seyahat yasakları ve sınır güvenliği konularında alınan sert önlemler, ABD'de kimlik politikalarının ne kadar merkezi bir rol oynadığını göstermektedir (Hawley, 2017). Ayrıca, "Siyahların Yaşamı Değerlidir" (*Black Lives Matter*) hareketi gibi sivil haklar hareketleri, ırksal adalet taleplerini yeniden gündeme getirerek, kimlik politikalarının siyasi tartışmaların merkezine oturmasına katkıda bulunmuştur (Taylor, 2016).

Türkiye'de ise 1990 sonrasının siyasi ikliminde kimlik politikaları, siyasi ve toplumsal dinamiklerin belirleyici bir unsuru haline gelmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti, AKP) 2002 yılında iktidara gelmesiyle birlikte, dini ve millî kimlik vurguları daha da ön plana çıkmıştır. AKP, İslami değerler ve Osmanlı mirasına yapılan vurgularla, kendini muhafazakâr ve milliyetçi seçmen kitlesinin temsilcisi olarak konumlandırmıştır (Yavuz, 2009). Türkiye'de 2000'li ve 2010'lu yıllarda, laiklik-dindarlık, Türk-Kürt, Alevi-Sünni gibi kimlik eksenlerinde gerilimler yaşanmıştır. Bu gerilimler siyasi söylemlere yansımış, siyasetçiler tarafından gerilimi yükseltecek açıklamalar yapıldıkça toplumsal kutuplaşma derinleşmiştir. 2016 yılındaki başarısız darbe girişimi sonrasında ilan edilen olağanüstü hal ve sonrasındaki gelişmeler, kimlik temelli politikaların güçlenmesine ve siyasi iktidarın kimlik eksenli söylemlerini geliştirmesine zemin hazırlamıştır (Öztürk, 2019).

Her iki ülke örneği de göstermektedir ki, kimlik politikalarının siyasi araç olarak kullanılması, toplumsal uyumu zedeleyerek derin bölünmelere yol açabilir. Bu bağlamda, kimlik temelli politikaların etkilerini anlamak, demokrasinin ve toplumsal barışın korunması açısından kritik bir öneme sahiptir.

2. STRATEJİK İLETİŞİM YÖNETİMİNDE KUTUPLAŞTIRICI SİYASİ SÖYLEM İNŞASI ve UYGULANIŞI

Birinci bölümde popülizmin ve kimlik politikalarının toplumsal ve siyasi etkileri ele alınmışken, bu bölümde stratejik iletişim yönetimi kapsamında kutuplaştırıcı siyasi söylemlerin nasıl inşa edildiği ve kullanıldığı incelenmiştir. Stratejik iletişim yönetimi, siyasi aktörlerin kamuoyunu etkili bir şekilde yönlendirmek ve kendi politik hedeflerine ulaşmak için kullandıkları çeşitli yöntemleri ve araçları kapsar. Bu bölümde, siyasi söylemlerin stratejik iletişim yönetimi aracılığıyla nasıl şekillendirildiği, kullanılan iletişim araçları, kutuplaşmanın siyasi söylem olarak kullanımı ve dünya genelinde çeşitli örnekler üzerinden bu stratejilerin analizi yapılmıştır. Kutuplaştırıcı söylemlerin tarihsel arka planı ve Türkiye’deki durumu da bu kapsamda değerlendirilmiştir.

2.1. Stratejik iletişim yönetiminin siyasi söylemlere uygulanması, amaçları, hedefleri ve unsurları

Stratejik iletişim, bireyler veya kuruluşlar arasındaki iletişimi, belirli hedeflere ulaşmak amacıyla planlı ve sistematik bir şekilde yönetme sürecidir. Bu kavram, Edward Bernays gibi halkla ilişkilerin öncülerinden ilham alarak geliştirilmiştir. Bernays, halkla ilişkilerin üç ana faaliyeti olduğunu belirtir: enformasyon, ikna, ve bütünleştirme. Enformasyon, verilerin işlenmesiyle elde edilen bilgiyi uygun bir şekilde sunma sürecini ifade ederken; ikna, tutumları ve eylemleri değiştirmeyi amaçlar. Bütünleştirme ise, iletişimin entegrasyonunu sağlamayı hedefler. Stratejik iletişim, bu bileşenleri kullanarak, mesajların hedef kitleye en etkili şekilde iletilmesini sağlar ve paydaşların yönetimini içerir.

Stratejik iletişim, hedef kitleler üzerinde istenilen etkileri yaratmayı amaçlayan planlı ve koordine edilmiş bir süreçtir. Hallahan ve diğ. (2007) tanımına göre, stratejik iletişim, yalnızca bir mesajın iletilmesi değil, bu mesajın hedef kitlede nasıl bir algı oluşturacağını dikkatle planlanmasını gerektirir. Bu bağlamda stratejik iletişim, hedef kitlelerin davranışlarını ve tutumlarını etkilemek için tasarlanmış bir dizi taktik ve teknikten oluşur. İletişim sürecinin merkezine, hedef kitlelerin ihtiyaçlarını ve

beklentilerini anlamayı yerleştirir, böylece daha etkili sonuçlar elde edilir. Grunig'in iki yönlü simetrik iletişim modeline dayanan bu yaklaşım, organizasyonların hedef kitlelerine yönelik mesajlarını oluştururken onların geri bildirimlerini dikkate alarak stratejilerini yeniden şekillendirmelerini sağlar (Roper, 2005).

Siyasal iletişim ise, kamuoyunu etkilemek ve politik destek kazanmak amacıyla yürütülen stratejik iletişimin bir dalıdır. Hallahan ve diğ. (2007), siyasal iletişimin özellikle seçim kampanyaları sırasında yoğunlaştığını ve bu süreçte asimetrik iletişim modellerinin sıkça kullanıldığını belirtir. Siyasal aktörler, halkın tepkilerini ve beklentilerini analiz ederek mesajlarını bu bilgilere göre şekillendirirler. Ancak, bu süreçte temel stratejik hedeflerden taviz verilmez; bu da siyasal iletişimin manipülatif yönünü ortaya koyar. Siyasal iletişimde kullanılan stratejiler, genellikle hedef kitleyi ikna etmeye ve onları belirli bir yönde harekete geçirmeye odaklanır. Bu süreç, halkın desteğini kazanma ve siyasi güç elde etme amacı güderken, genellikle hedef kitlelerin algılarını yönlendirmek üzerine kuruludur (Roper, 2005).

Stratejik iletişim süreci, mesajın hedef kitleye uygun olarak tasarlanmasıyla başlar. Farklı demografik gruplar, ideolojik yelpazeler ve yerel ihtiyaçlar dikkate alındığında, mesajların bu segmentlere uygun şekilde uyarlanması zorunludur. Hedef kitlenin değerleri, inançları ve ihtiyaçlarına yönelik özelleştirilmiş mesajlar, siyasi kampanyaların etkinliğini artırarak daha geniş bir destek tabanı oluşturulmasına olanak tanır (Hallahan ve diğ., 2007).

Bu bağlamda, stratejik iletişimde tutarlılık da büyük öneme sahiptir. Bir siyasi liderin veya partinin verdiği mesajlar, belirli bir sürekliliğe sahip olmalı ve çelişkilerden kaçınılmalıdır. Tutarlı bir iletişim, seçmen güvenini artırır ve liderin ya da partinin inandırıcılığını pekiştirir. Özellikle uzun soluklu kampanyalarda, mesajların tutarlılığı, halkın algısında istikrar sağlanması açısından kritik bir rol oynar (Goffman, 1959). Tutarlılığın yanı sıra itibar yönetimi de stratejik iletişimin merkezi bir unsurudur. İtibar, bir siyasi figür ya da partinin halk nezdindeki algısını şekillendiren en önemli faktörlerden biridir. İyi yönetilen bir stratejik iletişim süreci, kriz anlarında bile liderin veya partinin itibarını koruyabilir ve hatta krizleri fırsata çevirebilir (Coombs, 2007).

Stratejik iletişimin bir diğer kritik unsuru ise, kamuoyunun dikkatini hangi konulara yönlendireceğini belirlemektir. Siyasi söylemler aracılığıyla hangi meselelerin öne çıkarılacağı ve bu meselelerin hangi perspektiften değerlendirileceği stratejik olarak planlanır. Gündem belirleme, bir siyasi partinin ya da liderin önceliklerini vurgulamak ve kamuoyunun bu öncelikleri benimsemesini sağlamak için etkili bir araçtır (McCombs ve Shaw, 1972). Gündem belirlemenin ötesinde, stratejik iletişim algı yönetimi yoluyla kitlelerin algısını yönlendirmede de önemli bir rol oynar. Algılar, gerçeklerden daha güçlü olabilir ve bu nedenle algı yönetimi, bir siyasi figürün veya partinin belirli bir şekilde algılanmasını sağlamak için kullanılan stratejileri içerir. Bu süreç, imajın yönetilmesi ve kamuoyunun yönlendirilmesi açısından hayati öneme sahiptir (Heath ve Bryant, 2000).

Stratejik iletişim aynı zamanda uluslararası arenada da önemli bir işleve sahiptir. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi, bir ülkenin diğer ülkeler üzerindeki etkisini artırmak için kullandığı stratejik iletişim araçları arasında yer alır. Siyasi söylemler, bir ülkenin uluslararası imajını şekillendirebilir ve diğer ülkelerdeki kamuoyunu etkileyebilir. Bu bağlamda, kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerde stratejik iletişimin en önemli unsurlarından biri olarak, yumuşak güç kapasitesinin artırılmasında kritik bir rol oynar (Nye, 2004). Özet olarak, mesajın hedef kitleye uygunluğu, tutarlılık, itibar yönetimi, gündem belirleme, algı yönetimi, yumuşak güç ve kamu diplomasisi olarak tanımlanan bu unsurlar stratejik iletişimin geniş kapsamlı ve çok yönlü yürütülen ve yönetilen bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyal medya gibi dijital platformlar, stratejik ve siyasal iletişimde önemli bir rol oynar. Hallahan ve diğ. (2007), stratejik iletişimin başarılı olabilmesi için hedef kitlelerle sürekli bir etkileşim içinde olunması gerektiğini vurgular. Sosyal medya, siyasi aktörlerin mesajlarını geniş kitlelere ulaştırmalarına ve bu kitlelerden gelen geri bildirimleri alarak stratejik kararlarını yeniden şekillendirmelerine olanak tanır. Bu süreç, iki yönlü simetrik iletişim modelinin önemini artırır, çünkü bu model yalnızca mesaj iletmeyi değil, aynı zamanda hedef kitlelerden gelen geri bildirimlerin dikkate alındığı dinamik bir etkileşim sürecini temsil eder. Bu, stratejik iletişimin sadece bir mesaj iletme aracı değil, aynı zamanda toplumsal algıların ve siyasi stratejilerin şekillendirildiği bir platform olduğunu gösterir.

Tarihsel olarak, stratejik iletişim, askeri stratejilerden türetilmiştir ve zamanla kurumsal ve toplumsal iletişimde önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Stratejik iletişim yönetimi, tarih boyunca, siyasi gücü pekiştirmek ve siyasi erkin mesajlarını iletme için kullanılmıştır. Antik devletler, siyasi kimliklerini ve otoritelerini meşrulaştırmak için dini, askeri ve idari iletişim yöntemlerini organize etmişlerdir. Bu süreçte, liderliğin meşruiyetini sağlamak ve kolektif hafızayı yönetmek için iletişim yönetimi, yavaş iletişim araçları (geleneksel posta sistemleri, haberci kullanımı, vb.) ve yazılı bilgilere sınırlı erişim gibi zorlukların üstesinden gelinerek yapılmıştır (Moore, 2010). Birinci Dünya Savaşı sırasında kullanılan propaganda teknikleri, stratejik iletişimin erken örneklerinden biridir. Bu dönemde, halkın tutum ve davranışlarını etkilemek için yoğun bir şekilde propaganda posterleri ve kampanyalar kullanılmıştır.

Günümüzde ise, stratejik iletişim, paydaş yönetimi, iki yönlü simetrik ve asimetrik iletişim modelleri gibi kavramları içermekte ve çeşitli sektörlerde uygulanmaktadır. Kurumsal iletişim stratejileri, organizasyonların başarıya ulaşmasında kritik bir rol oynar. Bu süreç, sosyal, bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları kapsayacak şekilde genişlemiştir. Kurumsal sosyal sorumluluk, kamu diplomasisi ve kriz iletişimi gibi alanlarda stratejik iletişim, organizasyonların uzun vadeli hedeflerine ulaşmalarını destekleyen kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Modern stratejik iletişim kavramı, XX. yüzyılın başlarından itibaren özellikle kurumsal iletişim ve halkla ilişkiler alanlarında gelişmeye başlamıştır. Dünya savaşları ve daha sonrasındaki Soğuk Savaş dönemi, stratejik iletişim uygulamalarının yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde, devletler propaganda ve halkla ilişkiler stratejilerini kullanarak kamuoyunu etkilemeyi ve hem ulusal hem de uluslararası sahnede avantaj sağlamayı amaçlamışlardır (Paul, 2011). Ayrıca, iletişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte, stratejik iletişim yönetimi daha karmaşık ve etkili hale gelmiştir.

2.1.1. Stratejik iletişim sürecinde kullanılan iletişim araçları

İletişim araçları, stratejik iletişim yönetiminde mesajların hedef kitlelere etkili bir şekilde iletilmesi ve istenen sonuçların elde edilmesi açısından kritik bir rol oynar.

Geleneksel medya, televizyon, radyo, gazete ve dergi gibi kitlesel iletişim araçlarını içerir ve geniş bir kitleye ulaşma kapasitesine sahiptir. Bu medya kanalları, kamuoyunu bilgilendirmek, farkındalık yaratmak ve tutumları etkilemek için kullanılır. Örneğin, siyasi kampanyalar sırasında televizyon reklamları ve gazete ilanları, seçmenlerin dikkatini çekmek ve oy tercihlerini etkilemek amacıyla yaygın olarak kullanılır.

Halkla ilişkiler, kurumlar ve kuruluşlar ile kamuoyu arasında güven ve itibar inşa etmeyi amaçlayan stratejik iletişim faaliyetleridir. PR araçları arasında basın bültenleri, medya ilişkileri, etkinlikler, sponsorluklar ve kriz iletişimi yer alır. Halkla ilişkiler, kamuoyunu bilgilendirmek ve kuruluşların itibarını korumak için kullanılır. Özellikle kriz anlarında, halkla ilişkiler stratejileri, olumsuz durumların yönetilmesinde ve kamuoyunun güveninin yeniden kazanılmasında kritik bir rol oynar.

İç iletişim, kuruluş içindeki çalışanlar arasında bilgi akışını sağlamak ve motivasyonu artırmak amacıyla kullanılan stratejik iletişim araçlarını kapsar. İç iletişim araçları arasında kurum içi bültenler, intranet sistemleri, toplantılar ve çalışan eğitim programları yer alır. Etkili iç iletişim, çalışanların kurumsal hedeflere ulaşma konusundaki farkındalığını artırır ve kurumsal bağlılığı güçlendirir.

Doğrudan pazarlama, belirli bir hedef kitleye doğrudan ulaşmayı amaçlayan stratejik iletişim araçlarını içerir. Bu araçlar arasında e-posta ile pazarlama, telefonla pazarlama, broşürler ve kişisel satış teknikleri yer alır. Doğrudan pazarlama, bireysel müşterilere özel mesajlar iletilerek, ürün ve hizmetlerin tanıtımını ve satışını artırmayı hedefler. Bu araçların etkili bir şekilde kullanılması, stratejik iletişim hedeflerine ulaşmada önemli bir başarı faktörüdür.

Günümüzde özellikle sosyal medya, stratejik iletişimde en önemli bir araçlardan birisi haline gelmiştir. Dijital medya platformları, doğrudan ve anlık iletişim imkanı sunarak, hedef kitlelerle etkileşim kurmayı ve mesajların geniş kitlelere hızla yayılmasını sağlamaktadır. Örneğin, sosyal medya platformları (*Facebook, Twitter - X, Instagram* gibi), politikacıların kampanya süreçlerinde, seçmenlerle doğrudan iletişim kurmalarını ve kamuoyunu etkilemelerini sağlar (Stromer-Galley ve diğ., 2021). Sosyal medya, ayrıca veri analitiği ve hedefleme

olanakları sayesinde, belirli demografik gruplara özel mesajlar iletilmesine imkan tanımaktadır (Kreiss, Lawrence ve McGregor, 2018).

Sosyal medya platformlarının kullanımı, siyasal iletişim stratejilerinde çeşitli avantajlar sunmakla birlikte, bazı riskler de barındırmaktadır. Sosyal medyada hızlı ve geniş kitlelere ulaşabilme özelliği, yanlış bilgilerin yayılması ve toplumsal kutuplaşmanın artmasına da yol açabilmektedir. Özellikle siyasi kampanyalarda, sosyal medya üzerinden yayılan yanıltıcı bilgiler ve nefret söylemleri, toplumda ciddi kutuplaşmalara neden olabilmektedir. Örneğin, sosyal medya üzerindeki siyasal tartışmalar, bireylerin mevcut inançlarını pekiştirmelerine ve karşıt görüşlere olan tahammülsüzlüklerinin artmasına sebep olabilir (Yang ve diğ., 2016).

İnsanların sosyal medyada tepki duyarak kötülük yayması, literatürde “negatif sosyal medya etkisi” olarak ele alınmaktadır. Sosyal medya platformları, bireylerin anonim olarak hareket edebildiği ve geniş kitlelere hızla ulaşabildiği alanlar sunmaktadır. Bu durum, negatif duyguların ve öfkenin hızlıca yayılmasına yol açabilmektedir. Araştırmalar, sosyal medya kullanıcılarının öfke ve hayal kırıklığı gibi duygularını daha kolay ifade edebildiklerini ve bu duyguların viral hale gelebileceğini göstermektedir (Zeitsoff, 2017). Bu bağlamda, sosyal medya hem stratejik iletişimde güçlü bir araç olarak kullanılabilir hem de dikkatli yönetilmediğinde toplumsal zararlara yol açabilir.

2.2. Siyasi söylem olarak kutuplaşma ve kutuplaştırıcı söylemler

Kutuplaşma, iki kişi, parti veya grup arasındaki karşıtlık olarak tanımlanmaktadır. Bu karşıtlık, siyasi tartışmalarda kullanılan kutuplaştırıcı stratejiler nedeniyle topluluklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve ülkelerin siyasi istikrarını sarsmaktadır (Al-Azzawi & Abbass, 2022). Siyasi liderler, bu stratejileri kullanarak belirli grupları “biz” ve “onlar” olarak tanımlamakta ve bu sayede desteklerini artırmayı amaçlamaktadırlar. Bu stratejilerin sonucunda, toplumlar daha fazla bölünmekte ve nihayetinde toplumu bir arada tutan sosyal uyum zedelenmektedir.

Siyasi kutuplaşma, medya ve sosyal medya dinamikleri tarafından da çeşitli şekillerde desteklenebilmektedir. Partizan medya ve sosyal medya, ideolojik kutuplaşmayı ve doğruluğu bulunmayan algıları pekiştirmekte, bu da zamanla ideolojik kutuplaşmayı ve toplumsal düşmanlığı artırmaktadır (Wilson, Parker ve Feinberg, 2020). Siyasi elitlerin ve medya kanallarının kutuplaştırıcı söylemleri, toplumun bölünmesine katkıda bulunmakta ve siyasi tartışmaları daha da sertleştirebilmektedir. Bu durum, siyasi uzlaşmayı zorlaştırmakta ve demokratik normları zayıflatmaktadır.

Kutuplaştırıcı söylemler, bireylerin mevcut inançlarını pekiştirmelerine ve karşıt görüşlere olan tahammülsüzlüklerinin artmasına yol açmaktadır. Bu süreç, günümüzde özellikle sosyal medya platformlarında gözlemlenmektedir. Sosyal medya kullanıcılarının, kendi görüşlerine uygun içerikleri tercih etmeleri ve farklı görüşleri dışlamaları, dijital yankı odalarının oluşmasına neden olmaktadır (Kubin & Sikorski, 2021). Bu yankı odaları, bireylerin kendi görüşlerini daha da radikalleştirmelerine ve toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesine katkıda bulunmaktadır. Sosyal medya akışlarının da beğeni ve yorumlara göre benzer içerikleri daha fazla etkileşim alma amacıyla ön plana çıkaran algoritmaları da bu yankı odalarının kendi kendini büyütmesine ön ayak olmaktadır. Kutuplaşma, sosyal medyada güçlü bir şekilde hissedilmekte ve platformların algoritmaları bu durumu daha da pekiştirmektedir. Algoritmalar, kullanıcıların mevcut inançlarını pekiştiren içerikleri öne çıkarmakta ve karşıt görüşleri görmezden gelmelerine neden olmaktadır. Bu da, bireylerin daha radikal görüşler benimsemelerine ve toplumsal çatışmaların artmasına yol açmaktadır (Zhao ve diğ., 2023). Bu nedenle sosyal medya platformlarının, kutuplaştırıcı söylemlerin yayılmasında önemli bir rol oynamakta olduğu söylenebilir. Sosyal medyada hızla yayılan yanlış bilgiler ve nefret söylemleri, toplumsal kutuplaşmayı artırmakta ve bireyler arasındaki güveni zayıflatmaktadır (Fulay ve Roy, 2023). Bu durum, sosyal medyanın manipülatif kullanımının, toplumsal uyum üzerindeki olumsuz etkilerini gözler önüne sermektedir.

Kutuplaşma, siyasi söylemler aracılığıyla manipüle edilerek toplumda daha geniş bir etki yaratmakta ve seçmen davranışlarını yönlendirmektedir. Siyasi liderler, seçmenleri mobilize etmek ve seçimlerde avantaj elde etmek amacıyla kutuplaştırıcı söylemleri kullanmaktadırlar. Örneğin, COVID-19 pandemisi sırasında siyasilerin kutuplaştırıcı söylemleri, kamuoyunun krizle başa çıkma şeklini etkilemiş ve toplumda

derin ayrılıklara yol açmıştır (Green ve diğ., 2020). Kamu sağlığını popülist ve kutuplaştırıcı bir yaklaşımla şekillendiren siyasetçiler, pandemi sürecinde kendi kamplarını oluşturmayı ya da pekiştirmeyi toplum sağlığının önüne koymuşlardır.

Siyasi kutuplaşma, sadece iç politikada değil, uluslararası ilişkilerde de etkili olmaktadır. Kutuplaşmış siyasi söylemler, uluslararası arenada ülkelerin dış politika yaklaşımlarını şekillendirmekte ve diplomatik ilişkileri zorlaştırmaktadır. Örneğin, ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşları, her iki ülkenin liderlerinin kutuplaştırıcı söylemleriyle daha da derinleşmiştir (Stromer-Galley ve diğ., 2021).

Siyasi kutuplaşmanın artması, demokratik süreçlerin işleyişini de olumsuz etkilemektedir. Kutuplaşmış toplumlarda, ortak bir zemin bulmak ve uzlaşmak zorlaşmakta, bu da demokratik karar alma süreçlerini yavaşlatmaktadır. Rakip politikacılarla herhangi bir konuda iş birliğinde bulunmak “düşmanla iş birliği” gibi görünebilmekte ve hem kendi hem de karşıt görüşteki kişiler tarafından negatif karşılanabilmektedir. Bunun sonucunda, politikacılar “karşı taraf” ile politika üretmek ve yapıcı olarak oy kazanmaya çalışmak yerine daha radikal ve kutuplaştırıcı söylemler kullanarak seçmen desteği kazanmaya çalışmaktadırlar (Shoots-Reinhard ve diğ., 2021).

Dünya siyasetinde pek çok ülkede kutuplaştırıcı söylemlerin etkileri gözlemlenebilir. Bu bölümde ABD başkanlık seçimleri, Brexit referandumu, İtalya ve Fransa'da aşırı sağın yükselişi gibi örneklerin verilmesinin sebebi, bu olayların stratejik iletişim yönetimi ve siyasi söylem arasındaki güçlü bağlantıyı açıkça göstermesidir. Bu bağlamda, siyasi liderler ve partiler, belirli bir kitleyi mobilize etmek, destek kazanmak ve politikalarını meşrulaştırmak için kutuplaştırıcı ve stratejik söylemleri kullanmışlardır. Özellikle bu örneklerde, siyasi söylemler aracılığıyla kamuoyunun algıları yönlendirilmiş ve toplumsal bölünmeler derinleşmiştir. Bu süreç ulusal arenada siyasi kutuplaşmanın artmasına ve bazı örneklerde demokratik normların zayıflamasına yol açmıştır. ABD başkanlık seçimleri ve Brexit gibi olaylar, siyasi söylemlerin nasıl stratejik bir şekilde kullanıldığını ve bunun toplumsal uyumu nasıl etkilediğini göstermektedir. Aynı şekilde, İtalya ve Fransa'da aşırı sağın yükselişi de bu stratejilerin başarıya ulaşmasının bir örneği olarak değerlendirilebilir.

2.2.1. Kutuplaşma örneği 1: ABD başkanlık seçimleri

ABD'deki başkanlık seçimlerinde siyasi kutuplaşma yeni bir durum değildir. Ülkenin seçim sistemi, iki ana partiden oluşan bir siyasi yapıyı desteklemektedir. Bu yapı, dar bölge seçim sistemi nedeniyle %50'lik bir çoğunluğu zorunlu kıldığı için, seçmenler genellikle önde gelen iki partiden biri arasında tercih yapmaktadır: Cumhuriyetçi Parti ile Demokrat Parti. Bu doğal bir kutuplaşmayı doğurur, ancak demokratik kültür içerisinde devlet yönetimi ve demokratik çerçevelere saygı duyan bir anlayış bu kutuplaşmanın belli bir çerçeve içinde kalmasını sağlamaktadır. Bu anlayış modern zamanlarda 1968 seçimlerine kadar devam etmiştir. Nixon'ın ikinci başkanlık adaylığı, ABD'nin o dönemde içinde bulunduğu tartışmaların yarattığı gerginlik ortamından faydalanmış ve kendisine yakın olan kesimleri rakiplerinden uzaklaştırma politikasıyla derin bir kutuplaşma ortamı yaratılmıştır. Televizyon bu dönemde etkili bir propaganda aracı olmuş, Nixon'ın basın danışmanı (gelecekteki Fox News kurucusu) Roger Ailes'in icat ettiği Town Hall tipi başkana halkın soru sorduğu format ile Nixon'ın halka yakın bir lider imajı çizilmiştir.

Nixon'ın bu stratejisi, kutuplaştırıcı söylemlerin ve medyanın siyasi kampanyalarda nasıl kullanıldığının erken bir örneğini sunmaktadır. Bu yöntem, sonraki yıllarda da çeşitli başkanlık kampanyalarında benzer şekilde kullanılmıştır. Özellikle 2016 başkanlık seçimlerinde, Donald Trump'ın kampanyası sırasında benzer kutuplaştırıcı stratejiler kullanılmıştır. Trump, göçmenlik karşıtı söylemleri, ekonomik milliyetçiliği ve medyaya yönelik saldırıları ile dikkat çekmiş, bu söylemlerle kendi tabanını mobilize ederken, karşıtlarının tepkisini artırmıştır (Schwalbe, Cohen ve Ross, 2020).

Donald Trump, 2016 yılındaki başkanlık seçimi kampanyasında başta "Amerika'yı Harika Yap" sloganını kullanmıştır. Kampanyasıyla özdeşleşen kırmızı şapkasına da bu sloganı yazarak seçim kampanyasını yürüten ve bu ifadeyi sıkça kullanan Trump bununla ABD'nin geçmişteki güçlü ve dominant pozisyonuna dönme arzusunu temsil etmekte ve bu hedef doğrultusunda mevcut siyasi düzenin yetersiz olduğu mesajını vermektedir. "*Build the Wall*" (Duvarı İnşa Et) ifadesi, Trump'ın göçmenlere karşı duruş politikasının temel söylemlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Meksika sınırına bir duvar inşa edilmesi gerektiğini savunan Trump, bu söylemiyle hem göçmen karşıtı bir duruş sergilemiş hem de ulusal güvenlik kaygılarını ön plana

çıkarmıştır. “*Drain the Swamp*” (Bataklığı Kurutun) ifadesi, Trump’ın Washington’daki mevcut politik ve bürokratik yapıya yönelik eleştirilerini özetleyen bir diğer önemli söylemdir. Bu söylem, mevcut siyasi elitlerin halkın çıkarlarını göz ardı ettiğini ima ederek, halk ile elitler arasındaki ayrımı keskinleştirmiş ve kutuplaştırıcı bir dilin kullanımını pekiştirmiştir. Bir diğer öne çıkan ifade de “*Fake News*” (Sahte Haberler) ifadesidir. Trump’ın medya kuruluşlarına yönelik sıkça kullandığı bir söylemdir. Bu ifade, ana akım medyanın güvenilmez olduğunu ve yalnızca kendi çıkarlarına hizmet eden yalan haberler yaydığını ileri sürerek, medyaya duyulan güveni sarsmayı ve kendi destekçilerini medya dışında alternatif bilgi kaynaklarına yönlendirmeyi amaçlamıştır. Bu söylem, Trump’ın destekçilerinin medyaya duyduğu güveni azaltmış, Trump destekçileri ile özellikle ana akım medya arasındaki kutuplaşmayı derinleştirmiştir.

Medya ve sosyal medyanın rolü, 2016 seçimlerinde kutuplaşmayı daha da derinleştirmiştir. Sosyal medya platformları, Trump’ın kutuplaştırıcı söylemlerini yaymak için etkili araçlar olmuştur. Algoritmalar, kullanıcıların mevcut inançlarını pekiştiren içerikleri öne çıkararak yankı odaları oluşturmuş ve bu durum, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmiştir (Flamino ve diğ., 2021). Göçmenlik konusu, Trump’ın kampanyasının merkezinde yer almış ve beyaz işçi sınıfı arasında geniş destek bulmuştur (Baker ve Edmonds, 2021). Trump’ın kutuplaştırıcı söylemleri, ABD’nin 2008 ekonomik bunalımının etkilerinin sürdüğü bölgelerde özellikle karşılık bulmuş, Demokrat Parti’nin kazanmasına yüksek ihtimal verilen beyaz işçi sınıfının yoğun olduğu Michigan, Ohio, Pennsylvania gibi eyaletlerdeki seçimleri Cumhuriyetçi Parti’nin kazanmasına yardımcı olmuştur.

Sonuç olarak, ABD başkanlık seçimlerinde kutuplaşma, tarih boyunca farklı şekillerde ortaya çıkmış ve modern kampanya stratejileri ile derinleşmiştir. Nixon’ın televizyonu kullanarak halkla yakın bağ kurma stratejisi, Trump’ın sosyal medyayı etkin kullanımı ile benzerlik göstermektedir. Her iki durumda da, kutuplaştırıcı söylemler ve medya kullanımı, siyasi kampanyaların temel unsurları olarak öne çıkmış ve toplumda ayrışmalara yol açmıştır.

2.2.2. Kutuplaşma örneği 2: Brexit referandumu

Brexit, Birleşik Krallık'ın AB'den çıkmasıdır ve ülkenin modern tarihinin en önemli siyasi olaylarından biridir. 2016 yılında yapılan referandum, halkın büyük bir kesimi arasında derin bir kutuplaşmaya yol açmıştır. Brexit referandumunda “*Leave*” (Ayrıl) ve “*Remain*” (Kal) taraftarları arasında oluşan keskin ayrım, siyasi ve sosyal hayatta önemli gerilimler yaratmıştır. Yapılan araştırmalar, Brexit referandumunun ardından oluşan bu kutuplaşmanın, partizan kimliklerin ötesine geçerek Brexit kimlikleri etrafında oluştuğunu ve bu kimliklerin bireyler arasında yoğun duygusal tepkilere yol açtığını ortaya koymaktadır (Hobolt, Leeper ve Tilley, 2020).

Brexit sürecinde sosyal medya, kutuplaşmanın yayılmasında kritik bir rol oynamıştır. Araştırmalar, Twitter'da Brexit tartışmalarını inceleyerek, yüksek etkili kullanıcıların bilgi yayma kapasitelerinin arttığını ve bu durumun kutuplaşmayı daha da derinleştirdiğini ortaya koymuştur (Rajabi ve diğ., 2021). Sosyal medya, geçmiş bölümlerde detaylıca açıklandığı üzere, kullanıcıların kendi görüşlerini pekiştiren içerikleri paylaşımlarına ve karşıt görüşleri dışlamalarına olanak tanımaktadır, bu da dijital yankı odalarının oluşmasına yol açmaktadır. Brexit gibi iki seçeneğin sunulduğu ve süreç itibarıyla halkın ikiye bölündüğü bir süreçte bu tür yankı odaları seçmenlere zıt argümanları minimum düzeyde göstermektedir.

Brexit'te referandum öncesinde Ayrıl kampanyasında çeşitli söylemler ön plana çıkmıştır. Bunların en dikkat çekenini AB karşıtlığını merkezine alan “*Take Back Control*” (Kontrolü Geri Al) ifadesi olmuştur. Bu söylem, Birleşik Krallık'ın AB bürokrasisi tarafından yönetildiği ve egemenliğini kaybettiği algısını pekiştirerek, kontrolün yeniden ülkenin eline geçmesi gerektiği mesajını vermiştir. Bu ifade, AB karşıtı duyguları körüklemiş ve AB yanlıları ile karşıtları arasındaki uçurumu derinleştirmiştir. AB karşıtlarının bir diğer sıkça kullandığı ifade ise “*The EU Wants to Punish Us*” (AB Bizi Cezalandırmak İstiyor) ifadesi olmuştur. Bu ifade, AB'nin Birleşik Krallık'a zarar vermek istediği ve Brexit sürecini zorlaştırarak ülkeyi cezalandırmayı amaçladığı algısını yaymıştır. Ayrıl kampanyası bu söylemi AB'ye karşı olumsuz duyguları güçlendirmek için kullanmıştır. Bir diğer ifade “*Immigrants Are Taking Our Jobs*” (Göçmenler İşlerimizi Alıyor), Brexit sürecinde sıkça dile getirilen ve özellikle düşük gelirli kesimler arasında yaygınlaşan bir söylemdir. Bu ifade, AB'den gelen göçmenlerin yerel iş gücünü tehdit ettiği ve işsizlik oranlarını artırdığı iddiasını öne sürerek, toplumda göçmen karşıtı duyguları güçlendirmiş ve kutuplaşmayı derinleştirmeyi amaçlamıştır. Bir başka örnek olarak, Birleşik Krallık'ın

AB üyeliği nedeniyle ulusal egemenliğini kaybettiği algısını pekiştiren “*Restoring U.K. Sovereignty*” (Birleşik Krallığın Egemenliği’ni Geri Kazanıyoruz) ya da benzer bir anlama gelen “*Sovereignty Must Be Restored*” (Egemenlik Geri Kazanılmalı) ifadeleri ön plana çıkmıştır. Ayrıl taraftarları bu ifade ile ülkenin kendi yasalarını, sınırlarını ve politikasını kontrol etmesi gerektiği iddiasını öne çıkarmaya çalışmıştır.

Brexit referandumu sonrasında, “*Leave*” ve “*Remain*” destekçileri arasındaki duygusal ayrışma, siyasal ve toplumsal ilişkileri de derinden etkilemiştir. Araştırmalarda, Brexit sonrası dönemde “dostluk meditasyonu” (*befriending meditation*) adlı bir yöntemin, kutuplaşmayı azaltmada etkili olduğunu ve bu yöntemin, siyasi karşıt gruplar arasındaki duygusal düşmanlığı hafiflettiğini gösterilmiştir (Simonsson ve diğ., 2022). Bu tür yaklaşımlar, kutuplaşmanın olumsuz etkilerini azaltmak için potansiyel çözümler sunmaktadır.

Brexit’in neden olduğu kutuplaşma, sadece siyasi arenada değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel alanda da derin izler bırakmıştır. Tallis (2022), Brexit’in kültürel yansımalarını inceleyerek, bu sürecin, Birleşik Krallık’taki farklı toplumsal gruplar arasında uzun süredir var olan gerilimleri nasıl açığa çıkardığını ve pekiştirdiğini belirtmektedir. Brexit, böylece sadece bir siyasi karar olmanın ötesine geçerek, Birleşik Krallık’taki toplumun farklı kesimleri arasındaki derin ayrılıkları gün yüzüne çıkarmıştır.

2.2.3. İtalya, Fransa, popülizm ve aşırı sağın yükselişi

İtalya, son yıllarda popülizm ve siyasi kutuplaşma açısından önemli bir değişime uğramıştır. Bu değişimin en önemli temsilcilerinden biri, 2012 yılında kurulan ve 2022 yılında yapılan genel seçimlerde birinci parti olarak çıkan Fratelli d’Italia (İtalya’nın Kardeşleri) partisidir.

Fratelli d’Italia, milliyetçi, muhafazakâr ve popülist bir partidir. Parti, İtalya’nın geleneksel değerlerini ve ulusal kimliğini korumayı amaçlamaktadır. Fratelli d’Italia’nın kurucusu ve lideri Giorgia Meloni, İtalya’daki artan popülizmi ve siyasi kutuplaşmayı, ülkenin yaşadığı ekonomik, siyasi ve sosyal sorunlara bir tepki olarak yorumlamaktadır. Ekim 2022’den beri İtalya Başbakanı görevini yürüten

Meloni, “*Dio, Patria, Famiglia*” (Tanrı, Vatan, Aile) söylemini sıkça kullanmıştır. Meloni, bu ifadeyle geleneksel İtalyan değerlerini vurgulamakta ve bu değerlerin korunması gerektiğini savunmaktadır. Bu söylem, milliyetçilik, dini inanç ve geleneksel aile yapısının önemini öne çıkararak, özellikle bu değerlere tehdit olarak görülen modern sosyal değişimlere ve göçmen politikalarına karşı bir duruş sergilemektedir.

Georgia Meloni’ye göre, İtalya’nın 2008 küresel finans krizi sonrasında yaşadığı ekonomik zorluklar, işsizlik, yoksulluk ve gelir eşitsizliği gibi sorunlar, halkın siyasi sisteme olan güvenini azaltmıştır. Bu durum, popülist söylemlere olan ilgiyi artırmış ve siyasi kutuplaşmayı derinleştirmiştir.

Meloni, ayrıca, İtalya’da yaşanan siyasi yolsuzluk skandalları ve siyasi istikrarsızlık da siyasi kutuplaşmanın nedenleri arasında olduğunu savunmaktadır. Meloni’ye göre, bu sorunlar, halkın siyasi sistemden duyduğu güveni daha da azaltmış ve popülist söylemlere olan ilgiyi artırmıştır.

İtalya’da bir diğer aşırı sağ söyleme sahip parti Kuzey Ligi’dir. Partinin lideri Matteo Salvini, “*Prima gli Italiani*” (Önce İtalyanlar) söylemini sıkça kullanmıştır. Bu ifade, İtalya’daki milliyetçi duyguları harekete geçirmeyi ve göçmen karşıtı politikaları meşrulaştırmayı amaçlamıştır. Salvini, İtalya’nın çıkarlarının her şeyin üzerinde tutulması gerektiğini savunarak, göçmenlerin ülkeye girişini engellemeye yönelik politikalarını bu söylemle desteklemiştir.

Salvini’nin sıkça kullandığı bir diğer göçmen karşıtı söylem ise “*Stop Invasione*” (İstilayı Durdur) sloganı olmuştur. İtalya’ya gelen göçmen dalgalarını bir istilayla özdeşleştiren bu söylem, halk arasında göçmenlere karşı bir tehdit algısı oluşturmayı amaçlamıştır.

İtalya’da olduğu gibi Fransa’da da aşırı sağın siyasette son yıllarda daha etkili bir rol oynadığı görülmektedir. Fransa’da 2022 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde sağcı partilerin adaylarının kullandığı kutuplaştırıcı dil, özellikle göçmenlik ve din eksenli tartışılan konuları ön plana çıkarmıştır. Bu partilerin söylemlerinde Fransa’nın yaşadığı siyasi ve ekonomik problemlerin nedeni olarak dini ya da etnik gruplar gösterilmiştir.

Marine Le Pen, aşırı sağcı Ulusal Birlik Partisi (*Rassemblement National*) partisinin adayı olarak seçime katıldı. Le Pen, babasının kurduğu Ulusal Cephe (*Front National*) partisinin adını 2018 yılında değiştirip cephe yerine birlik kelimesini koyarak siyasi merkeze yaklaşma çabası içinde olduğunu göstermişti. Le Pen, seçim kampanyasında Fransa'nın İslamlaştırılmasından ve göçmenler tarafından işsizliğin artmasından bahsetti. Le Pen, göçmen sayısını sınırlandırmak ve İslamcı grupların faaliyetlerini yasaklamak için sert önlemler alınmasını savundu.

Marine Le Pen ve Ulusal Birlik Partisi sıkça “*La France aux Français*” (Fransa Fransızlarındır) ifadesini kullanmıştır. Bu söylem, göçmen karşıtı ve milliyetçi bir mesaj vermeyi amaçlamıştır. Le Pen, bu sloganı kullanarak Fransa'nın kültürel ve etnik bütünlüğünü koruma söylemini desteklemiş ve göçmenlerin Fransız toplumuna tehdit oluşturduğu algısını yaymaya çalışmıştır.

Bununla birlikte ABD'de sağcı medyada da örnekleri görülebilen, Fransa'da aşırı sağcı çevreler tarafından yayılan bir komplo teorisi mevcuttur: “*Le grand remplacement*” (Büyük İkame). Bu teori, Fransa'da ve genel olarak Batı'da, yerli beyaz nüfusun, göçmenler, özellikle de Müslümanlar tarafından demografik olarak yerinden edileceği iddiasını içerir. Bu söylem, göçmen karşıtı duyguları besleyerek toplumu kutuplaştırmayı ve milliyetçi hareketleri güçlendirmeyi hedeflemiştir. Bu söylemi siyasette Éric Zemmour'un ifade ettiği görülmektedir.

Fransa sağının son yıllarda ön plana çıkan ismi Éric Zemmour, aşırı sağcı Geri Alma Partisi (*Reconquête*)'in adayydı. Zemmour, seçim sürecinde Le Pen'den daha da sert bir dil kullandı. Zemmour, Fransa'nın bir Müslüman ülke haline geldiğinden ve göçmenler yüzünden ülkenin kimliğinin kaybedildiğinden bahsetti. Zemmour, göçmenleri “işgalci” olarak nitelendirdi ve İslam'ı “Fransız değerlerine tehdit” olarak gördü.

Valérie Pécresse, muhafazakâr Cumhuriyetçiler Partisi'nin adayydı. Pécresse, Le Pen ve Zemmour'un kadar sert bir dil kullanmadı, ancak yine de göçmenlik ve İslamcılık konularında sağcı bir söylem benimsedi. Pécresse, göçmen sayısını sınırlandırmak ve İslamcı grupların faaliyetlerini izlemek için önlemler alınmasını savundu.

Bu üç adayın kullandığı kutuplaştırıcı dil, Fransa’da sosyal ve siyasi gerilimleri artırmaya yardımcı oldu. Bu dil, toplumda ayrımcılık ve nefret söyleminin artmasına neden oldu.

2.3. Siyasi kutuplaşmanın tarihsel arka planı, Türkiye’deki durumu ve tarihsel gelişimi

Türkiye’de siyasi kutuplaşma sözü ile, farklı siyasi ideolojilere, kültürel kimliklere ve toplumsal değerlere sahip gruplar arasındaki derin bölünmeleri ifade edilmektedir. Bu kutuplaşma, siyasi liderlerin, medyanın ve siyasi partilerin kutuplaştırıcı retorikleri, toplumsal olaylara ve siyasi tartışmalara yansımaktadır. Bu bölünmeler, seçimlerde, referandumlarda ve diğer siyasi süreçlerde sıklıkla görülürken, toplumun farklı kesimleri arasında güvensizlik uçurumları oluşturmuş ve bir diyalog kurulmasını zorlaştırmıştır. Türkiye’de kutuplaşma, ideolojik ayrışmalardan çok daha fazlasını içermektedir; etnik, dini ve kültürel farklılıklar da bu ayrışmanın bir parçasıdır.

Türkiye’deki siyasi kutuplaşma, uzun bir tarihsel sürecin birikimi olarak değerlendirilebilir. Cumhuriyetin ilanından bu yana ülkenin modernleşme çabaları, toplumsal ve kültürel dönüşümü hızlandırmış, ancak aynı zamanda farklı ideolojik ve kimlik grupları arasında çatışmalara yol açmıştır (Aslan ve Alkış, 2015).

Cumhuriyetin ilanından itibaren kutuplaşma Türk siyasi hayatının önemli bir parçası olmuştur. Saltanat ve hilafetin kaldırılması ve laik, sosyal hukuk düzeninde bir Cumhuriyetin kurulması eskinin geleneğine kendini yakın hisseden kesimlerin tepkisini çekmiştir. Doğu-Batı gelenek çatışmasının ortasında kalan Türkiye, Cumhuriyet’in kurucularının devrimsel yaklaşımıyla yüzünü batıya dönmüş (batılılaşma benimsenmiş), aklın ve bilimin temel değerler olarak kabul edilmesini tabana yaymaya çalışmıştır (Ahmad, 2008 ve Berkes, 1999). Zaman zaman bu devrimsel yaklaşıma karşı toplumun değişik kesimlerinden tepkiler gelmiş ama bunlar sistemin kurucu ve savunucuları olan asker ve sivil bürokrasi tarafından radikal yöntemlerle bastırılmıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türk siyasi hayatında çok-partili döneme geçiş süreci başlamıştır. Demokrat Parti'nin kurulması ve de ABD'deki gibi bir dar bölge seçim sisteminin benimsenmesi nedeniyle iki partili bir sistem doğmuş ve bu durum iki kutuplu bir siyasal ortamın ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1950'de düzenlenen seçimlerde de Demokrat Parti iktidara gelmiştir (Karpaz, 1959).

Türkiye'deki iki kutupluluğu dünya konjonktüründen bağımsız düşünmek olanaksızdır. Türkiye, iki kutuplu dünya sisteminin ABD-SSCB bloğunda ABD tarafında yer almaktadır ve bu tarafın kurduğu silahlı birliği NATO'nun da üyesi olmuştur. Ancak pek çok NATO ülkesinden farklı olarak Türkiye SSCB ile direkt olarak sınır komşudur, aynı zamanda da Boğazlar'daki hakimiyeti nedeniyle SSCB'nin jeopolitik hedeflerinin de üzerinde bulunmaktadır (Deringil, 1989). Bu nedenle Soğuk Savaş döneminde pek çok ülke üzerinde geçen tahakküm kurma mücadelesi olan uydu savaşlarından Türkiye de nasibini almıştır. Türkiye'nin Soğuk Savaş döneminde Batı bloğuna yakın duran askeri ve siyasi duruşuna karşılık, toplumun giderek daha fazla demokratikleşmesiyle birlikte daha fazla eşitlik talep eden sol partiler ve gittikçe güçlenen sendikalar öteki kutbu temsil etmiştir. 70'li yılların sağ ve sol bölünmesi olarak adlandırılan kutuplaşması döneminde iki kutup arasındaki makas iyice açılmış, Türkiye genelinde kanlı çatışmaların yaşandığı görülmüştür. Türkiye'de tüm kutupları baskı altına alan ve ülkede düzeni sağlayan unsur bu dönemde ordu yani Türk Silahlı Kuvvetleri olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında tek parti olarak faaliyet gösteren Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), modern Türkiye'nin kurucu ideolojisi ve politikalarını şekillendirmede merkezi bir rol oynamıştır (Uzun, 2010). Ancak zamanla, CHP'nin yönetim anlayışı ve katı devletçi politikaları, bazı kesimlerde rahatsızlık yaratmaya başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında, ekonomik ve sosyal alanda yaşanan değişimler, politikada daha fazla çoğulculuk ve liberalizm taleplerini güçlendirmiştir. Bu süreç, 1946 yılında Demokrat Parti'nin (DP) kurulmasıyla yeni bir döneme işaret etmiştir. DP, CHP'nin katı laik ve devletçi politikalarına alternatif olarak, daha liberal ekonomik politikalar ve bireysel özgürlüklere daha fazla vurgu yapan bir yaklaşım sunmuştur (İhsan, 1984). DP'nin kuruluşu, Türkiye'deki siyasi yapıda önemli bir dönüm noktası olmuş ve çok partili hayata geçişin temellerini atmıştır.

DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte, 1950'lerde Türkiye'deki siyasi atmosferde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Demokrat Parti, özellikle kırsal kesim ve orta sınıf arasında geniş bir destek toplamış, CHP'nin daha önceki yıllarda benimsediği üstten inme ve eliti merkezli politikalara karşı bir tepki olarak yükselmiştir. DP, ekonomideki liberalleşme hamleleri ve daha geniş halk kitlelerine hitap eden politikalarıyla, Türkiye'de siyasi ve toplumsal dengeleri değiştirmiştir. Ancak bu dönemde DP'nin politikaları, ülke içindeki bazı kesimler tarafından aşırı derecede liberal olarak eleştirilmiş ve bu durum, CHP ile DP arasında ideolojik bir ayrışma yaratmıştır (Uzun, 2010). Bu fikir ayrışması, Türkiye'nin siyasi tarihinde derin izler bırakmış ve sonraki on yıllarda siyasi kutuplaşmanın temellerini oluşturmuştur. Bu kutuplaşma, Türkiye'nin siyasi ve toplumsal yapısında uzun süreli etkilere sahip olmuş, siyasi rekabet ve çatışmaların ana dinamiklerinden biri haline gelmiştir.

27 Mayıs 1960 darbesi, Türkiye'deki siyasi kutuplaşmayı derinleştiren kritik bir dönemeç oldu. Demokrat Parti'nin artan otoriterleşmesi ve muhalefete yönelik baskıları, özellikle üniversitelerde ve basında muhalif seslerin susturulması, siyasi gerilimleri tırmandırmıştı. Bu süreçte, ordu içindeki laik ve Kemalist subaylar, DP iktidarının tek parti döneminin otoriter yapısını tekrar etmekte olduğunu ve laik Cumhuriyet değerlerini tehdit ettiğini düşünmeye başladılar. 27 Mayıs darbesi ile DP yönetimi devrildi ve ardından Yassıada Yargılamaları'nda DP liderleri yargılandı, 1961'in Eylül ayında devrik Başbakan Adnan Menderes ve iki vekili İmralı Adası'nda idam edildi (Özbudun, 2011). Bu süreç, toplumda daha önce DP'ye oy vermiş kesimlerle, darbeyi destekleyen kesimler arasında derin bir uçurum oluşturdu. Darbenin ardından kurulan yeni yönetim, bazı modernleştirici adımlar atsa da; bu müdahale, toplumdaki bölünmeyi daha da pekiştirdi ve Türkiye'de siyasi istikrarsızlığa ve ardışık darbelere zemin hazırladı. Bu süreç, Türkiye'deki politik kutuplaşmayı kalıcı bir unsura dönüştürerek, siyasi diyalog ve uzlaşma kültürüne uzun vadeli zararlar verdi.

Öte yandan askeri darbeyi gerçekleştiren Milli Birlik Komitesi'nin yürürlüğe sunduğu 1961 Anayasası, Türkiye'deki siyasi kutuplaşmayı azaltacak hamleler de içeriyordu. Bu yeni anayasa, daha demokratik ve liberal bir çerçeve sunarak temel hak ve özgürlükleri genişletmiş, yasama, yürütme ve yargı arasında denge ve denetim mekanizmalarını güçlendirmiştir (Özbudun, 2012). Anayasa Mahkemesi'nin kurulması sağlanmış; ayrıca, çok partili siyasi sistemi destekleyen yapısal değişiklikler

içermiş ve siyasi partilere daha fazla özgürlük tanımıştır. Bu özellikleriyle 1961 Anayasası, toplumun farklı kesimleri arasında daha fazla diyalog ve uzlaşmayı teşvik eden bir dönüşüm olarak kabul edilmiştir. Ancak, anayasa kapsamında kurulan Senato'nun oluşturulması gibi bazı düzenlemeler, yüksek eğitilmiş ve bürokratik elitlere daha fazla güç konsolidasyonu sağlayarak, bazı kesimlerde rahatsızlık yaratmış ve siyasi kutuplaşmanın tamamen sona ermesini engellemiştir (Özbudun, 2012).

1960'lı yılların sonlarından itibaren Türkiye'de sağ ve sol ideolojiler arasındaki çatışma belirginleşmeye başladı. Bu süreç, özellikle 1961 Anayasası'nın getirdiği liberal düzenlemeler ve politik özgürlüklerin genişletilmesiyle birlikte, farklı siyasi görüşlerin ve grupların yükselişiyle tetiklendi. Anayasanın sağladığı bu yeni özgürlük ortamı, sol görüşlü öğrenci grupları, sendikalar ve sosyalist partilerin etkinliğini artırırken, sağcı milliyetçi hareketler de güç kazandı.

1970'lerin başından itibaren, bu ideolojik ayrışma daha da derinleşti ve zaman zaman şiddet içeren çatışmalara dönüştü. Üniversite kampüsleri, ideolojik mücadelenin merkezi haline geldi, sol ve sağ görüşlü gruplar arasında çıkan olaylar, genel olarak toplumsal düzeye de yansıdı (Küçük, 2019). Bu dönemde, Türkiye'nin hızlı kentleşme süreci ve ekonomik istikrarsızlıklar, toplumdaki mevcut gerilimleri daha da artırdı. Solcu hareketler, toplumsal eşitlik ve adalet taleplerini güçlendirirken, sağcı milliyetçi gruplar ise devletin bütünlüğünü ve geleneksel değerleri koruma argümanlarını öne sürdü.

1970'li yılların ortalarına doğru, bu kutuplaşma Türkiye'de politik ve toplumsal hayatın hemen her alanında hissedilir bir düzeye ulaştı. 1978'de Maraş, 1977'de Taksim Meydanı'nda yaşanan kanlı olaylar gibi çeşitli kritik çatışma noktaları, sağ-sol çatışmasının zirve yaptığı dönemler olarak kabul edilebilir. Bu olaylar, toplumun derinlemesine bölünmüş yapısını açıkça ortaya koydu ve yüzlerce insanın ölümüne yol açarak, Türkiye'nin sosyal ve politik dokusunda kalıcı yaralar açtı.

1979-1980 yılları, Türkiye'nin modern tarihinde siyasi kutuplaşmanın en yoğun yaşandığı dönemlerden biri olarak kaydedilmiştir. Bu dönemde, ülke genelinde yaşanan politik çatışmalar, terör eylemleri ve sokak çatışmaları, günlük hayatın bir parçası haline gelmişti (Kadir ve Uçar, 2014). Sağ ve sol ideolojiler arasındaki çatışma,

sadece üniversite kampüsleri ve büyük şehirlerde değil, aynı zamanda küçük kasaba ve köylerde de hissedilir bir gerilime dönüşmüştü. Günlük olarak yaşanan şiddet olayları ve politik cinayetler, toplumu derinden sarsmış ve geniş bir güvensizlik atmosferi yaratmıştı.

Sol ve sağ ideolojileri benimsemiş gruplar, birbirlerine karşı gerçekleştirdikleri saldırılarla bilinir hale gelmişler, bu durum çoğu zaman karşılıklı öç alma döngüsüne yol açmıştı. Bu şiddet sarmalı, ekonomik istikrarsızlıklar ve siyasi belirsizliklerle daha da karmaşık bir hal almıştı. Ekonomik kriz, yüksek enflasyon oranları ve işsizlik, halkın hoşnutsuzluğunu artırarak radikal grupların etkisini arttırmıştı. Özellikle, 1979 yılında yaşanan İran İslam Devrimi'nin etkileri, Türkiye'nin güvenlik ve dış politika alanlarında endişelere neden olmuş, bu durum iç siyasete yansiyarak daha fazla belirsizlik yaratmıştı (Mürsel, 2023).

1980 yılına gelindiğinde, Türkiye'deki artan şiddet olayları ve siyasi istikrarsızlık, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni 12 Eylül 1980'de gerçekleşen askeri darbeye itmiştir (Kadir ve Uçar, 2014). Bu müdahale, siyasi partileri ve örgütleri kapatma, sıkıyönetim ilan etme ve geniş çaplı bir temizlik operasyonu başlatma gibi önlemlerle hem sağ hem de sol kanadın faaliyetlerini büyük ölçüde sınırlamıştır. Darbenin gerekçeleri arasında, ülkedeki anarşi ve terör olaylarını sona erdirmeye, siyasi kutuplaşmayı azaltma ve toplumsal bütünlüğü sağlama amaçları gösterilmiştir (Küçük 2019). Ancak, bu süreçte yapılan yargılamalar ve insan hakları ihlalleri, Türkiye'nin demokratik gelişimine uzun vadeli etkiler bırakmış, toplumun belirli kesimleri tarafından sert bir şekilde eleştirilmiştir (Özbudun, 2012). Darbe, toplumsal bölünmeyi geçici olarak durdurmuş gibi görünse de siyasi ve toplumsal yaraları derinleştirmiş ve Türkiye'nin politik tarihinde kalıcı izler bırakmıştır. Bu dönem, Türkiye'nin demokratik gelişiminde önemli bir kırılma noktası olarak değerlendirilir ve sonraki yıllarda siyasi kutuplaşmanın şekillenmesinde etkili olmuştur.

1980 darbesinin ardından, Türkiye'de siyasi partilerin yeniden kurulma süreci, 1983 seçimleriyle başlamıştır. Darbenin ardından siyasi faaliyetler yasaklanmış ve mevcut partiler kapatılmıştır. Bu süreçte, Türkiye'nin siyasi yelpazesi yeniden şekillenmiş ve yeni partiler sahneye çıkmıştır (Uzun, 2010). 1983 yılında yapılan genel seçimlerle, Turgut Özal liderliğindeki Anavatan Partisi (ANAP), liberal ekonomik politikaları ve serbest piyasa yanlısı yaklaşımlarıyla iktidara gelmiştir. ANAP, farklı

siyasi ve toplumsal grupları bir araya getirmeyi amaçlayan merkez sağ bir parti olarak öne çıkmıştır. Aynı dönemde, Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) ve Halkçı Parti (HP) gibi partiler de kurulmuştur. MDP, darbe sonrası askeri yönetimin desteğiyle kurulmuş ve daha muhafazakâr ve milliyetçi görüşleri temsil etmiştir. HP ise daha çok eski Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) kadrolarından oluşmuş ve sosyal demokrat bir çizgide siyaset yapma iddiasıyla ön plana çıkmıştır.

1980 askeri darbesi sonrasında kapatılan siyasi partilerin liderlerinin siyasete dönüş yolunu ise 1987 yılında yapılan referandum açmıştır. Bu referandum siyasi yasakların kaldırılması konusunda halkın iradesini yansıtmıştır. Referandum sonucunda, eski siyasi liderler yeniden aktif siyasete dönebilmiş ve kapatılan partiler yeniden açılabilmiştir (Ahmad, 1991). Eski liderlerin sahneye geri dönmesiyle birlikte siyasi kutuplar da yeniden belirginleşmiştir. Süleyman Demirel liderliğinde Adalet Partisi'nin (AP) devamı olarak kurulan Doğru Yol Partisi (DYP), merkez sağın temsilcisi olarak ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde, Bülent Ecevit liderliğinde Demokratik Sol Parti (DSP) sosyal demokrat çizgide siyaset yaparken, Necmettin Erbakan liderliğinde Refah Partisi (RP) ise İslami kesimin sesi olmuştur. Alparslan Türkeş'in Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) ise milliyetçi-muhafazakâr kesimi temsil etmiştir.

1991 yılında yapılan genel seçimlerde Demokrasi Partisi (DEP), Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) listesinden seçime giren adayları aracılığıyla meclise girmeyi başarmıştır. DEP, Kürt siyasi hareketini temsil eden bir parti olarak, Kürt kimliği ve hakları konusundaki talepleriyle öne çıkmıştır (Dağ, 2017). DEP milletvekillerinin meclise girişi, Türkiye'deki etnik ve siyasi kutuplaşmanın bir temsili olmuştur. DEP'in meclise girmesi, Kürt sorununu parlamenter sisteme taşımış ve bu durum, bazı kesimlerde tepkiyle karşılanmıştır. Bu dönemde, terör örgütü PKK'nın eylemlerinin artmasıyla birlikte, DEP milletvekillerine yönelik hukuki baskılar ve suçlamalar yoğunlaşmış, bazı milletvekilleri dokunulmazlıklarının kaldırılması sonucu tutuklanmıştır (Dağ, 2017). DEP olayı, Türkiye'de etnik kutuplaşmanın ve azınlık haklarının gündeme gelmesi açısından dikkat çekmektedir.

1990'lı yılların ikinci yarısında ise laiklik tartışmaları ve bu konudaki ayrışmalar ön plana çıkmıştır. 28 Şubat 1997 tarihindeki post-modern darbe olarak adlandırılan süreç, Türkiye'de toplumsal ayrışmanın derinleşmesine neden olan kritik bir dönemi işaret etmektedir. Bu süreç, Refah Partisi'nin 1995 genel seçimlerinde

birinci parti olarak çıkması ve Necmettin Erbakan'ın başbakanlığında kurulan Refah-Yol koalisyon hükümetiyle başlamıştır. Erbakan'ın İslami söylemleri ve uygulamaları, laiklik hassasiyeti yüksek olan kesimlerde ve ordu içinde rahatsızlık yaratmıştır (Toprak, 2005). 28 Şubat 1997'de Milli Güvenlik Kurulu (MGK)'nin aldığı kararlarla, hükümete laiklik ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalma çağrısı yapılmış ve birtakım yaptırımlar uygulanmıştır. Kararların ardından, başörtüsü yasağı, İmam-Hatip Liselerinin kapatılması ve dini vakıflara yönelik kısıtlamalar gibi uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu gelişmeler, laik ve muhafazakar kesimler arasında derin bir toplumsal bölünmeye yol açmış, eğitimden sosyal hayata kadar geniş bir yelpazede etkilerini hissettirmiştir (Ahmad, 2008).

2002 yılında yapılan erken seçimler, Türkiye'de bir koalisyon hükümetleri döneminin daha sonra ermesi, AKP'nin tek başına iktidar olması ve CHP haricindeki tüm muhalif partilerin %10'luk seçim barajının altında kalmasıyla yeniden iki kutuplu bir siyaset döneminin başlamasıyla sonuçlanmıştır. AKP, Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde büyük bir zafer kazanarak tek başına iktidara gelmiştir (Özbudun, 2011). AKP'nin iktidara gelişi, Türkiye'deki siyasi kutuplaşmanın yeni bir boyut kazanmasına neden olmuştur.

AKP, başlangıçta ekonomik reformlar, AB üyelik süreci ve demokratikleşme adımları ile geniş bir kesimden destek toplamıştır. 2007 yılındaki seçimlerde bu desteğin gücüyle AKP oy oranını bir önceki seçime göre ciddi oranda arttırarak iktidarını pekiştirmiştir. Ancak, zamanla AKP'nin izlediği muhafazakâr ve İslami değerlere bağlı politikalar, özellikle laik kesimlerle olan gerilimi ve siyasi kutuplaşmayı artırmıştır (Özbudun, 2012).

2007 Cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında yaşanan "e-muhtıra" krizi ve AKP'ye karşı açılan kapatma davası, bu kutuplaşmanın önemli dönüm noktalarındandır (Dursun-Özkanca, 2012). Ayrıca, 2013 yılı Gezi Parkı protestoları ve 15 Temmuz 2016 başarısız darbe girişimi sonrasında yaşanan olaylar, toplumda kutuplaşmanın daha da derinleşmesine yol açmıştır.

2.4. Türk siyasi hayatında elit değişimi ve siyasal kutuplaşma: AKP dönemi

Bu dönemde, medya üzerindeki baskılar, yargı bağımsızlığı konusundaki tartışmalar ve siyasi liderler arasındaki sert söylemler de kutuplaşmayı pekiştirmiştir. Türkiye'de siyasi ve toplumsal kutuplaşma, 2002 sonrası dönemde AKP'nin merkezi rol oynadığı bir süreç olarak şekillenmiş ve günümüze kadar etkilerini sürdürmüştür (Akyol, 2013).

2017 referandumu, Türkiye'nin siyasi sisteminde köklü bir değişikliğe yol açarak, parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişi sağlamıştır. Bu değişiklik, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yetkilerini büyük ölçüde artırmıştır. Referandum sürecinde ve sonrasında, “evet” ve “hayır” blokları arasındaki keskin kutuplaşma, toplumda derin bölünmelere yol açmıştır. “Evet” bloğu, genellikle muhafazakâr ve milliyetçi gruplardan oluşurken; “hayır” bloğu, seküler ve sol eğilimli grupları kapsamıştır (Boral Aslan ve Nisan, 2020).

2018'deki başkanlık seçimleri, bu kutuplaşmayı daha da pekiştirmiştir. Erdoğan, seçimleri kazanarak başkanlık sistemine geçişi tamamlamış ve yürütme yetkilerini tek elde toplamıştır. Bu süreç, muhalefet tarafından demokratik gerileme ve otoriterleşme olarak eleştirilmiştir (Esen ve Gümüşçü, 2018).

3. 2023 TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ DÖNEMİNDEKİ SÖYLEMLERİN ANALİZLERİ

Bu bölümde, Mayıs 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili seçimleri sürecinde kullanılan söylemlerin analizi yapılacaktır. Analizin yapıldığı eleştirel söylem analizi yaklaşımının açıklaması yapılmış, çalışmanın amacına uygun olan yaklaşım detaylandırılmıştır. Popülizm ve kutuplaştırmanın söylem düzeyinde nasıl kullanıldığı bu bölümde incelenmiştir.

3.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırma, Türkiye’deki siyasi kutuplaşma söylemlerine farklı bir perspektif kazandırmayı ve bu söylemlerin tarihsel ayrışmalarla olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri sürecinde Cumhur ve Millet İttifakları tarafından kullanılan söylemlerin kutuplaştırıcı yapısı, toplumun büyük bir kesimini temsil eden bu iki ittifakın ortak bir zeminden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Siyasi söylemlerin giderek keskinleşmesi, iki kutuplu bir siyaset ortamında sağlıklı bir çoğulcu demokrasinin ihtiyaç duyduğu kültür ve duygu birliğine zarar vermektedir. Araştırma, bu zararın boyutunu incelememekle birlikte, kullanılan söylemlerin amacını ve hangi zeminlere oturduğunu tespit etmeyi hedeflemektedir.

Stratejik iletişim boyutunda ise bu çalışma, Cumhurbaşkanlığı Seçimleri sürecinde iki ittifak tarafından kullanılan söylemlerin kültürel temellerini anlamayı ve bu tür kutuplaştırıcı dilin stratejik iletişim yönetimi çerçevesinde neden tercih edildiğini açıklamayı amaçlamaktadır. Siyasi aktörlerin, toplum üzerindeki etkilerini artırmak için bu söylemleri nasıl ve neden kullandıkları ele alınmıştır.

Ayrıca çalışma, siyasi iletişimin niteliğine yönelik farkındalığı artırmayı ve siyasi tartışmalarda daha kapsayıcı ve bilgi temelli bir yaklaşımı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Stratejik iletişim yönetimi bağlamında, siyasi aktörlerin kullandıkları yöntemler ve mesajların hedef kitlelere iletilme biçimleri üzerinde durulmuştur. Stratejik iletişimin, kutuplaştırıcı söylemlerin inşasında oynadığı kritik rol ve bu söylemlerin toplum üzerindeki etkileri vurgulanmıştır. Uzlaşma kültürünü yeniden tesis etmek ve farklılıklara saygı duyarak iş birliği yapmak, Türkiye’nin demokrasi

kültürünün gelişmesinde önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu çalışma, çoğulcu bir demokrasiye sahip bir Türkiye inşasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

3.2. Araştırmanın yöntemi

Çalışmanın incelenmesinde Ruth Wodak'ın Söylem Tarihsel Yaklaşım (STY) yöntemi kullanılmıştır. STY, Eleştirel Söylem Analizi (ESA, *Critical Discourse Analysis*) yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. ESA çıkarları ve gücü olan bireyler tarafından ifade edilen metinleri incelemekte kullanılan yöntemlerden biridir ve izleyicilerin algılarını şekillendirmeyi amaçlar (Fairclough ve diğ., 2011). Söylem, yazılı veya sözlü olsun, altında yatan inanç, değer ve bakış açılarının etkisini yansıtmaktadır (Van Dijk, 1993). Bu bağlamda, ESA, bir metin veya konuşmadaki açık ya da üstü örtülü motivasyonları tanımlamayı sağlar. ESA, yazılı veya sözlü tüm cümleleri kapsar ve bireylerin konuşmalarında kullandıkları hız, vurgu, metafor ve kelime seçimleri gibi stratejileri inceler (Wodak ve Meyer, 2001; Fairclough, 1992).

ESA, temel olarak söylem ve güç arasındaki dinamik ya da bir başka ifadeyle değişken ilişkiyi ele almaktadır (Van Dijk, 2015). ESA konusu üzerine çalışan araştırmacılar, gücün toplumda iktidarı elinde tutanlar lehine işleyen baskıcı bir kuvvet olduğunu ifade ederler (Fairclough, 1999). Sosyal ve dilsel uygulamalar birbirini tamamlayıcıdır ve dil kullanımının toplumsal güç ilişkilerinin kurulmasına ve pekiştirilmesine nasıl katkıda bulunduğunu vurgular. Bu nedenle, ESA, eşit olmayan güç ilişkilerini oluşturan veya sürdüren metin ve konuşmaların yapılarını ve stratejilerini ortaya çıkarmak için bir araçtır (Van Dijk, 1993).

Politik iletişimde, söylem ideolojik etkiler için bir araç olarak işlev görür ve tarafsız değildir (Wodak ve diğ., 1999). Bu tarafsızlık, dilin kasıtlı seçimi, anlatıların çerçevelenmesi ve retorik araçların stratejik kullanımı ile kendini gösterir. İdeolojiler büyük ölçüde metin ve konuşma yoluyla edinilir, yayılır ve yeniden üretilir (Van Dijk, 2013). İdeolojiler toplumsal bakış açıları üzerinde derin bir etkiye sahiptir ve bu etkiler metin ve konuşma aracılığıyla ifade bulur. Bu, dilin iletişim gücü sayesinde gerçekleşir.

ESA, ideolojik söylemin incelenmesinde, söylem ve güç arasındaki karmaşık ilişkiyi araştırır (Van Dijk, 2015). İdeolojiler, sosyal yargıların temelini oluşturur ve ideolojik etkiler altındaki önerilerde ifade edilen görüşlerin ortaya çıkmasına neden olur. Fairclough'a (1992) göre, söylemsel pratiklere yerleştirilen ideolojilerin etkinliği, doğal hale geldiklerinde ve 'sağduyu' statüsüne ulaştıklarında maksimize edilir.

3.2.1. Söylem-Tarihsel Yaklaşım (STY)

Ruth Wodak'ın Söylem Tarihsel Yaklaşımı (STY), toplumsal ve politik olguları tarihsel bağlamında analiz etmeyi amaçlayan kapsamlı bir yöntemdir. Bu yaklaşım, söylemlerin tarihsel gelişimini, bu söylemlerin toplumsal pratiklerle nasıl ilişkilendiğini ve söylemsel değişimlerin zaman içinde nasıl gerçekleştiğini incelemektedir. Wodak'ın yöntemi, dilbilimsel analiz, sosyolojik perspektifler ve tarihsel bağlamları birleştirerek, söylemlerin toplumsal etkilerini ve işlevlerini ortaya koymayı hedeflemektedir. STY, söylemlerin nasıl ve neden belirli bağlamlarda ortaya çıktığını anlamaya odaklanır ve metinlerin içinde bulundukları toplumsal yapılar ve güç ilişkileri ile nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır (Wodak, 2001).

Wodak, STY'nin temel prensiplerini açıklarken, dilin toplumsal etkileşimlerde merkezi bir rol oynadığını belirtir. Bu yöntem, dilin hem yapısını hem de işlevini, söz konusu söylemlerin üretildiği sosyo-politik ve tarihi bağlamlarla birlikte analiz etmektedir. Yöntem, dilin nasıl ve neden değişik toplumsal gruplar tarafından farklı şekillerde kullanıldığını ve bu kullanımların toplumsal sonuçlarını değerlendirmeye yardımcı olur (Wodak, 2011).

STY'nin dört temel özelliği bulunmaktadır: disiplinlerarası olması, toplumsal sorunlara odaklanması, araştırma pratiğine ve uygulamaya dayalı olması ve metodolojik olarak etnografiyi içermesi. Wodak'ın çalışmalarında bu yöntemi kullanarak göçmen karşıtı söylemleri, kimlik politikalarına dayalı karar alma süreçlerini, sağ siyasetin siyasal söylemleri tarihsel yaklaşımın ilkelerine dayalı olarak analiz edilmiştir. Wodak, bu alanlarda yaptığı araştırmalarına Viyana'da kurduğu "Söylem, Politika, Kimlik" adındaki araştırma merkezinde devam etmiştir. Wodak ırkçılık ve ayrımcılık özelinde yapılan söylemlerde biçimlerin benzer olduğuna dikkat

çekmiş ve bu ayrımcı söylemlerin içeriklerinin ortamlara ve dönemlere göre farklılık gösterebileceğini belirtmiştir (Wodak, 2009; Wodak, 2015).

3.2.2. STY'nin temel prensipleri

Wodak'ın belirttiğine göre (2015), Söylem-Tarihsel Yaklaşım, ESA yöntemlerinin derinleştirilmesiyle AB örgütlerindeki kimlik politikalarını ve karar alma süreçlerini araştırmak için etnografik yöntemlerle birleştirilerek geliştirilmiştir, çünkü bu yöntemler siyasetin “perde arkası” hakkında içgörüler sunmanın yanı sıra AB ülkelerindeki toplumsal değişimlerin keşfini de sağlamıştır (Wodak, 2011). Avusturya'nın savaş sonrası antisemitizmi üzerine yapılan çalışmadan bu yana, STY'yi karakterize eden çeşitli ilkeler zamanla gelişmiştir. Wodak'a göre (2015), STY'nin 10 temel prensibi bulunmaktadır:

1. Yaklaşım disiplinlerarasılığa dayanmaktadır. Disiplinlerarasılık, teori, yöntemler, metodoloji, araştırma pratiği ve uygulamalı çalışmayı içerir.
2. Yaklaşım, sorun odaklıdır.
3. Araştırma nesnesinin yeterli bir şekilde anlaşılması ve açıklanması için çeşitli teori ve yöntemler birleştirilir.
4. Araştırma, nesnenin kapsamlı bir analizini ve teorize edilmesini gerektirdiğinde saha çalışması ve etnografiyi (‘içeri’den çalışma) içerir.
5. Araştırma, teori ile ampirik veriler arasında sürekli olarak geri dönüşlü hareket eder.
6. Birçok tür ve kamusal alan ile metinler arası ve söylemler arası ilişkiler incelenir.
7. Metinlerin ve söylemlerin yorumlanmasında tarihsel bağlam dikkate alınır. Tarihsel yönelim, yeniden bağlamsallaştırmanın metinleri ve söylemleri zaman içinde metinler arası ve söylemler arası olarak nasıl bağladığını yeniden yapılandırmayı sağlar.
8. Kategoriler ve araçlar kalıcı olarak sabitlenmez. Her analiz için incelenen belirli soruna göre geliştirilmelidir.
9. “Büyük teoriler” genellikle bir temel oluşturur. Ancak, belirli analizlerde “orta-düzey teoriler” daha iyi bir teorik temel sağlar.

10. Sonuçların uygulanması önemli bir hedeftir. Sonuçlar uzmanlara sunulmalı ve uygulanmalı, ayrıca halka da iletilmelidir.

Wodak’a göre, STY’nin ana ilkelerinden biri de araştırmacıların aşırı öznel olma riskini en aza indirmelerini sağlayan üçgenleme (*triangulation*) ilkesidir. Bu ilke, çeşitli veri, yöntem, teori ve arka plan bilgileri üzerinde çalışma çabası nedeniyle bu özelliği taşımaktadır. Wodak (2011) bu prensibi şu şekilde açıklamıştır:

“STY, söylemsel ‘olayların’ içine gömülü olduğu tarihsel kaynaklar ve sosyal ve politik alanların arka planı hakkında mevcut bilgileri geniş ölçüde bütünlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, belirli söylem türlerinin zamansal değişime nasıl tabi olduğunu araştırarak söylemsel eylemlerin tarihsel boyutunu analiz eder. Son olarak ve en önemlisi, bu sadece bilgi olarak görülmez; bu noktada, sözde bağlamı açıklayabilmek için sosyal teorileri entegre ederiz.”

Wodak (2015) STY’nin, eleştirel teorinin sosyofelsefi yönelimine bağlı olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle STY, aşağıda yazılan üç ilgili unsuru birleştiren bir toplumsal eleştiri kavramını takip etmektedir (Reisigl ve Wodak, 2009):

1. Metin veya söylem içi eleştiriler, metin içi ya da söylem içi yapılarındaki tutarsızlıkları, (kendi) çelişkileri, paradoksları ve ikilemleri keşfetmeyi amaçlar.
2. Sosyodiagnostik eleştiri, söylemsel pratiklerin belirgin veya örtük ikna edici veya “manipülatif” karakterini deşifre etmeye odaklanır. Burada bağlamsal bilgiler kullanılır; ayrıca söylemsel olayları yorumlamak için sosyal teorilerden ve çeşitli disiplinlerden diğer teorik modellerden yararlanır.
3. Geleceğe yönelik prospektif eleştiri, iletişimin iyileştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlar (Örneğin, cinsiyetçi dil davranışlarına karşı rehberler hazırlayarak veya hastanelerde, okullarda vb. “dil engellerini” azaltarak).

Yaklaşım bu bakış açısı, STY’nin incelenen nesneyi ve analiz eden kişinin kendi konumunu şeffaf hale getirmesi gerektiğini ve belirli söylemsel olayların yorumlarının ve okumalarının neden diğerlerinden daha geçerli görüldüğünü teorik olarak gerekçelendirmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Wodak (2005) STY açısından ideolojiyi, ilişkili zihinsel temsiller, inançlar, görüşler, tutumlar ve değerlendirmelerden oluşan (genellikle) tek taraflı bir bakış açısı veya dünya görüşü olarak tanımlamıştır. Belirli sosyal grupların üyeleri tarafından paylaşılan ideolojiler, söylem aracılığıyla eşitsiz güç ilişkilerini kurmanın ve sürdürmenin önemli bir aracı olarak hizmet etmektedir. Örneğin, hegemonik kimlik anlatıları oluşturarak veya belirli söylemlere ya da kamusal alanlara erişimi kontrol ederek (“eşik bekçiliği”). STY’nin en önemli amaçlarından biri, belirli söylemlerin hegemonyasını deşifre ederek altta yatan ideolojileri “*demistifiye*” (gizemden arındırma) etmek olarak belirtilmiştir.

Wodak ayrıca STY’ye göre dilin kendi başına güçlü olmadığını ifade etmiştir ve dilin güçlü kişiler tarafından kullanılarak güç kazanmanın ve sürdürmenin bir aracı olduğunu tanımlamıştır. “Güç”, farklı sosyal konumları üstlenen veya farklı sosyal gruplara ait olan sosyal aktörler arasındaki asimetrik bir ilişkidir. Gücün uygulanma yollarından bazıları, fiziksel güç ve şiddet, tehditler veya vaatler yoluyla insanların kontrol edilmesi (disiplin rejimleri), otoriteye bağlılık (otoritenin uygulanması ve otoriteye boyun eğme) ve üretim araçları, ulaşım araçları, silahlar gibi nesnelerle teknik kontroldür.

Metinler, sıklıkla farklı ideolojik mücadelelerin izlerini taşıyarak sosyal mücadelelerin sahalarıdır. Bu nedenle, metinlerin derinlemesine analizinde STY, dilsel biçimlerin güç ifadelerinde ve manipülasyonlarında nasıl kullanıldığına odaklanır. Güç, yalnızca dilbilgisel biçimlerle değil, aynı zamanda bir kişinin bir metnin türü aracılığıyla sosyal durumu kontrol etmesi veya belirli kamusal alanlara erişimi düzenlemesi yoluyla söylemsel olarak uygulanır.

3.2.3. STY’nin uygulanma yöntemi

Wodak (2001) STY’nin uygulanmasını ırksal, ulusal ve etnik konular hakkındaki söylemlerin analizinde kullanmıştır. Burada kullanılan metodun ortaya çıkardığı ayrıştırıcı dil ve söylemler, Türk siyasetinde seçim döneminde kullanılan popülist ve kutuplaştırıcı dil ile örtüşmektedir çünkü her iki örnekte de “biz” ve “onlar”ın söylemsel inşası görülebilmektedir. Wodak’ın yöntemi özellikle olumlu

kendini sunma ve olumsuz diğerlerini sunma ile ilgili beş tür söylemsel stratejiyle ilgilenmektedir.

Wodak, “biz” ve “onlar”ın söylemsel inşasını, kimlik ve farklılık söylemlerinin temel dayanakları olarak görmekte ve vurgulamaktadır. Aşağıdaki bölümde, Wodak; ırksal, ulusal ve etnik konular hakkındaki söylemlerin analizinde faydalı olan bazı söylem-analitik araçları soyut bir bakış açısıyla tanımlamıştır. Bu bakış açısına göre, önem arz eden birkaç söylemsel unsur ve strateji vardır. Kişilerin etnik veya ırkçı bir şekilde ayrımcılığa uğradığı birçok farklı dilbilimsel veya retorik araçtan beşi şu şekilde sorularla araştırılmıştır (Wodak, 2001):

1. Kişiler dilbilimsel olarak nasıl adlandırılıyor ve ifade ediliyor?
2. Onlara hangi nitelikler, özellikler, vasıflar ve karakteristikler atfediliyor?
3. Belirli kişiler veya sosyal gruplar, başkalarının dışlanmasını, ayrımcılığa uğramasını, baskı altına alınmasını ve sömürülmesini hangi argümanlar ve tartışma şemaları ile haklı çıkarmaya ve meşrulaştırmaya çalışıyor?
4. Bu etiketler, atıflar ve argümanlar hangi bakış açısı veya perspektiften ifade ediliyor?
5. İlgili ifadeler açıkça mı dile getiriliyor? Yoğunlaştırılıyor mu yoksa hafifletiliyor mu?

Tablo 1: Wodak’ın Söylemsel Stratejileri

Strateji	Hedefler	Araçlar
Adlandırma/ Referans/ Aday Gösterme (<i>Referential/ Nomination</i>)	İç grupların ve dış grupların inşası	- Üyelik kategorizasyonu - Biyolojik, doğallaştırıcı ve kişiliksizleştirici metaforlar ve mecazlar - Sinekdotlar (pars pro toto, totum pro pars) - Stereotipik, değerlendirmeli niteliklerin olumlu veya olumsuz atıfları - İma edilen ve açıkça belirtilen yüklemeler

Anlam Yükleme/ Yüklemleme (<i>Predication</i>)	Sosyal aktörleri daha çok veya daha az olumlu veya olumsuz, küçümseyici veya takdir edici etiketleme	- Stereotipik, değerlendirmeli niteliklerin olumlu veya olumsuz atıfları - İma edilen ve açıkça belirtilen yüklemeler - Bu stratejiler toplumsal aktörleri pozitif ya da negatif yönde etiketlenmesini amaçlamaktadır. - Adlandırma stratejisinde sosyal aktörlerin söylemsel inşası, yüklemleme stratejilerinde toplumsal aktörlerin söylemsel niteliği kastedilmektedir.
Kanıtlama/ Uslamlama (<i>Argumentation</i>)	Olumlu veya olumsuz atıfların meşrulaştırılması	- Siyasi dahil etmeyi veya dışlamayı, ayrımcılığı veya tercihli muameleyi haklı çıkarmak için kullanılan <i>topoi</i> (konular) - Kişilerin ya da politikaların toplumsal ya da politik olarak dışlanması ya da dahil edilmesinin meşru kılınmasının gerekçeleri sunulmaktadır.
Bakış Açısı Edindirme/ Çerçeveleme (<i>Framing</i>)	Katılımı ifade etme Konuşmacının bakış açısını konumlandırma	- (Ayrımcı) olayların ve ifadelerin rapor edilmesi, tanımlanması, anlatılması veya alıntılanması - Konuşmacının ya da yazarın bakış açısı ve olaylara/durumlara mesafesi ya da konumlanması kastedilmektedir
Yoğunlaştırma/ Hafifletme (<i>Intensification/ Mitigation</i>)	Bir önerinin epistemik statüsünü değiştirme	- (Ayrımcı) ifadelerin illoküsyonel gücünü yoğunlaştırma veya hafifletme - Olguların olduğundan daha önemli veya önemsiz gösterilmesini sağlamaktadır

Kaynak: Wodak (2001: 73)

Analizin uygulanma yöntemi 3 aşamadan oluşmaktadır: 1. Irkçı, antisemitik, milliyetçi veya etnik ayrımcılığa dayalı bir söylemde/metinde içeriğin/başlıkların saptanması, 2. İlgili söylem ve metindeki söylemsel stratejilerin (adlandırma, yüklemleme, kanıtlama, bakış açısı edindirme, yoğunlaştırma/hafifsetme stratejileri) araştırılması, 3. Ayrımcı söylemi kuran stereotipik ifadelerin, basmakalıp yargıların, metaforik dilsel/dilbilimsel araçların ve böylelikle “içerme” “dışlama” stratejisinin söylemdeki dilsel söz öbeklerinin bulgulanmasıdır. Kısacası Söylem Tarihsel

Yaklaşım, belirli bir konuda kurulan söylemde söylemsel stratejilerin araştırılması ve bu stratejileri oluşturan dilsel araçların ortaya çıkarılmasını tarihsel bağlam ışığında analiz etmektedir. Söylemsel stratejiler, toplumsal aktörlerin “olumlu biz”, “olumsuz öteki” olarak nasıl adlandırıldıklarını, (Adlandırma Stratejisi); örtük ya da açık nitelendirilme/ damgalanma biçimlerini (Yüklemleme Stratejisi); “dışlama pratiğinin, olumlu/olumsuz atıf ve nitelemelerin meşruluğunun gerekçelendirilmesini (Kanıtlama Stratejisi); söylemi kuran kişinin söylemi çerçevelemesi ve toplumsal aktörlere/olaylara mesafesini/konumlanmasını (Bakış Açısı, Çerçeveleme Stratejisi) ve son olarak söylemdeki olguların olduğundan daha önemli/önemsiz gösterilmesini ve dilsel ifadelerin edimsel gücünün niteliğini (Yoğunlaştırma/Hafifsetme Stratejisi) anlatmaktadır (Wodak ve Meyer, 2009). Ruth Wodak grup-İçi ve grup-dışı sınırlarının, “olumlu biz” ve “olumsuz ötekiler” temsiliyetinin ve “İkna retoriği”nin söylemdeki haklılaştırma ve meşrulaştırma argümanlarıyla kurulduğunu anlatmaktadır.

3.3. Araştırmanın sınırlılıkları

Söylem-Tarihsel Yaklaşım, güçlü bir metodoloji olmasına rağmen bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Özellikle zaman ve emek yoğunluğu açısından kayda değer zorluklar sunar; her metin elemanının ve bağlamının derinlemesine incelenmesi gereklidir, bu da büyük veri kümeleri ile çalışırken oldukça zahmetli olabilir. Ayrıca, STY’nin sübjektif yönü, araştırmacının yorumlarına büyük ölçüde bağımlıdır, bu da farklı araştırmacılar tarafından yapılan analizlerin objektifliği ve tekrarlanabilirliği konusunda sorunlar yaratabilir. Ruth Wodak’ın da belirttiği gibi, metinlerin tarihsel ve kültürel bağlamlarını anlamak için geniş bir bilgi birikimi gerektirir, bu bilginin eksikliği yanıltıcı yorumlara yol açabilir (Wodak, 2009).

Bu çalışma sırasında ele alınan konu Cumhurbaşkanlığı Seçimi sürecindeki söylemlerin topluma nasıl kutuplaştırıcı mesajlar verdiğidir. Bunun ölçümlenmesi sırasında bu kutuplaştırıcı siyasi söylemlerin toplumda nasıl etkileri olduğu bu çalışmada doğrudan ölçümlenmemiştir. Halkın bu mesajlara nasıl tepki verdiği seçim sonuçları nazarında dolaylı yoldan görülebilmektedir, seçmenin oy tercihleri sadece kutuplaştırıcı söylemlerle değil tüm söylemler ya da bireysel kanaatler ile şekillenmektedir. Bu nedenle Söylem-Tarihsel Yaklaşım yöntemi toplumun zihninde

nasıl imgeler oluştuğunu ölçmeye değil, siyasi liderlerin mesajlarının nasıl bir algı yaratmaya çalıştığını ölçmektedir.

Çalışmada seçimde en çok oy alan iki ittifakın liderinin söylemleri ele alınmıştır. Araştırmanın yaklaşımı hangi partinin daha çok kutuplaştırıcı söyleme sahip olduğunu tespit etmek değil, siyasilerin söylemlerinde kendine yer bulan ve toplumun kendinden olmayan kesimlerini negatif adlandıran kısımların tespitidir. Bununla birlikte sadece tek bir seçim dönemi ele alınmıştır, bu nedenle Türkiye'nin süregelen siyaset ikliminde pek çok farklı kutuplaşma görülmüştür, ancak bunların sadece 2023 seçimlerinde gündeme gelenleri söyleme yansıması, bu nedenle yöntemin uygulanabildiği konuşmalarda sadece 2023 yılındaki kutuplaştırıcı öğeler tespit edilebilmiştir.

3.4. 2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin arka planı: Siyasi partilerin, ittifakların ve adayların tanıtımı

2023 Türkiye Cumhurbaşkanlığı seçimleri, 14 Mayıs 2023 tarihinde birinci tur seçimleri ve 28 Mayıs 2023 tarihinde ikinci tur seçimleri olarak gerçekleşmiştir. Seçimlerde Recep Tayyip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu, Muharrem İnce ve Sinan Oğan aday olarak yarışmıştır. Recep Tayyip Erdoğan, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Genel Başkanı olarak Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) desteğiyle aday olurken; Kemal Kılıçdaroğlu, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Genel Başkanı olarak İYİ Parti, Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve Saadet Partisi (SP) tarafından desteklenmiştir. Muharrem İnce, Memleket Partisi Genel Başkanı olarak kendi partisi tarafından aday gösterilmiştir (Muharrem İnce seçimlerden önce adaylıktan çekilmiştir). Sinan Oğan ise Ata İttifakı'nın adayı olarak yarışa katılmıştır.

Seçim sonuçları, 14 Mayıs 2023 tarihinde yapılan birinci turda Recep Tayyip Erdoğan'ın %49,5, Kemal Kılıçdaroğlu'nun %44,9 ve Sinan Oğan'ın %5,6 oy oranına sahip olduğunu göstermiştir. İkinci tura kalınması sonucunda, 28 Mayıs 2023 tarihinde yapılan seçimde Recep Tayyip Erdoğan %52,2 oy oranı ile cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanmış, Kemal Kılıçdaroğlu ise %47,8 oy oranı ile ikinci sırada yer almıştır.

3.5. Örneklem, söylemlerin yöntemle göre analizi ve bulgular

Analiz için çok partili adayın girdiği ancak kazanma ihtimali en yüksek görülen iki adayın iki ayrı söylemi incelenmiştir. Recep Tayyip Erdoğan ve Kemal Kılıçdaroğlu en çok oy oranına sahip iki ittifakın adayları olarak ön plana çıkmaktadır. 2014 ve 2018 yıllarındaki seçim zaferlerinden sonra yeni bir zaferin peşinde olan Erdoğan’a karşı, 2019 yılındaki yerel seçimlerde Türkiye’nin en büyük nüfuslu 3 şehri (İstanbul, Ankara ve İzmir) kazanan partinin adayı Kılıçdaroğlu, ilk olarak 14 Mayıs 2023 seçimlerinde toplam 4 adayın 2’si olarak karşı karşıya geldiler.

İstanbul, Türkiye’nin en yoğun nüfuslu şehri olması nedeniyle burada yapılan mitingler partilerin olabilecek en büyük gövde gösterilerini yapmaya çalıştıkları bölgedir. Bu nedenle iki adayın konuşmaları seçilirken 14 Mayıs seçimlerinden önce yaptıkları İstanbul mitingi konuşmaları özellikle seçilmiştir. Recep Tayyip Erdoğan’ın seçilen konuşması 7 Mayıs 2023 İstanbul Mitingi olmuştur (TCCB, 2024). Kemal Kılıçdaroğlu’nun ise 6 Mayıs 2023 İstanbul Mitinginde yaptığı konuşma incelenmiştir (CHP, 2024).

Metinlerde yapılan incelemede şu ifadelerin kullanıldığı görülmüştür:

Tablo 2: Erdoğan’ın İstanbul Mitingi Konuşması İncelemesi

	Recep Tayyip Erdoğan’ın İstanbul mitinginden alıntılar	Bulgular
Adlandırma/ Referans/ Aday Gösterme	“Kur, döviz, faiz sarmalı üzerinden ekonomimizi yıkma tehditleri savuranları da unutmayın. Biz tüm bu sorunlarımızın çözümü için gereken kaynağı küresel tefecilerden borç dilenmede değil, ülkemizin kendi imkânlarında arıyoruz. Şimdi ne diyor bay bay Kemal? 300 milyar dolar Londra’dan	Adlandırma ve Atıflar: “Kur, döviz, faiz sarmalı üzerinden ekonomimizi yıkma tehditleri savuranları”: Ekonomiye tehdit eden, belirsiz dış güçler. “Küresel tefeciler”: Uluslararası finans kuruluşları veya yatırımcılar, olumsuz bir şekilde nitelendirilmiş. “Bay bay Kemal”: Kemal Kılıçdaroğlu için kullanılan küçümseyici ifade. “Tefeciler para vermez”: Kılıçdaroğlu’nun finansal desteği alamayacağı iddiası.

	alacakmış. Ya bay bay Kemal avucunu yalarsın ya. Senin gibilerine bu tefeciler para vermez. Onlar kime para vereceğini çok iyi bilir.” “Kardeşlerim bunlar derken sanmayın ki karşımızdaki artık yedili mi, dokuzlu mu, 11’li mi olduğu iyice karışan masadan bahsediyorum. Masanın üstünde kimler var, altında kimler var, hepsi birbirine karışmış. Bizimle asıl derdi olanlar tek parti faşizminin temsilcileriyle, onların mağdurlarını, baba katiliyle, baban bir safta misali bir araya getirenlerdir.”	“Yedili, dokuzlu, 11’li masa”: Muhalefet partilerini tanımlayan belirsiz ve karışık yapı. “Masanın üstünde kimler var, altında kimler var”: Muhalefetin karmaşıklığını ve belirsizliğini vurgulayan ifade. “Tek parti faşizminin temsilcileri”: CHP veya eski tek parti rejimiyle ilişkilendirilen kişiler. Biyolojik, Doğallaştırıcı ve Kişisizleştirici Metaforlar: “Avucunu yalarsın”: Kılıçdaroğlu’nun beklentilerinin boşuna olacağını belirten doğallaştırıcı metafor. “Masanın üstünde kimler var, altında kimler var, hepsi birbirine karışmış”: Muhalefetin karmaşıklığını ve düzensizliğini vurgulayan doğallaştırıcı metafor. Kapsamlamalar (<i>Synecdoches</i>): “Yedili, dokuzlu, 11’li masa”: Muhalefet partilerinin tümünü temsil eden sayısal ifadeler. “Kur, döviz, faiz sarmalı”: Ekonomik sorunları temsil eden geniş kapsamlı ifade. “Tek parti faşizminin temsilcileri”: CHP veya eski tek parti rejimiyle ilişkilendirilen geniş bir grup.
Anlam Yükleme/ Yüklemleme	“Kardeşlerim biz vatanımızı böldürtmeyeceğiz, bu terör örgütleriyle beraber gezen dolaşan Kılıçdaroğlu’na biz bu vatani böldürtmeyeceğiz.” ““Türkiye’de yönetim değişmeli”	Stereotipik, Değerlendirici Atıflar: “Terör örgütleriyle beraber gezen dolaşan Kılıçdaroğlu”: Kılıçdaroğlu’nu terör örgütleriyle ilişkilendiren olumsuz atıf. ““Türkiye’de yönetim değişmeli” manşetleri atanlar”: Yönetim değişikliği talep eden medya kuruluşlarına yönelik olumsuz atıf.

	manşetleri atanlar, kendini güya Millî Görüşçü olarak pazarlayanlarla LGBT’cileri aynı safta buluşturanlardır. Kardeşlerim şöyle bir diyalog kuralım: CHP, LGBT’ci mi? HDP, LGBT’ci mi? İYİ Parti LGBT’ci mi? Masada bulunan o diğerleri bu LGBT’cilere ‘hayır’ diyor mu? AK Parti asla LGBT’ci olmadı, olmaz.”	“LGBT’cileri aynı safta buluşturanlar”: LGBT haklarını savunanları ve onlarla iş birliği yapanları olumsuz bir şekilde nitelendiren atıf. “CHP, LGBT’ci mi? HDP, LGBT’ci mi? İYİ Parti LGBT’ci mi?”: Bu partileri LGBT haklarını savunmakla ilişkilendirerek olumsuzlayan atıf. “AK Parti asla LGBT’ci olmadı, olmaz”: AK Parti’yi LGBT haklarını savunmamakla övücü ve diğer partileri aşağılayıcı bir atıf. İma Edilen ve Açıkça Belirtilen Yüklemler: “Biz vatanımızı böldürtmeyeceğiz”: Vatani savunma kararlılığını açıkça belirten yüklem. “Bu terör örgütleriyle beraber gezen dolaşan Kılıçdaroğlu’na biz bu vatani böldürtmeyeceğiz”: Kılıçdaroğlu’nun terör örgütleriyle işbirliği yaptığı ima edilerek, vatani böldürmeye çalıştığı açıkça belirtiliyor. “Masada bulunan o diğerleri bu LGBT’cilere ‘hayır’ diyor mu?”: Diğer muhalefet partilerinin LGBT haklarını savunmaya karşı olmadıkları ima ediliyor. “AK Parti asla LGBT’ci olmadı, olmaz”: AK Parti’nin LGBT haklarını savunmadığını açıkça belirten yüklem.
Kanıtlama/ Uslamlama	“Yeşilköy’deki bu alan önceki asrın başlarında ülkemizin havacılık alanındaki teknoloji hamlesinin başladığı ve sonra tek parti CHP’si tarafından bitirildiği yerdir. Maalesef, maalesef bunların bu ülkede	<i>Topoi</i> Kullanılarak Politik Dahil Etme veya Dışlama, Ayrımcılık veya Tercihli Muamelelerin Gereçlendirilmesi: Tarih Toposu (<i>Topos of History</i>): Metinde, Yeşilköy’deki alanın havacılık alanındaki bir teknoloji hamlesinin başladığı ve CHP

	dikili taşı yok, dikili ağacı yok.” “Ne diyor, ‘Sırtımızı HDP’ye dayıyoruz, PKK’ya dayıyoruz’. Şu anda bay bay Kemal, bunlarla beraber. Omuz omuza PKK’lılarla beraber yürüyor. Benim millî ve yerli olan vatandaşım bunlara oy verir mi? Bay bay Kemal, sırtını kime dayamış, Kandil’dekilere dayamış. Ya bunlar terörist.”	tarafından bitirildiği belirtiliyor. Bu, CHP'nin olumsuz bir tarihsel etkisi olduğunu ima ederek, partinin politik dışlanması haklı çıkarmak için kullanılıyor. Başarı Toposu (<i>Topos of Achievement</i>): “Dikili taşı yok, dikili ağacı yok” ifadesi, CHP’nin herhangi bir somut başarıya sahip olmadığını iddia ediyor. Bu da partinin başarısız olduğu ve politik olarak dışlanmayı hak ettiği anlamına geliyor. Tehlike/Tehdit Toposu (<i>Topos of Danger/Threat</i>): Metinde, Kılıçdaroğlu’nun HDP ve PKK ile ilişkilendirildiği belirtiliyor. Bu, Kılıçdaroğlu’nun terör örgütleriyle iş birliği yaptığı ima edilerek, onun ve destekçilerinin tehlikeli olduğu mesajını veriyor. Bu, Kılıçdaroğlu ve destekçilerinin politik olarak dışlanmasını haklı çıkarmak için kullanılıyor. Ulusal Birlik Toposu (<i>Topos of National Unity</i>): “Benim millî ve yerli olan vatandaşım bunlara oy verir mi?” ifadesi, ulusal birliği vurgulayan ve Kılıçdaroğlu’nu bu birliği tehdit eden bir figür olarak gösteren bir stratejidir. Bu, onun politik olarak dışlanmasını haklı çıkarmak için kullanılıyor.
Bakış Açısı Edindirme/ Çerçeveleme	“‘Zulüm 1453’te başladı’ yazarların mesajı açık değil mi? Montaj olduğunu bildikleri hâlde 17-25’te FETÖ ihanet çetesinin kaset kumpaslarına dört elle	(Ayrımcı) Olayların ve İfadelerin Raporlanması, Tanımlanması, Anlatılması veya Alıntılanması: Raporlama, Tanımlanma:

	sarılanların mesajı açık değil mi? 15 Temmuz gecesi millet darbeye direnirken, tankların arasından süzülüp gidenlerin mesajı açık değil mi? Suriye'yi yerle bir eden kan ve ateş çemberini ülkemize taşımak için terör örgütleriyle kol kola girenlerin mesajı açık değil midir?" "Şimdi Kandil'dekilerin dini var mı? Kitabı var mı? Bunların ezanı var mı? İşte bay bay Kemal, onları arkasına almış, ne diyor? 'Haydi, haydi, haydi' Bay Bay Kemal, sen onlarla beraber 'Haydi'demeye devam et."	1453, 17-25 Aralık operasyonları, 15 Temmuz darbe girişimi ve Suriye'deki terör faaliyetleri gibi olaylar raporlanarak belirli gruplar veya kişiler üzerindeki etkisi vurgulanmaktadır. Belirli bir grubun (Kandil'deki kişiler) din, kitap ve ezan gibi değerlere sahip olmadığını belirterek, bu grubu tanımlamaktadır. Anlatım: Anlatı, Kılıçdaroğlu'nun bu kişilerle birlikte hareket ettiği yönünde bir hikaye oluşturarak, onun bu gruplarla olan ilişkisini ele almaktadır. Alıntılama: "Zulüm 1453'te başladı" gibi ifadeler, doğrudan alıntılar olarak kullanılarak belirli gruplara veya kişilere karşı düşmanlık veya olumsuz algı yaratmak için kullanılmaktadır. "Haydi, haydi, haydi" ifadesi, Kılıçdaroğlu'nun bu gruplarla olan ilişkisini göstermek için alıntılanmıştır.
Yoğunlaştırma / Hafifletme	"...bunlar Türkiye'nin belini doğrultmasını istemiyor. Çünkü bunlar milletimizin güvenliğini ve refahını istemiyor. Çünkü bunlar ülkemizin istikrarsızlığından, milletimizin sefaletinden, devletimizin zayıflığından besleniyor." "Kimi açgözlülükten, kimi mevsim şartlarından kaynaklanan bu meseleleri	(Ayrımcı) İfadelerin Etki Gücünü Yoğunlaştırma veya Hafifletme: Yoğunlaştırma: "Bunlar" kelimesi sürekli tekrar edilerek, belirli bir grup veya kişi hakkında olumsuz bir algı yaratılıyor. Bu grup veya kişilerin ülkenin refahını istemediği ve istikrarsızlıktan beslendiği vurgulanarak, olumsuz nitelikleri güçlendiriliyor. "Biz çözümün eriyiz" ifadesi, kendilerini problem çözücü ve güvenilir bir otorite olarak

	yakından takip ediyoruz. Zamanla tüm bunların hâl yoluna girdiğini muhakkak göreceğiz. Ülkemizin ve milletimizin bugüne kadarki her sıkıntısını nasıl çözdüysek, bunların da üstesinden biz geleceğiz. Çünkü biz çözümün eriyiz.	tanımlayarak yoğun bir güven duygusu yaratıyor. “Muhakkak göreceğiz” ifadesiyle gelecekteki başarıları kesin bir dille öngörerek, iddialarını güçlendiriyor. Hafifletme: “Kimi açgözlülükten, kimi mevsim şartlarından” ifadesi, sorunların kaynağını açıklarken daha yumuşatıcı bir ton kullanılıyor. Bu, problemleri insanî faktörlere veya doğal şartlara bağlayarak, doğrudan suçlayıcı olmaktan kaçınıyor.
--	---	--

Tablo 3: Kılıçdaroğlu’nun İstanbul Mitingi Konuşması İncelemesi

	Kemal Kılıçdaroğlu’nun İstanbul mitinginden alıntılar	Bulgular
Adlandırma/ Referans/ Aday Gösterme	“Benim Cumhurbaşkanı olmamı istemeyen iki kesim var. Onları bilmenizi isterim. Birincisi beşli çeteler. İkinci bir grup daha var, uyuşturucu baronları.” “Akılla yöneteceğiz, bilgiyle yöneteceğiz, birikimle yöneteceğiz, ahlakla yöneteceğiz, erdemle yöneteceğiz, hiçbir ayrımcılık yapmayacağız. Ve bu ülkeye sözüm söz; baharı getireceğim baharı, bu ülkeye huzuru getireceğim huzuru, göreceksiniz bunu.”	Adlandırma ve Atıflar: “Beşli çeteler”: Olumsuz bir grup olarak nitelendirilip Türkiye’de ekonomik ve siyasi güce sahip ve bu gücü kötüye kullanan kişiler olarak ima ediliyor. “Uyuşturucu baronları”: Yasa dışı uyuşturucu ticareti yapan ve bundan büyük kazanç elde eden kişiler. Bu grup da olumsuz bir şekilde nitelendirilmiş ve kendisine karşı oldukları belirtilmiş. “Cumhurbaşkanı olmamı istemeyen iki kesim”: Bu kesimler, doğrudan muhalif olarak adlandırılıyor ve negatif özelliklerle ilişkilendiriliyor. “Akılla yöneteceğiz, bilgiyle yöneteceğiz, birikimle yöneteceğiz, ahlakla yöneteceğiz, erdemle yöneteceğiz”: Yönetim biçimini olumlu niteliklerle atıflandırma. Bu ifadeler, gelecekteki

		yönetimin nitelikli ve erdemli olacağını vurguluyor. “Hiçbir ayrımcılık yapmayacağız”: Eşitlik ve kapsayıcılığı vurgulayan olumlu bir atıf. Biyolojik, Doğallaştırıcı ve Kişisizleştirici Metaforlar: “Uyuşturucu baronları”: Yasa dışı faaliyetlerde bulunan, toplum dışı kişiler olarak doğallaştırıcı bir metafor kullanılmış. “Baharı getireceğim”: Bahar, doğal bir yenilik ve umut simgesi olarak kullanılarak olumlu bir değişimi ve iyileşmeyi ima ediyor. Kapsamlamalar (<i>Synecdoches</i>): “Beşli çeteler”: Belirli bir grup insanın tümünü temsil eden bir ifade. Bu terim, genellikle belirli bireyler veya küçük bir grup için kullanılır, ancak burada geniş bir yolsuzluk veya rant düzenini temsil ediyor. “Baharı getireceğim”: Bahar, yeniliği ve tazelenmeyi temsil eden geniş bir kavram olarak kullanılıyor.
Anlam Yükleme/ Yüklemleme	“Beşli çetelerin yurtdışına kaçırdıkları paraları biliyorum. Nerelere götürdüklerini biliyorum. Amerika’da Manhattan’da gökdelenler yaptığını biliyorum. Muhammed Ali Clay’in çiftliğini nasıl satın aldıklarını biliyorum. Londra’da paraları nerelere yatırdıklarını biliyorum. Tamamını, ama	Stereotipik, Değerlendirici Atıflar: “Beşli çeteler”: Belirli bir grup insanı organize suç, yolsuzluk ve yasa dışı faaliyetlerle ilişkilendirerek olumsuz bir şekilde nitelendiriyor. Bu grup, haksız kazanç elde eden ve paralarını yurt dışına kaçıran kişiler olarak sunuluyor. “Yurtdışına kaçırdıkları paralar”: Bu ifade, beşli çetelerin yolsuzluk ve haksız kazanç elde

	tamamını son sentine kadar getireceğim ve bu millete vereceğim.” “...AK Parti’ye veya MHP’ye veya Cumhuriyet İttifakı’ndan birisine geçen seçimlerde oy veren bir kişiyi ikna edeceksiniz, beraber sandığa götüreceksiniz ve oy kullanacak. O zaman gerçek anlamda her bir birey görevini yapmış olacak.”	ettiklerini ima ederek olumsuz bir değerlendirme içeriyor. “AK Parti’ye veya MHP’ye veya Cumhuriyet İttifakı’ndan birisine geçen seçimlerde oy veren bir kişiyi ikna edeceksiniz”: Bu ifadede, karşı tarafın seçmenlerini değiştirmek ve kendi tarafına çekmek gerektiği vurgulanarak, bu seçmenlerin şu anki siyasi tercihleri olumsuz bir şekilde nitelendiriliyor. İma Edilen ve Açıkça Belirtilen Yüklemeler: “Beşli çetelerin yurtdışına kaçırdıkları paraları biliyorum”: Yasa dışı faaliyetlerde bulunulduğunu açıkça belirtiyor. “Amerika’da Manhattan’da gökdelenler yaptığını biliyorum. Muhammed Ali Clay’in çiftliğini nasıl satın aldıklarını biliyorum. Londra’da paraları nerelere yatırdıklarını biliyorum”: Beşli çetelerin yasa dışı kazançlarını gayrimenkul ve yatırımlara dönüştürdüğünü açıkça belirtiyor. “Tamamını, ama tamamını son sentine kadar getireceğim ve bu millete vereceğim”: Yurt dışına kaçırılan paraların geri alınacağını ve halka iade edileceğini açıkça belirtiyor. “...AK Parti’ye veya MHP’ye veya Cumhuriyet İttifakı’ndan birisine geçen seçimlerde oy veren bir kişiyi ikna edeceksiniz”: Karşı tarafın seçmenlerinin ikna edilmesi gerektiğini açıkça belirtiyor. “Beraber sandığa götüreceksiniz ve oy kullanacak”: Bu kişilerin oy kullanmaya teşvik edilmesi gerektiğini açıkça belirtiyor.
--	---	---

		“O zaman gerçek anlamda her bir birey görevini yapmış olacak”: Her bir bireyin, karşı tarafın seçmenlerini ikna ederek ve sandığa götürerek görevini yapmış olacağını ima ediyor.
Kanıtlama/ Uslamlama	“Ülkeyi huzura kavuşturmamız lazım. Çok kamplaştırdılar. Komşumuzun kimliğini sorgular hale getirdiler. İnsanların inançlarını sorgular hale getirdiler. Türkiye’yi buradan çekip çıkaracağız.” “418 milyar doları göturdüler. Az önce Meral Hanım söyledi, sadece bir işlemde 1 milyarın nasıl götürüldüğünü söyledi. Onların tamamını, 418 milyar doları, kuruşu kuruşuna getireceğim ve size vereceğim, bu halka vereceğim.”	<i>Topoi</i> Kullanılarak Politik Dahil Etme veya Dışlama, Ayrımcılık veya Tercihli Muamelelerin Gerekçelendirilmesi: Birlik Toposu (<i>Topos of Unity</i>): Bu metin, ülkeyi huzura kavuşturma ve kutuplaşmayı sona erdirmeye üzerine odaklanıyor. “Çok kamplaştırdılar” ifadesi, mevcut yönetimin ülkeyi böldüğünü ve toplumu kutuplaştırdığını belirtiyor. Bu, mevcut yönetimi politik olarak dışlamayı ve yeni bir birlik arayışını haklı çıkarmak için kullanılıyor. Kurtarma Toposu (<i>Topos of Rescue</i>): “Türkiye’yi buradan çekip çıkaracağız” ifadesi, ülkeyi mevcut durumdan kurtarma vaadiyle, kendilerini kurtarıcı olarak sunarak politik olarak dahil edilmelerini gerekçelendiriyor. Adalet Toposu (<i>Topos of Justice</i>): “418 milyar doları göturdüler” ifadesi, mevcut yönetimin veya belirli grupların yolsuzluk yaptığı iddiasını içeriyor. Bu, adaletin sağlanması gerektiği ve bu paraların geri alınarak halka iade edilmesi gerektiği mesajını veriyor. Bu, mevcut yönetimi dışlamayı ve adil bir yönetimi haklı çıkarmak için kullanılıyor.

		Hesap Verilebilirlik Toposu (<i>Topos of Accountability</i>): “Kuruşu kuruşuna getireceğim ve size vereceğim” ifadesi, yolsuzlukla mücadele ve hesap verilebilirlik vurgusuyla politik olarak dahil edilmeyi gerekçelendiriyor. Bu, halkın yararına çalışan ve adaleti sağlayan bir yönetim vaadi içeriyor.
Bakış Açısı Edindirme/ Çerçeveleme	“Benim saray merakım yok, 6 liderin de öyle, bir saray merakı yok. Ben sizler gibi yaşıyorum. Sizler gibi mütevazı bir hayatım var. Sizler gibi yaşamaktan da onur duyuyorum. Saraya gitmeyeceğiz, Allah nasip eder sizlerin oyuyla Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturduğumda, yerimiz Çankaya olacak, Gazi Mustafa Kemal’in mütevazı mekânı olacak.” “Ortak akılla yola çıktık ve Türkiye Cumhuriyeti Devletini bir kişiye teslim etmeyeceğiz, bir kişinin iki dudağından çıkan bir sözü hiç kimse kabul etmeyecek. Beraber ve birlikte, akılla, bilgiyle, birikimle, ahlakla, erdemle yöneteceğiz. Hiçbir ayrımcılık yapmayacağız. Herkesi kucaklayacağız, herkesi.”	(Ayrımcı) Olayların ve İfadelerin Raporlanması, Tanımlanması, Anlatılması veya Alıntılanması: Raporlama, Tanımlanma: Ortak akıl ile hareket ettiklerini ve yönetimi bir kişiye teslim etmeyeceklerini bildiriyor. “Ortak akılla yola çıktık” ve “Türkiye Cumhuriyeti Devletini bir kişiye teslim etmeyeceğiz” ifadeleri, mevcut yönetim anlayışına karşı bir duruşu raporluyor. Liderlerin ve kendisinin mütevazı bir hayat sürdüğünü ve halkla aynı yaşam standartlarına sahip olduğunu açıklıyor. “Ben sizler gibi yaşıyorum” ve “saray merakı yok” ifadeleri, bu durumu tanımlıyor. Anlatım: “Saraya gitmeyeceğiz, Allah nasip eder sizlerin oyuyla Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturduğumda, yerimiz Çankaya olacak” ifadesi, gelecekteki planlarını ve bu planların mütevazı bir şekilde sürdürüleceğini anlatıyor. “Hiçbir ayrımcılık yapmayacağız. Herkesi kucaklayacağız, herkesi” ifadesiyle, gelecekteki planlarını ve yönetim anlayışını anlatıyor.

		Alıntılama (<i>Quotation</i>): “Gazi Mustafa Kemal’in mütevazı mekânı olacak” ifadesi, geçmişteki liderlerin mütevazı yaşam tarzlarına atıfta bulunarak, kendi planlarını bu bağlamda sunuyor. “Bir kişinin iki dudağından çıkan bir sözü hiç kimse kabul etmeyecek” ifadesi, otoriter yönetim anlayışını eleştirerek, bu tür bir yönetimi reddettiklerini belirtiyor.
Yoğunlaştırma / Hafifletme	“...kul hakkı yemem ve kul hakkı yedirmem. Bakınız hiç onlar diyorlar mı biz kul hakkı yemeyeceğiz diye. Demiyorlar, söyleyemiyorlar. Ben onların neler yediğini biliyorum. Kul hakkı yiyenin burnundan fitil fitil getireceğim. Hiç kimse endişe etmesin.” “800 bini aşkın genç, İstanbul’da ilk kez gidip sandıkta oy kullanacak. Ve sizler otoriter bir yönetimi demokratik yollarla değiştireceksiniz; sadece bizim siyasi tarihimize değil dünya siyasi tarihine de önemli bir armağan bırakacaksınız. Bu onur size yeter.”	(Ayrımcı) İfadelerin Etki Gücünü Yoğunlaştırma veya Hafifletme: Yoğunlaştırma: “Kul hakkı yemem ve kul hakkı yedirmem” ifadesi, güçlü bir ahlaki duruşu vurgulamak için kullanılıyor. Bu, yolsuzluk ve adaletsizlikle mücadelede kararlılığı göstermektedir. “Bakınız hiç onlar diyorlar mı biz kul hakkı yemeyeceğiz diye. Demiyorlar, söyleyemiyorlar” ifadeleri, karşı tarafın ahlaki yetersizliğini vurgulamak için kullanılıyor ve bu da suçlamanın etki gücünü artırıyor. “Ben onların neler yediğini biliyorum. Kul hakkı yiyenin burnundan fitil fitil getireceğim” ifadesi, karşı tarafa yönelik ciddi suçlamalar içeriyor ve bu suçlamaların ciddiyetini ve kararlılığını yoğunlaştırıyor. “800 bini aşkın genç” ifadesi, büyük bir genç seçmen kitlesinin katılımını vurgulayarak ifadenin önemini artırıyor. “Otoriter bir yönetimi demokratik yollarla değiştireceksiniz” ifadesi, genç seçmenlerin

		yapacakları değişimin büyüklüğünü ve önemini vurguluyor. Bu, ifadenin etki gücünü yoğunlaştırmaktadır. “Sadece bizim siyasi tarihimize değil dünya siyasi tarihine de önemli bir armağan bırakacaksınız” ifadesi, genç seçmenlerin eylemlerinin küresel bir öneme sahip olduğunu vurgulayarak, ifadelerin etki gücünü artırıyor. Hafifletme: Bu metinde hafifletici ifadeler kullanılmamış; aksine, suçlamalar ve kararlılık güçlü bir şekilde vurgulanarak ifadelerin etki gücü artırılmıştır. “Bu onur size yeter” ifadesi, genç seçmenlerin yapacakları değişimden gurur duymalarını sağlamak için kullanılan daha yumuşatıcı bir ton taşıyor. Bu, ifadelerin olumlu bir etki yaratmasını sağlıyor.
--	--	---

3.6. Bulguların değerlendirilmesi

Erdoğan’ın söylemlerine Wodak’ın STY yaklaşımı uygulandığında ilk olarak analizde, adlandırma ve atıflar incelemesinde, “Kur, döviz, faiz sarmalı üzerinden ekonomimizi yıkma tehditleri savuranları” ifadesi, ekonomiyi tehdit eden belirsiz dış güçleri tanımlarken, “küresel tefeciler” uluslararası finans kuruluşları veya yatırımcıları olumsuz nitelendirmektedir. “Bay bay Kemal” ifadesi, Kemal Kılıçdaroğlu’nu küçümseyici bir şekilde tanımlamakta ve “tefeciler para vermez” ifadesi, Kılıçdaroğlu’nun finansal destek bulamayacağını ima etmektedir. Muhalefet partileri için kullanılan “yedili, dokuzlu, 11’li masa” ve “masanın üstünde kimler var, altında kimler var” ifadeleri, muhalefetin karmaşıklığını vurgularken, “tek parti faşizminin temsilcileri” ifadesi, CHP’yi olumsuz bir şekilde tanımlamaktadır.

Biyolojik, doğallaştırıcı ve kişisizleştirici metaforlar arasında “avucunu yalarsın” ifadesi, Kılıçdaroğlu’nun beklentilerinin boşuna olduğunu belirtirken, “masanın üstünde kimler var, altında kimler var, hepsi birbirine karışmış” ifadesi muhalefetin düzensizliğini vurgulamaktadır. Kapsamlamalar (*synecdoches*) olarak “yedili, dokuzlu, 11’li masa” muhalefet partilerini, “kur, döviz, faiz sarmalı” ekonomik sorunları ve “tek parti faşizminin temsilcileri” CHP’yi geniş bir grup olarak temsil etmektedir.

Stereotipik ve değerlendirci atıflar arasında “terör örgütleriyle beraber gezen dolaşan Kılıçdaroğlu” ifadesi, Kılıçdaroğlu’nu terör örgütleriyle ilişkilendirirken, “Türkiye’de yönetim değişmeli” manşetleri atanlar yönetim değişikliği talep eden medya kuruluşlarını olumsuz nitelendirmektedir. “LGBT’cileri aynı safta buluşturanlar” ifadesi, LGBT haklarını savunanları olumsuz bir şekilde tanımlarken, “CHP, LGBT’ci mi? HDP, LGBT’ci mi? İYİ Parti LGBT’ci mi?” ifadeleri bu partileri LGBT haklarını savunmakla ilişkilendirerek olumsuzlamaktadır. “AK Parti asla LGBT’ci olmadı, olmaz” ifadesi ise AK Parti’yi LGBT haklarını savunmamakla övmektedir.

İma edilen ve açıkça belirtilen yüklemeler arasında, “biz vatanımızı böldürtmeyeceğiz” ifadesi vatani savunma kararlılığını açıkça belirtirken, “bu terör örgütleriyle beraber gezen dolaşan Kılıçdaroğlu’na biz bu vatani böldürtmeyeceğiz” ifadesi Kılıçdaroğlu’nun terör örgütleriyle işbirliği yaptığı ima edilmektedir. “Masada bulunan o diğerleri bu LGBT’cilere ‘hayır’ diyor mu?” ifadesi, diğer muhalefet partilerinin LGBT haklarını savunmaya karşı olmadıkları ima edilirken, “AK Parti asla LGBT’ci olmadı, olmaz” ifadesi AK Parti’nin LGBT haklarını savunmadığını açıkça belirtmektedir.

Topoi kullanılarak politik dahil etme veya dışlama, ayrımcılık veya tercihli muamelelerin gerekçelendirilmesi bağlamında, tarih toposu, Yeşilköy’deki alanın havacılık alanındaki bir teknoloji hamlesinin CHP tarafından bitirildiğini belirterek partinin olumsuz tarihsel etkisini ima etmektedir. Başarı toposu, “dikili taşı yok, dikili ağacı yok” ifadesiyle CHP’nin herhangi bir somut başarıya sahip olmadığını iddia etmektedir. Tehlike/tehdit toposu, Kılıçdaroğlu’nun HDP ve PKK ile ilişkilendirildiğini belirterek onun ve destekçilerinin tehlikeli olduğunu ima etmektedir. Ulusal birlik toposu, “benim millî ve yerli olan vatandaşım bunlara oy verir

mi?” ifadesiyle ulusal birliği vurgulayan ve Kılıçdaroğlu’nu bu birliği tehdit eden bir figür olarak gösteren bir strateji kullanmaktadır.

Kemal Kılıçdaroğlu’nun söylemlerinde ise (ayırımcı) olayların ve ifadelerin raporlanması, tanımlanması, anlatılması veya alıntılanması bağlamında, “ortak akılla yola çıktık” ve “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni bir kişiye teslim etmeyeceğiz” ifadeleri mevcut yönetim anlayışına karşı bir duruşu raporlarken, liderlerin ve kendisinin mütevazı bir hayat sürdüğünü ve halkla aynı yaşam standartlarına sahip olduğunu açıklayan ifadeler bu durumu tanımlamaktadır. “Beşli çeteler, uyuşturucu baronları” ifadeleri ile belirli bir grup insan organize suç, yolsuzluk ve yasa dışı faaliyetlerle ilişkilendirerek olumsuz bir şekilde nitelendirilmiştir. Konuşmasında, “saraya gitmeyeceğiz” ve “hiçbir ayrımcılık yapmayacağız” ifadeleri gelecekteki planlarını ve yönetim anlayışını anlatırken; alıntılama bağlamında “yerimiz Çankaya olacak, Gazi Mustafa Kemal’in mütevazı mekânı olacak” ve “bir kişinin iki dudağından çıkan bir sözü hiç kimse kabul etmeyecek” ifadeleri geçmiş liderlerin mütevazı yaşam tarzlarına ve mevcut yönetimin otoriter anlayışına eleştirel atıfta bulunmaktadır.

(Ayrımcı) ifadelerin etki gücünü yoğunlaştırma veya hafifletme bağlamında, “kul hakkı yemem ve kul hakkı yedirmem” gibi güçlü ahlaki duruşu vurgulayan ifadeler, karşı tarafın ahlaki yetersizliğini vurgulayarak suçlamanın etki gücünü artırmaktadır. “Biz çözümün eriyiz” ifadesi, kendilerini problem çözücü ve güvenilir bir otorite olarak tanımlayarak güven duygusunu yoğunlaştırırken, “kuruşu kuruşuna getireceğim” ifadesi hesap verilebilirlik vurgusuyla politik dahil edilmeyi gerektirmektedir. Hafifletme bağlamında, “kimi açgözlülüğten, kimi mevsim şartlarından” ifadesi sorunların kaynağını daha yumuşatıcı bir tonla açıklamaktadır.

SONUÇ

Bu tez, Türkiye’de 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri sürecinde Cumhur ve Millet İttifakları tarafından kullanılan kutuplaştırıcı söylemleri, söylem analizi ve eleştirel düzlemde incelemiştir. Araştırmanın amacı, siyasi kutuplaşmanın kültürel temellerini ve bu kutuplaştırıcı dilin stratejik iletişim yönetimi düzeyinde neden tercih edildiğini anlamaktır. Ayrıca, bu söylemlerin Türkiye’deki demokratik kültür üzerindeki etkilerini değerlendirmektir.

Bu çalışmada Türkiye’nin seçim dönemlerinde iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkinin dışlayıcı bir doğada ilerlediği vurgulanmıştır. Türkiye’nin 100 yıllık Cumhuriyet ve 73 yıllık çok partili sistem tarihine rağmen, çoğulcu demokrasi kültüründeki problemler belirtilmiştir. Bu bağlamda, 2023 seçim dönemi incelenmiş ve bu dönemin kendine özgü söylemleri ile bu söylemlerin bağlamları incelenmiştir.

Bu tez, siyasi iletişimin niteliğine yönelik farkındalığı artırmayı ve siyasi tartışmalarda daha kapsayıcı ve bilgi temelli bir yaklaşımı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Stratejik iletişim yönetimi bağlamında, siyasi aktörlerin toplumu etkilemek için kullandıkları yöntemler, mesajların hedef kitleye iletilmesi ve paydaşların yönetimi gibi unsurlar üzerinde durulmuştur. Özellikle stratejik iletişimin, kutuplaştırıcı söylemlerin inşasında ve bu söylemlerin toplum üzerindeki etkilerinde oynadığı kritik rol vurgulanmıştır. Uzlaşma kültürünü yeniden tesis etmek ve farklılıklara saygı duyarak iş birliği yapmak, Türkiye’nin demokrasi kültürünü geliştirmede önemli adımlar olacaktır. Bu çalışma, çoğulcu demokrasiye sahip bir Türkiye inşasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma, Türkiye’nin siyasi sahnesinde kutuplaştırıcı ve popülist söylemlerin demokratik kurumlar ve siyasi süreçler üzerindeki etkilerini derinlemesine analiz ederek bir katkı sunmaktadır. Demokratik sistemlerde uzlaşma kültürünün hayati olduğu gerçeği göz önüne alındığında, bu çalışma, demokrasiyi tehdit eden kutuplaştırma olgusuna dikkat çekmektedir. Bir toplumu farklı kültürler ve farklı insan toplulukları oluşturur, bunların hepsi birbiriyle belli bir anlayış çerçevesinde yaşadıkları müddetçe bir ülke sağlıklı bir demokrasi ortamına sahip olur. Kutuplaştırıcı söylemlerin bu anlayış çerçevesine zarar vermesi, toplumun ve dolayısıyla ülkenin bütünlüğüne zarar vermesidir.

Elde edilen bulgular, demokratik değerlerin korunması ve siyasi istikrarın sürdürülmesi için siyasi iletişimin niteliğine dair farkındalığı artırmaya ve siyasi tartışmalarda daha kapsayıcı ve bilgi temelli yaklaşımların teşvik edilmesine yönelik bir çağrıyla içermektedir.

Türkiye’deki kutuplaşmayı anlamak ve derinlemesine analiz etmek amacıyla, bu çalışmada iki ana araştırma sorusu formüle edilmiştir.

Q1: Türkiye’deki 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde liderlerin kullandığı kutuplaştırıcı söylemler siyasi merkezden nasıl uzaklaştırmadır?

Q2: Kutuplaştırıcı popülist söylemlerin Türkiye siyasetinde liderlerin söylemlerinin ana odağına yerleşmesi nasıl açıklanabilir?

Bu sorulara cevap bulmak için Ruth Wodak’ın STY yöntemi kullanılarak 2023 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde liderlerin konuşmaları üzerinde söylem analizi yapılmıştır. Çalışmada, kutuplaştırıcı söylemler yalnızca söylem düzeyinde incelenmiş olup, toplum üzerindeki etkileri ölçülmemiştir. Liderlerin söylemleri, seçim sonuçlarını tek başına belirlemese de önemli bir rol oynamıştır ve bu bağlamda tarihsel analizden faydalanılmıştır. Bu çerçevede ilk soruya, Türkiye’deki siyasi merkezin erozyona uğraması liderlerin söylemlerinden görülebilmektedir cevabı verilebilir. İktidar ile ana muhalefetin aralarına koydukları mesafe, onların söylemlerinin dışlayıcı ve suçlayıcı ifadeleri, toplumdaki zıt kesimler arasında mesafe koymaktadır. Merkeze en yakın söylem herkesi kapsayıcı, çoğulcu bir yaklaşımı yansıtır; ana muhalefeti terörist gruplar ile birlikte gösteren ya da iktidarın yolsuzluklarını ön plana çıkaran ifadeler iki kutuplu siyaset ortamında zıt kutuplar arasındaki mesafeyi arttırmaktadır. İkinci soruya ise liderlerin kendi saflarıyla zıt saflar arasındaki mesafeyi açacak kutuplaştırıcı popülist söylemler ile olası seçmen fikir değişikliklerinin önüne geçmeyi kendilerini haklı kılmayı ifade etmeye çalışmaktadırlar cevabı verilebilir. Liderlerin incelenen miting konuşmalarında seçmenlere kendilerini tercih ettirmek için Türkiye’nin geleceğine dair çizdikleri vizyonun önüne geçen karşı tarafı suçlayıcı ifadeler kullandıkları görülmektedir. Bu nedenle seçmenin tercihinin kazanmak amacıyla rakibin imajını sarsıcı ifadeler kullanmayı tercih etmektedirler.

Araştırmanın bulguları, kutuplaştırıcı söylemlerin seçim dönemlerinde siyasi aktörler tarafından stratejik olarak kullanıldığını göstermektedir. Erdoğan ve

Kılıçdaroğlu'nun söylemlerine uygulanan Wodak'ın STY ile yapılan analizde, çeşitli adlandırma ve atıflar, biyolojik ve doğallaştırıcı metaforlar, stereotipik ve değerlendirici atıflar, ima edilen ve açıkça belirtilen yüklem ve topoi kullanımları tespit edilmiştir.

Erdoğan'ın konuşmasına yapılan analizde, liderin dili, rakiplerini ve muhalefeti olumsuz bir çerçeveye oturtmak için stratejik olarak şekillendirilmiştir. Erdoğan, “Kur, döviz, faiz sarmalı” gibi ifadelerle belirsiz dış tehditleri ve “küresel tefeciler” terimiyle uluslararası finans çevrelerini suçlayarak, ekonomik zorlukları dış güçlere bağlamaktadır. Ayrıca, Kemal Kılıçdaroğlu'nu “Bay bay Kemal” gibi küçümseyici ifadelerle hedef alarak, onun finansal kaynak bulamayacağını ima etmektedir. Muhalefeti, “yedili, dokuzlu, 11'li masa” gibi ifadelerle karmaşık ve düzensiz göstermeye çalışırken, CHP'yi “tek parti faşizminin temsilcileri” olarak nitelendirerek, partinin geçmişine dair olumsuz bir imaj çizmektedir.

Erdoğan'ın dilinde ayrıca, biyolojik ve kişiliksizleştirici metaforlar ve stereotipik atıflar öne çıkmaktadır. Örneğin, Kılıçdaroğlu'nun terör örgütleriyle iş birliği yaptığına dair ima edilen ifadeler, muhalefeti tehlikeli ve tehditkâr bir konuma yerleştirmektedir. LGBT haklarına yönelik olumsuzlamalar, Erdoğan'ın AK Parti'yi bu konuda ayrıştırıcı bir şekilde konumlandırmasını sağlamaktadır. Ayrıca, tarih ve başarı topoi kullanılarak CHP'nin geçmişteki olumsuz etkileri ve başarısızlıkları vurgulanırken, Kılıçdaroğlu'nun HDP ve PKK ile ilişkilendirilmesi, onun ulusal birliği tehdit eden bir figür olarak sunulmasına hizmet etmektedir.

Kemal Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinde, mevcut yönetim anlayışına karşı duruşu ve halkla aynı yaşam standartlarına sahip olduğunu vurgulayan ifadeler öne çıkmaktadır. “Ortak akılla yola çıktık” ve “Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni bir kişiye teslim etmeyeceğiz” gibi ifadelerle, otoriter yönetim anlayışına karşı durduğu vurgulanırken, “Beşli çeteler, uyuşturucu baronları” gibi ifadelerle belirli grupları yolsuzluk ve organize suçlarla ilişkilendirerek olumsuz bir şekilde tanımlamaktadır. Ayrıca, “saraya gitmeyeceğiz” ve “hiçbir ayrımcılık yapmayacağız” gibi ifadeler, gelecekteki planlarını ve yönetim anlayışını şekillendiren önemli unsurlar olarak dikkat çekmektedir.

Kılıçdaroğlu'nun dilinde '(Ayrımcı) İfadelerin Etki Gücünü Yoğunlaştırma' atfı öne çıkmaktadır. Kendisinin güçlü ahlaki duruşu iddiasını vurgulayan "kul hakkı yemem ve kul hakkı yedirmem" gibi ifadeler, karşı tarafın ahlaki yetersizliğini öne çıkararak suçlamaların etkisini artırmaktadır. "Biz çözümün eriyiz" ifadesi, kendilerini güvenilir bir çözüm otoritesi olarak tanımlarken, "kuruşu kuruşuna getireceğim" ifadesiyle hesap verebilirlik ve şeffaflık vurgusu yapılmaktadır. Hafifletici bir ton kullanarak, sorunların kaynaklarını daha yumuşatıcı bir dille açıklayan ifadeler, Kılıçdaroğlu'nun eleştirel ancak dengeli bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir.

Bu çalışmanın sınırlılığı ise kullanılan STY yönteminin sübjektif doğası nedeniyle araştırmacının yorumlarına bağlı kalmasıdır. Bu da analizlerin objektifliği konusunda soru işaretleri yaratabilir. Çalışmada, 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi sürecinde liderlerin söylemleri incelenmiş, ancak bu söylemlerin toplumu nasıl etkilediği doğrudan ölçülmemiştir; seçmen tepkileri dolaylı olarak seçim sonuçlarıyla gözlemlenmiştir. STY'nin amacı, toplumda oluşan imgeleri değil, siyasi liderlerin söylemleriyle nasıl bir algı yaratmaya çalıştığını anlamaktır. Araştırma, sadece 2023 seçimlerinde öne çıkan kutuplaştırıcı öğeleri tespit etmiş ve siyasilerin karşıt grupları olumsuz adlandırmalarına odaklanmıştır. Bununla birlikte bu çalışma, konusu itibarıyla Türkiye'nin kutuplaşmış ortamında herhangi bir siyasi ideolojik görüşü hedef almadan, siyasi bir ayrım yapmadan söylemleri objektif bir biçimde analiz etmeye çalışmıştır.

Bu çalışma, Türkiye'deki siyasi kutuplaşmanın kültürel ve ideolojik temellerini anlamaya yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır. Kutuplaşma, demokrasinin en belirgin tehditlerinden biridir ve bu çalışma, siyasi söylemlerin toplumdaki ayrışmayı nasıl katkıda bulunduğunu göstermektedir. Siyasi partilerin oy oranlarını artırmak için popülist söylemlere başvurusu, bu süreçte rakibi dışlayıcı söylemleri kullanarak kutuplaştırma siyasetini ortaya çıkarmaktadır. Bu kutuplaşma arasındaki uçurumun kapanması için siyasetçilerin söylemlerinde farklı bir söylem tarzına yönelmeleri beklenmemelidir. Bireylerin siyasi söylemlerle karşı karşıya kaldıklarında neye, nasıl reaksiyon verdikleri, söylemleri şekillendirmekte önemlidir. Bu nedenle oy veren tüm yurttaşların siyaset okuryazarlığı seviyesinin artması, siyasetçilerin söylemlerine yön verecek, toplumsal kutuplaşmanın siyasi söylemlerle artmasının önüne geçebilecektir. Daha fazla reytingin, sosyal medya görünürlüğünün negatif söylemlerle başarıldığı bir medya ve siyasi kampanya ortamında, bunu

değiştirme sorumluluğu sosyal medya kullanıcıları ve seçmen olan vatandaşa düşmektedir. “Biz” ve “onlar” odaklı yapılan kampanyalar ve söylemler yerine yapıcı ve tüm toplumu “biz” diye kapsayacak, herkese hitap etmeye çalışan söylemlere ulaşmayı, bu tür söylemlere pozitif reaksiyonlar veren seçmenler sağlayacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma Türkiye’deki siyasi kutuplaşmanın analizi, bu kutuplaşmanın nedenleri ve sonuçları üzerine önemli bir içgörü sunmaktadır. Siyasi liderlerin söylemleri, toplumsal ayrışmayı derinleştirebilir veya azaltabilir. Bu nedenle, siyasi iletişim stratejilerinin ve kullanılan söylemlerin dikkatli bir şekilde analiz edilmesi, demokratik değerlerin korunması ve siyasi istikrarın sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu tez, Türkiye’nin siyasi kültür çalışmalarına ve kutuplaşma literatürüne katkıda bulunacak değerli bulgular sunmaktadır. Bu alanda araştırmalarını sürdürmeyi düşünenler, farklı siyasi dönemler ve liderlerin söylemlerini karşılaştırmalı olarak analiz ederek, kutuplaşmanın hem Türk siyasetinde hem de dünya genelinde söylem düzeyine nasıl yansıdığını derinlemesine inceleyebilirler.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Ahmad, Feroz (2008), **Bir Kimlik Peşinde Türkiye**, 3. Baskı, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Arendt, H. (1951), **The Origins of Totalitarianism**, Harcourt, Brace and Company.

Batory, A. ve Svensson, S. (2019). **The Use and Abuse of Participatory Governance by Populist Governments**. Policy & Politics.

Berkes, Niyazi (1999), **The Development of Secularism in Turkey**, New York: Routledge.

Brubaker, R. (1996), **Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe**, Cambridge University Press.

Castles, S. ve Miller, M. J. (2009), **The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World**, Palgrave Macmillan.

Conniff, M. L. (Ed.). (1999), **Populism in Latin America**, University of Alabama Press.

Coombs, W. T. (2007). **Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding**. Sage Publications.

Delli Carpini, M. X. ve Keeter, S. (1996), **What Americans Know about Politics and Why It Matters**, Yale University Press.

Deringil, Selim (1989), **Turkish Foreign Policy During the Second World War: An ‘Active’ Neutrality**, Cambridge: Cambridge University Press.

DiMaggio, A. R. (2023), “The Age of Post-Truth Politics”, in **Fake News in America**, Cambridge University Press.

Dağ, Rahman (2017), **Ideological Roots of the Conflict between Pro-Kurdish and Pro-Islamic Parties in Turkey**, New Castle: Cambridge Scholars Publishing.

Dursun-Özkanca, Oya (2012), “Secularism in Turkey: An Analysis of the Impact of Justice and Development Party’s Policies on the Secularist State”, in **Politics in Theology: Religion and Public Life**, ed. G. R. Ricci, London: Transaction Publishers.

Fairclough, N. L., Mulderrig, J. ve Wodak, R. (2011), “Critical Discourse Analysis”, in **Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction**, ed. T. A. van Dijk, Sage.

Farkas, J. ve Schou, J. (2019), **Post-Truth, Fake News and Democracy: Mapping the Politics of Falsehood**, Routledge.

Goffman, E. (1959). **The Presentation of Self in Everyday Life**. Anchor Books.

Goodwyn, L. (1978), **The Populist Moment: A Short History of the Agrarian Revolt in America**, Oxford University Press.

Hawkins, K. A. ve Kaltwasser, C. R. (2017), **The Oxford Handbook of Populism**, Oxford University Press.

Hawley, G. (2017), **The Rise of the Alt-Right**, Brookings Institution Press.

Heath, R. L., ve Bryant, J. (2000). **Human Communication Theory and Research: Concepts, Contexts, and Challenges**. Lawrence Erlbaum Associates.

Hobbs, R. (2010). **Digital and Media Literacy: Connecting Culture and Classroom**. Corwin Press.

Kaltwasser, C. R., Taggart, P. A., Espejo, P. O. ve Ostiguy, P. (Eds.). (2017), **The Oxford Handbook of Populism**, Oxford University Press.

Karpat, Kemal. H. (1959), **Turkey's Politics: The Transition to a Multi-Party System**, Princeton University Press.

Kellner, D. ve Share, J. (2007). **Critical Media Literacy, Democracy, and the Reconstruction of Education**. Peter Lang Publishing.

Laclau, E. (2005), **On Populist Reason**, Verso.

Levitsky, S. ve Ziblatt, D. (2018), **How Democracies Die**, Broadway Books.

Mansbridge, J. ve Morris, A. (2001), **Oppositional Consciousness: The Subjective Roots of Social Protest**, University of Chicago Press.

Moffitt, B. (2016), **The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation**, Stanford University Press.

Mudde, C. (2007), **Populist Radical Right Parties in Europe**, Cambridge University Press.

Mudde, C. (2017), **Populism: An Introduction**, Routledge.

Norris, P. ve Inglehart, R. (2019), **Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism**, Cambridge University Press.

Norris, P. (2000), **A Virtuous Circle: Political Communications in Post-Industrial Societies**, Cambridge University Press.

Nye, J. S. (2004). **Soft Power: The Means to Success in World Politics**. Public Affairs.

Özbudun, Ergun (2011), **Otoriter Rejimler Seçimsel Demokrasiler ve Türkiye**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Öztürk, A. E. (2019), **Religion and the Turkish State: Politics, Secularism and Religion in Turkey**, Routledge.

Paul, C. (2011), **Strategic Communication: Origins, Concepts, and Current Debates**, Praeger.

Potter, W. J. (2013). **Media Literacy**. SAGE Publications.

Roberts, K. M. (1995), **Deepening Democracy? The Modern Left and Social Movements in Chile and Peru**, Stanford University Press.

Sunstein, C. R. (2017), **#Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media**, Princeton University Press.

Taggart, P. (2000), **Populism**, Open University Press.

Taylor, K.-Y. (2016), **From #BlackLivesMatter to Black Liberation**, Haymarket Books.

Van Dijk, T. A. (2013), “Ideology and Discourse”, in **The Oxford Handbook of Political Ideologies**, eds. M. Freeden ve diğ., Oxford University Press.

Van Dijk, T. A. (2015), “Critical Discourse Analysis”, in **The Handbook of Discourse Analysis**, eds. D. Schiffrin ve diğ., Blackwell Publishers.

Wodak, R. ve Meyer, M. (Eds.) (2001), **Methods in Critical Discourse Analysis**, Sage.

Wodak, R. (2009), **The Discourse of Politics in Action: 'Politics as Usual'**, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Wodak, R. (2011), **The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual**, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Wodak, R. ve Meyer, M. (Eds.), **Methods for Critical Discourse Analysis**, 2nd ed., London: SAGE Publications.

Yavuz, M. H. (2009), **Secularism and Muslim Democracy in Turkey**, Cambridge University Press.

Sürelî Yayınlar

Ahmad, Feroz (1991), “Politics and Islam in Modern Turkey”, **Middle Eastern Studies**, 27(1).

Akyol, Mustafa (2013), “Turkey’s Liberal Paradox”, **Turkish Studies**, 14(2).

Al-Azzawi, Q. ve Abbass, H. (2022), “A Critical Stylistic Analysis of Polarization in American President Joe Biden’s Campaign in the Last American Elections”, **Journal of Humanities and Social Sciences Studies**, 4(4).

Aslan, Seyfettin ve Alkış, Mehmet (2015), “Osmanlı’dan Cumhuriyete Geçişte Türkiye’nin Modernleşme Süreci: Laikleşme ve Ulusal Kimlik İnşası”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, 6(1): 18–33.

Baker, J. O. ve Edmonds, A. E. (2021), “Immigration, Presidential Politics, and Partisan Polarization among the American Public, 1992–2018”, **Sociological Spectrum**, 41(4): 287–303.

Bennett, W. L. (2003), “Communicating Global Activism: Strengths and Vulnerabilities of Networked Politics”, **Information, Communication & Society**, 6(2).

Boral Aslan, Nergis ve Nisan, Fatma (2020), “Sağ ve Sol Bakış Açısıyla Siyasal Söylemin ve İdeolojinin Gazete Karikatürlerine Yansıması: 2017 Başkanlık Sistemi Referandumu”, **Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, 34.

Coutinho, Bruno, Lopes, Adriana ve do Nascimento e Silva, Daniel (2017), “Populism and the People in Lula’s Political Discourse: Bridging Linguistic and Social Theory”, **Revista de Estudos da Linguagem**, 25.

Elmacioğlu, G. (2024), “Ruth Wodak and the Discourse-Historical Approach: An Assessment Based on Application Examples”, **4. Boyut Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi**, 24, 1–20.

Esen, Berk ve Gümüşçü, Şebnem (2018), “The Perils of ‘Turkish Presidentialism’”, **Review of Middle East Studies**, 52(1).

Fairclough, N. (1999), “Global Capitalism and Critical Awareness of Language”, **Language Awareness**, 8(2), 71–83.

Fairclough, N. L. (1992), “Discourse and Text: Linguistic and Intertextual Analysis within Discourse Analysis”, **Discourse & Society**, 3(2), 193–217.

Flamino, J., Galezzi, A., Feldman, S., Macy, M., Cross, B., Zhou, Z., Serafino, M., Bovet, A., Makse, H. ve Szymanski, B. (2021), “Political Polarization of News Media and Influencers on Twitter in the 2016 and 2020 US Presidential Elections”. **Nat Hum Behav** 7, 904–916 (2023).

Fording, R. C. ve Schram, S. F. (2020), “The Make America Great Again Muddle: Racial Resentment and Policy Preferences in the Trump Era”, **The Forum**, 18(1), 39-59.

Fulay, S., ve Roy, D. (2023), Polarized Speech on Online Platforms.

Green, J., Edgerton, J., Naftel, D., Shoub, K. ve Cranmer, S. (2020), “Elusive Consensus: Polarization in Elite Communication on the COVID-19 Pandemic”, **Science Advances**, 6.

Güneş, İhsan (1984), “Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nden Halk Fırkası’na Geçiş”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 2. Basım, C.III.

Hallahan, K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Verčič, D. ve Sriramesh, K. (2007). Defining Strategic Communication. **International Journal of Strategic Communication**, 1(1), 3-35.

Hawkins, K. A. ve Stewart, B. M. (2019), "Populism, Social Media, and Political Communication", **Political Research Quarterly**, 72(3), 570-582.

Hobolt, S., Leeper, T. J. ve Tilley, J. (2020), "Divided by the Vote: Affective Polarization in the Wake of the Brexit Referendum", **British Journal of Political Science**, 51(4), 1476-1493.

Iyengar, S. ve Massey, D. S. (2019), "Scientific Communication in a Post-Truth Society", **Proceedings of the National Academy of Sciences**, 116(16), 7656-7661.

Kasalak, Kadir ve Uçar, Fuat (2014), "Türk Siyasetinde Cepheleşme/Kutuplaşma Olgusunun Dinamikleri ve Milliyetçi Cephe Hükümetleri", **SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 33(1).

Kreiss, D., Lawrence, R. ve McGregor, S. C. (2018), "In Their Own Words: Political Practitioner Accounts of Candidates, Audiences, Affordances, Genres, and Timing in Strategic Social Media Use", **Political Communication**, 35(1), 31-48.

Kubin, E. ve von Sikorski, C. (2021), "The Role of (Social) Media in Political Polarization: A Systematic Review", **Annals of the International Communication Association**, 45(3), 188-206.

Küçük, Ayşe (2019), "Türkiye’de Sosyal ve Siyasal Değişim: 1980 ve Sonrası", **Harran Üniversitesi İİBF Dergisi**, 3(4).

Lilleker, D., Bene, M., Balaban, D., Fenoll, V. ve Kruschinski, S. (2021). Populism, Its Prevalence, and Its Negative Influence on Democratic Institutions. **Contemporary Politics, Communication, and the Impact on Democracy**. 153-170.

Livingstone, S. (2004). Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. **The Communication Review**, 7(1), 3-14.

McCombs, M. E., ve Shaw, D. L. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. **Public Opinion Quarterly**, 36(2), 176-187.

Moore, S. (2010), “The Origins of Strategic Communication: Precedents and Parallels in Ancient States”, **Atlantic Journal of Communication**, 18(4), 227-240.

Mudde, C. (2004), “The Populist Zeitgeist”, **Government and Opposition**, 39(4), 541-563.

Nyhan, B. ve Reifler, J. (2010), “When Corrections Fail: The Persistence of Political Misperceptions”, **Political Behavior**, 32(2), 303-330.

Özata, Mürsel (2023), “Türk Basınında İran İslam Devrimi: Aydınlık Gazetesi Örneği”, **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum**, 12(34).

Özbudun, Ergun (2012), “Türkiye’de Anayasa Yargısının Doğuşu: 1961 Anayasası Üzerindeki Kurucu Meclis Görüşmeleri”, **Liberal Düşünce Dergisi**, 68(5).

Rajabi, A., Mantzaris, A. V., Atwal, K. S. ve Garibay, I. (2021), “Exploring the Disparity of Influence between Users in the Discussion of Brexit on Twitter”, **Journal of Computational Social Science**, 4(4), 903-917.

Reisigl, M. ve Wodak, R. (2009), “The Discourse-Historical Approach”, in **Methods of Critical Discourse Analysis**, 2nd ed., eds. R. Wodak & M. Meyer, London: Sage, 87–121.

Rooduijn, M., Akkerman, T. ve De Lange, S. L. (2019), “How Distinct is the Radical Right? Assessing the Cross-National and Cross-Temporal Validity of the Ideological Extremism Scale”, **European Journal of Political Research**, 58(2), 750-766.

Roper, J. (2005). Symmetrical Communication: Excellent Public Relations or a Strategy for Hegemony?, **Journal of Public Relations Research**, 17(1), 69-86.

Schwalbe, M. C., Cohen, G. L. ve Ross, L. (2020), “The Objectivity Illusion and Voter Polarization in the 2016 Presidential Election”, **Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America**, 117.

Shoots-Reinhard, B., Goodwin, R., Bjälkebring, P., Markowitz, D. M., Silverstein, M. C. ve Peters, E. (2021), “Ability-Related Political Polarization in the COVID-19 Pandemic”, **Intelligence**, 88, 101580.

Simonsson, O., Goldberg, S. B., Marks, J., Yan, L. ve Narayanan, J. (2022), “Bridging the (Brexit) Divide: Effects of a Brief Befriending Meditation on Affective Polarization”, **PLoS ONE**, 17(4).

Stromer-Galley, J., Rossini, P. G. C., Hemsley, J. J., Bolden, S. E. ve McKernan, B. (2021), “Political Messaging Over Time: A Comparison of US Presidential Candidate Facebook Posts and Tweets in 2016 and 2020”, **Social Media + Society**, 7(1).

Tallis, B. (2022), “**The Art of Brexit**”, *International Studies Quarterly*. 67(1).

Toprak, Binnaz (2005), “Islam and Democracy in Turkey”, **Turkish Studies**, 6(2).

Uzun, Hakan (2010), “Tek Parti Döneminde Yapılan Cumhuriyet Halk Partisi Kongreleri Temelinde Değişmez Genel Başkanlık, Kemalizm ve Milli Şef Kavramları”, **ÇTTAD**, IX/20-21, 233-271.

Van Dijk, T. A. (1993), “Principles of Critical Discourse Analysis”, **Discourse & Society**, 4(2), 249–283.

Urbinati, N. (2019). **Political Theory of Populism**. *Annual Review of Political Science*, 22, 111-127.

Wilson, A. E., Parker, V. ve Feinberg, M. (2020), “Polarization in the Contemporary Political and Media Landscape”, **Current Opinion in Behavioral Sciences**, 34, 223-228.

Wodak, R., de Cillia, R. ve Reisigl, M. (1999), “The Discursive Construction of National Identities”, **Discourse and Society**, 10(2), 149–173.

Wodak, R. (2001), “The Discourse-Historical Approach”, in **Methods of Critical Discourse Analysis**, eds. R. Wodak & M. Meyer, London: Sage, 63-94.

Wodak, R. (2009), “The Semiotics of Racism: A Critical Discourse-Historical Analysis”, in **Discourse, of Course: An Overview of Research in Discourse Studies**, 311-326.

Wodak, R. (2015), “Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach”, in **The International Encyclopedia of Language and Social Interaction**, 1-14.

Yang, X., Chen, B.-C., Maity, M. ve Ferrara, E. (2016), “Social Politics: Agenda Setting and Political Communication on Social Media”, **PRN: Social Norms & Institutions**.

Zeitsoff, T. (2017), “How Social Media is Changing Conflict”, **Journal of Conflict Resolution**, 61(9), 1970-1991.

Zerfass, A. ve Huck, S. (2007), “Innovation, Communication, and Leadership: New Developments in Strategic Communication”, **International Journal of Strategic Communication**, 1(2), 107-122.

Zhao, W., Walasek, L. ve Brown, G. D. A. (2023), “The Evolution of Polarization in Online Conversation: Twitter Users’ Opinions about the COVID-19 Pandemic Become More Politicized over Time”, **Human Behavior and Emerging Technologies**. 9094933, 2023.

Web siteleri

TCCB (2024), Recep Tayyip Erdoğan (Cumhur İttifakı) 7 Mayıs 2023 İstanbul

Mitingi konuşması:

<https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/147039/-ulkemizi-buyuttuk-guclendirdik-milletimizi-guvenli-huzurlu-bir-hayata-kavusturduk->
(Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2024).

CHP (2024), Kemal Kılıçdaroğlu (Millet İttifakı) 6 Mayıs 2023 İstanbul

Mitingi konuşması:

<https://chp.org.tr/haberler/chp-lideri-ve-cumhurbaskani-adayi-kilicdaroglu-istanbulda-turkiye-cumhuriyeti-devletini-bir-kisiye-teslim-etmeyecegiz->
(Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2024).



ÖZGEÇMİŞ

[REDACTED]



TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı : Mehmet Cem TÜMDAĞ
Tez Başlığı : Stratejik İletişim Yönetimi Bağlamında Popülist Ve
Kutuplaştırıcı Söylemler: 2023 Türkiye
Cumhurbaşkanlığı Seçimleri İstanbul Mitingleri
Örneği
Savunma Tarihi : 13 / 08 / 2024
Danışman : Doç. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ

JÜRİ ÜYELERİ:

Doç. Dr. Elgiz YILMAZ ALTUNTAŞ
Doç. Dr. Gaye Aslı SANCAR DEMREN
Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya TÜZEN

Prof. Dr. Ulun AKTURAN
Enstitü Müdürü